Vanemennesker

Sophus Michaëlis

Sophus Michaëlis

Vanemennesker

Oh meine Seele, ich wusch die kleine Scham und die Winkel-Tugend von dir ab und überredete dich nackt vor den Augen der Sonne zu stehen.

Nietzsche

eBibliotek 1800

2025

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Sophus Michaëlis: *Vanemennesker* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Sophus Michaëlis: *Vanemennesker* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal*

context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.

1. Morgensol

Titus Bøg vågnede en morgen og var ked af at være et vanemenneske.

Af hans bevidsthed var natten endnu ikke veget. Hans sind var friskt af drømmenes lette luft, lignede et vandspejl, der sitrer og gnistrer under usynlige vindpusts lunefulde kast. Og han mindedes to kære, ukendte øjne, der havde strålet over ham.

Med ét lå dagen for ham, skarp af sol, der trængte stærk og osende gennem støvede grå gardiner. Han så omkring sig i stuen vanelivets hundred småting, der ventede på, at han skulle behandle dem som alle dage tilforn.

Tøjet hang børstet over stoleryggen. Vandstellet stod rede. Den friske manchetskjorte ventede i linnedskuffen. Foran spejlet skulle han som sædvanlig hæfte flip på knap og spænde slips om flip, børste tænder og rede sit hår i den vante frisure.

Påklædningen ville gå skridt for skridt i den gamle gænge. Evigt den selv samme dagsorden – kun at han denne dag var fri og ikke skulle på biblioteket.

Og dog ville dagen gå ad samme golde veje som altid før. Og den ville føre ham tilbage til udgangspunktet – hans seng, der altid stod og ventede på hans nattetimer – som en elskerinde på sin elsker – slap ham ved morgen og tog ham ved aften.

Han sank tilbage i dens favn, idet han stille sukkede over, at ikke denne seng altid kunne rumme et andet varmt og levende væsen.

Altid – dér kom vanen igen – trangen til det bestandige.

Led ved sig selv lukkede han øjnene, hyllede sig ind i tæppet og håbede endnu engang at kunne lade sig færge over til drømmenes verden.

Men der gik ingen båd mere.

Han søgte at pumpe al bevidsthed ud af sin hjerne som luften af en glasklokke: langsomt blev bevidstheden tyndere og tyndere, men den blev ikke helt borte – tankerne blev kun så vage og sløve.

Selv af denne døs blev han snart drevet ud ved sælgekonernes sang gennem gaden. Først en, så to, så tre, der alle råbte med det samme; men i stedet for at forene sig i korsang skreg de hver for sig, den ene tog fat, når den anden pustede ud. Luften lød derfor af ét skingrende hvin.

Så sprang Titus Bøg ud af sengen i et anfald af fortvivlelse. Han fo'r til vinduet under en levende fornemmelse af, med hvilken djævelsk glæde man kan hælde sydende beg ned over en indtrængende fjende. Om en bryggerkedel havde stået ved hånden, ville han ikke et øjeblik have betænkt sig på at gyde dens indhold i hovedet på disse kvindelige uhyrer.

Så irriteret var han blevet, at han smed sig i klæderne; tog på må og få af klædeskabet uensartede stykker; gamle ting søgte han frem, som han ikke huskede, når han sidst gik med – udringede dansesko, silkevest, umoderne flip, hvis stærkt ombøjede spidser lod halsen være fri, og et silketørklæde, han jankede med, til han endelig fik det bundet i en vældig sløjfe.

Med ét fik han en idé – sprang hen og lukkede en gammel hatæske op og drog frem en brun stråhat, der længst var gået af mode. Den trykkede han på hovedet og trådte hen for spejlet. Han så for sig et ukendt billede af sig selv. Det var jo

skrækkeligt, dette slips og denne vest og denne hat – det *sad* jo ikke på ham, det så afskyeligt ud, han blev kejtet i sine bevægelser, fordi han ikke var vant til –

– *vant til!* Han skraldede af latter over sig selv. Og med det samme syntes han over sin person at se en vis eventyrglans, som han netop ikke var vant til.

Han betragtede sig selv med en triumferende mine som en vild, der har majet sig ud i europæisk stads.

Så skyndte han sig ud i luften.

Hans blod blev pludselig afkølet. Omkring ham slentrede den sædvanlige hob, der trods civilklæderne så ud, som om alle bar den samme tugthus-uniform.

De samme sækformede benklæder, tristfarvede frakker og intetsigende hatte, der aldrig gav et ansigt det mindste sving.

Og damerne enten lige så bedemandstriste eller i grelt afstikkende mønstre uden smag og uden ynde, med vældige hatte, hvis giftigtfarvede blomster svajede som i vandrende attrap-urtepotter.

Han følte sin egen dragts uregelmæssige sammensætning, der måtte stikke alle de forbigående i øjnene.

Og alle disse folk, der kom drivende imod ham med sløve blikke, som helst gled udenom og ikke skinnede af vrede eller duggedes af sorg eller lyste af glæde, gjorde ham langsomt mod i hu. De smittede ham med deres følelsesløshed, og snart sagtnedes hans gang, der fra først var spændstig, hans arme sank slappe ned, og han følte sin egen uformående jammerlighed midt i denne flok arbejdstrælle, hvem de daglige bekymringer havde gjort lavttænkende og smålige.

Se måden, hvorpå de førte deres arme og ben, slentrende, selv om de havde hast, med lange daskende armbevægelser. Andre havde hænderne dorskt i lommerne – som vingeløse insekter kravled de frem – mange slæbte på en tung sølvknappet knippel og lod den maskinmæssigt dumpe i brostenene for hvert andet skridt.

Alle gik de, som bar de usynlige melsække på deres skuldre.

Da kom han ud på en åben plads, hvor stille grønne linde skyggede langs husene og et springvand stænkede i midten.

Det gnistrede som med små diamanter i solen. Himlen blev høj og blå, og uvilkårligt drog han ånden friere. Men menneskene var de samme, de kom tværs over torvet med øjnene sænkede for det stærke skin – tværs over torvet – den korteste vej. Disse mennesker gik nemlig altid den korteste vej.

Selv driverne var vanedyr – i deres driveri. De sad dag for dag på de samme caféer og betragtede verden med blaserte øjne. De udviklede deres forstand til at se fejl ved alt på Guds grønne jord, vurderede nydelserne efter, hvad de kostede, og foragtede den rigdom af naturnydelser, der kun fordrer et modtageligt sind og ellers ikke koster en hvid.

Titus blev stående en stund under lindetræerne og så ud over pladsen, der lå som en vidtstrakt arena med huse lig vældige tribuner på alle sider. Da fangedes hans øje med ét af noget fint lysegrønt, der kom glidende hen over torvet.

En dame, ung og let og rank og fejende – i en robe, der var som bøgens lige udsprungne silkeflossede løv. Så tynd var den i farven, at man troede at se helt igennem den; der var næsten ingen krop i den, kun en fin og slank svulmen. Og den lysegrønne kjole luftede for de milde sommerpust, og langs ned

ad siden flagrede sømmen ud med en gylden mæanderbort. Hun skred forbi med en safranfarvet parasol, skjulende hoved og hals. Men forneden spankede to små slanke fødder frem i sko, der skinnede grønt og brunt som bronze, og sollyset lod fodens kække svang blinke frem i det blanke skind.

Hun gik over torvet, hastig som en sejrsgudinde, og i et nu var hun svundet ind ad en port.

Som et pust af skønhed var hun gledet over torvet. Titus havde ikke set hendes ansigt og sukkede uvilkårligt: Således går skønheden en forbi, ukendt, et pust af duft, der ikke lader sig fastholde, en stemning, der aldrig kommer igen.

Han vandrede videre. Han greb sig i at gå ganske som de andre. Gik han på flisen og en anden foran, gled han uden at vide af det ind i samme fodslag som sin forgænger og passede afstand.

Han faldt hen i betragtninger over en nakke, der tonede matgylden og glat som skindet på en moden abrikos og forenet med den unge smidige figur og de smalle hæle forneden syntes at måtte tilhøre en spændstig skønhed, hvis ansigt svarede til nakken og det andet.

Skyndede han da sine skridt forbi hende, fornam han en ærgerlig skuffelse ved at se, at ansigtet var flovt med opstoppernæse og af farve som en syg kartoffel. Et Janus-hoved med skønhed bag, grimhed for.

Han mødte mange af byens kendte skikkelser, med hvilke han plejede at skifte en kølig hilsen. Dér kom en ung herre sejlende; han vuggede så besynderlig hovent i gangen, som måtte han mindst være lensgreve, med et affekteret overlegent blik ud af sammenknebne øjenspalter. Hans eneste adkomst til

denne fornemhed var den, at han var broder til en kgl. skuespiller.

En ung forfatter lod sin ulastelige diplomatfrakke, sine benklæder, der lå i nystrøgede læg, og sin blanke silkehat beundre af et taknemligt publikum. Hans storhed var baseret på denne udsøgte klædedragt og på en bleggul teint, der syntes at røbe et vildt livs mysterier. Hans venner berømmede hans stil med samme beundring som den, de skænkede hans bukser og frakke.

En kunstelskende advokat skred støt afsted med et skæg, der med flid skulle minde om Rubens. Han slog protegerende ud med hånden og lagde højst en pegefinger på hatteskyggen som svar på unge kunstneres ærbødige hilsen.

Disse herrer belavede sig længe i forvejen på den vante skyldige tribut. Da de ikke fik nogen hilsen, lod de deres øjne sværve gennem synderen og så på ham, som var han slet ikke til, kun tom luft, og deres læber krusede sig til en tanke, der dog ikke nåede at blive udtalt: Idiot!

Idag glædede Titus sig over at bryde også dette latterlige vaneforhold: ved en hilsen at bevidne folk en agtelse, han slet ikke følte for dem.

Han gik hurtigt ud af byen og drejede ind på den store brede vej, der førte langs søen.

Kastanjerne hvælvede sig over kølige skygger, der fortonede sig røgblåt mod vejens hvide sol. Deres kroner smykkedes af de uudsprungne grønlige blomsterkegler. Langs vejkanten var de kødfarvede, harpiksklæbrige knopskæl blæst sammen i bunke med længst fortørrede jordgrå rakler og alt det andet planteaffald, der går til spilde i forårets travle husholdning.

Guldregnen hang ud over villahavernes stakitter, svinglende med sine mange blomsterklaser; af og til greb søvinden de ældste blegede blomsterbåde og førte dem let afsted på sin strøm, indtil de sank og sank og stod på grund.

Vejen genlød af raske hestes muntre hovslag, ekvipager rullede afsted på gummiringe, tunge flyttevogne skar sig asende frem gennem vejskorpen.

På fortovene vrimlede der af spadserende. Vejens let fugtige jord optog i sin lerede flade de mange fødders spor, der tegnedes skarpt og lagdes over hverandre som en hær af såler.

Titus veg et øjeblik ud på vejen for at komme hurtigere frem. Da hørte han et smæld bagved sig, og en hest holdtes an lige for hans skulder.

– Hvad Fanden, Tit, kan man kende dig igen!

Det var hans ven, teologen Jakob Trane, der tronede på bukken af en flot lille gig.

– Sid op, min far, og lad mig se dig efter i sømmene. Hvad er det for en landlig maskeradedragt, du møder med?

Titus fandt behag i den uventede afveksling, steg til vejrs og smuttede ind under det korte læderdække, som vennen havde knappet op. Fra sit lavere sæde så han op på Jakob, der tog sig endnu højere ud på kuskepuderne. Han var i elegant dragt med cylinder og hvidt slips, broderet med blegrøde blomster. Det rødblonde overskæg var krøllet opad og gav det unge ansigt et forsorent sving. Manchetterne gled ud over de store rødbrune handsker, hvis ribber var udsyede med tykke, sorte striber, og fremviste nogle uhyre knapper af farve og form som et skiddengult dødningehoved.

– Hvor skal pastoren hen?

– Ud at imponere rakket! – Han slog smæld med pisken, og hesten dansede ud ad vejen. – Man har vel forpligtelse at vise, at man er til.

– Hvad tager man sig ellers for?

– Messer, min far, messer! Dybe gravtoner lokker jeg ud af mit brede bryst. Vent blot, til de skal forlyste den troende menighed i Hønserup. Jeg skal dundre i katedret, så folk skal blive varme om ørene.

– *Du* – du syndens barn. Der er ikke en sjæl, der vil anse dig for en Herrens tjener. Du ligner jo stadig en roué.

– Jeg er vel heller ikke ordineret endnu. Og man er vel ung og har lov at se manerlig ud. Gudskelov, man *kan* da forene præstegerningen med almindelig livsglæde.

– Ja-a, og med middagsgilder og piger og souper efter midnat og midnatsmissionens hellige pligter.

– Er du spydig, Tit? sagde Jakob og skelede ned på ham, mens han rykkede i tømmen og frembragte æggende smæld med tungen.

– Tværtimod, svarede Titus og smilede: jeg kan godt lide, at I herrer kalkede grave er jeres dårligdom bekendt.

– Vi gør os ikke bedre, end vi er. En teolog er også et menneske.

– Naturligvis. Staten har jo ikke nægtet en kirkens mand noget. Han har lov at elske bordets og lejets glæder som alle andre. Han har det kildrende fortrin at vide, hvor syndefuldt det jordiske er, og netop askesens forbud krydrer ham livets søde vin.

– Hold mund med din spot. Jeg ved med mig selv, at jeg har den rette ærbødighed for den hellige skrift. Han slog et etui op

og blottede nogle delikate små cigarer med røde livbælter: Ryg væk! Du skal tage den lille dér. Når *jeg* trækker i ornatet, så får jeg ånden over mig med det samme. Men da jeg ikke altid skal gå med pibekrave om halsen, vil jeg forbeholde mig min ret til at være menneske, når jeg er i mine dagligklæder.

– Troen til søndagsbrug og kødelige lyster til hverdagsfornøjelse, Deres Velærværdighed.

– Du præker moral trods nogen præst, herr kirkeforagter.

– De føler kald, ja hvad mere er – De *har* fået kald, herr fårehyrde.

– Og du føler slet ikke noget kald og kan rådne op på et bibliotek blandt gamle pergamenter, hvis orme truer med at gå over i dig selv, herr reformator. Hvad kender *du* til livet?

– Og hvad kender du til kristendommens ånd, herr meneder?

– Jo tak, den Kierkegårdske kender jeg i hvert fald. Men kristendommen har da heldigvis også sine *praktiske* livsopgaver.

– Kristendommen, Deres Velærværdighed; kristendommen – gentog Titus og spyttede et stykke dæksblad ud af munden: Bilder De Dem ind, at den eksisterer endnu?

– Pas på, at ikke min hånd skal falde tungt på dig, Tit, sagde teologen i en kvidrende tone og løftede sin store røde handske.

– Ved du, hvordan jeg tænker mig et kristent menneske, lille Velærværdighed.

– Nå?

– Jo, hvis jeg en skønne dag fik at vide, at en af vore rigeste kapitalister havde uddelt alt, hvad han ejede til de fattige; hvis jeg hørte, at han *intet* havde beholdt tilbage, men gik rundt i fattigkvartererne og talte til de syge og sorgfulde, og hvis jeg hørte, at han en aften kom og bankede på fattiggårdens port og

sagde: Luk mig ind, jeg har ikke det sted, jeg kan hælde mit hoved – så ville jeg tro, at kristendommen endnu levede og, som du siger, havde magt over sindene.

– O idealiserende vås!

– Skal jeg sige dig, hvorfor kristendommen er umuliggjort af selve den almindelige, kristelige kirke?

– Er du snart færdig?

– Jo, ser du, fordi ikke engang præsterne ville tillade noget menneske at handle sådan. Inden han fik sit forsæt udført, ville han være sat under administration, ja måske endog anbragt i en celle på en sindssygeanstalt.

– Sig mig, Tit, – siden du så nøje ved, hvordan et kristent menneske bør leve, så foregå *du* os med dit eksempel.

– *Jeg* er ikke noget kristent menneske. Jeg beder dig blot være så venlig, *om* du engang finder et kristeligt menneske, jeg siger: *Om* du finder –

– Hvad så?

– Så send det menneske til mig. *Jeg* har til dato ikke truffet en eneste kristen.

– Hovedsagen, sagde Jakob Trane og trak ærgerlig i piskesnerten, som havde viklet sig ind i hestens manke; hovedsagen er, at man har trøst og støtte i religionen.

– For eksempel, at man *lever* af den.

– Så gid du ske allandsens ulykker med dine skoser! Hør nu, Tit, sagde Jakob Trane og knipsede ham på kinden: Tror du, jeg er kommet ud at køre i dette vejr for at diskutere forslidte argumenter med dig? Så tager du, pinedød! fejl. Og han rykkede i tøjlen og slog et smældende knald med pisken.

– Det er en dum vane, du har, altid at skulle gøre vrøvl, skønt du ved, du ingen vegne kommer. *Du* er ikke mand for at omkalfatre en institution, der har 2000 års hævd. Du skulle lægge den tossede vane af.

Titus kom til at le. I grunden havde vennen jo ret. Selv det at forarges og at kritisere kunne blive en triviel vane.

De rullede let hen ad vejen. Træernes skygger gled over dem og bragte kølige vift ind i den hede sol. Det blændede for øjet med de mange grønne nuancer, og solens fulde lys brød sig i utallige toner trindt om. Fra søen kom der en frisk, jævnt strygende brise, af og til krydret af lugten fra de store tangmasser, der dreves op i kystens små vige. Gennem villahavernes buskadser skinnede vandet stærkt blåt, og nu og da hørtes midt i vogntumlen en stump af dets rislende sang.

2. Ad Strandvejen

Titus var faldet til ro på sit sæde. Luften strøg ind i hans lunger; han ligesom følte, hvor den trængte ind i årerne, hvis blod iltedes med en frisk prikkende køling.

Folk bevægede sig afsted med glade ansigter. Jakob styrede med sikker hånd mellem vogne og cykler. Hestens blanke ryg bævrede elastisk under de ensformige muskelbevægelser, der fik huden til at skinne som stål. Selv den sødlige havrelugt fra dens hale forekom behagelig.

Det var dejligt således at køre hen gennem sommerluften, kærtegnet af lys og vind.

Titus skottede op på Jakob, der førte pisk og tømme med megen anstand. En underlig praktisk fyr uden særlige talenter, gennemskuelig som limonade i en flaske, førende frisprog overfor alle, skønt han ikke støttede sin overlegenhed på nogensomhelst indre ret. Han havde en barnlig glæde af at synes imponerende, og hans venner lod ham føre det store ord, fordi de vidste, hvor godmodig han var på bunden. Han begik allehånde dårskaber mindre af slet tilbøjelighed, end fordi han troede, det klædte ham. Han løj for at gøre sig interessant, han styrtede sig ud i de tåbeligste galante eventyr blot for at kunne prale deraf. Men først og fremmest søgte han at vinde ry ved at traktere. Han betragtede det som en personlig fornærmelse, om nogen vovede at betale i en kreds, hvor han var tilstede, og blev henrykt for hver ny bekendt, han fik lov at give ud på. Denne kostbare flothed havde slugt en betydelig del af hans fædrenearv.

Titus, der altid gik om med en usalig trang til at finde konsekvens i menneskers handlinger, havde ofte følt sig skuffet og narret af Jakob i den række år, de havde kendt hinanden; thi Jakob ejede ingen principper, men antog dem, han tilfældigvis kunne bruge; han var ofte glemsom og løj som sagt – alt dette havde voldet Titus megen pine. Og dog havde han med årene lært Jakob bedre at forstå, eller rettere at stille færre krav til hans idealitet. Jakob var en rask kammerat med et grumme flygtigt sind, men når det virkelig gjaldt, betænkte han sig aldrig på at hjælpe og havde en mærkelig praktisk sans for at hjælpe på rette vis.

Én dag mindedes Titus særligt. Det var den dag, hans moder var død, da han sad ved sit skrivebord bøjet over telegrammet, med hele legemet rystende af gråd, der truede med at bryde frem af utallige kilder.

Da var Jakob, hvem han ikke længe havde set på grund af midlertidigt uvenskab, uventet kommet ind i stuen, havde trøstet ham med de rette ord, grædt med, givet ham tøjet på og trukket ham ud med magt – havde spist en festlig middag med ham på en restaurant, han ikke kendte, hvor det smukke rum, de mange lysprismer, de blinkende vinglas og madduften havde dannet en velgørende modvægt til sorgen, i hvilken han troede at skulle drukne. Han havde ikke sluppet ham før i jernbanekupéen. Den dag ville han holde Jakob til gode i al evighed.

Nu sad Jakob og lod sine øjne glide over de spadserendes rækker, glædede sig over de unge pigeansigter, over de klare kjoler, som ikke trykkede de knoppende former, over hårpiske og halvnøgne arme, over lyse strømper og udskårne sko.

– Er det for at mønstre skønheder, du er kørt ud? spurgte Titus.

– Begribeligvis. Man må hellere se dem in natura end læse om dem i bøgerne. Et lille bundt martsvioler kan vække mere poesi end et tykt bind digte. – Og så, tilføjede han og sendte et langt blik forud og kastede piskesnerten frem i luften –

– Og så –? gentog Titus og fulgte pisken med øjnene.

– Og så – og så – –

Hinter jenem Berge wohnt
sie, die meine Liebe lohnt –

– Aha, i den røde villa?

– Akkurat. Dér spejder pigebarnet fra sit gavlvindue.

– O du lykkelige!

– Ja, trefold lyksalige!

– Når får man kort?

– Ti stille, Tit! Tror du, jeg vil profanere mine følelser?

– Jeg kender dem jo godt alligevel, og andre ligeså.

– Det kommer ikke mig eller hende ved. Vi nyder for os selv hele den lykke, der ligger i at elskes i løn. O, min Rosamunde.

– Så I elsker i løn?

– Tæm din beskidte tunge! truede Jakob med hånden.

– Å, jeg er ikke tvetydig.

– Gud nåde dig, om du var det … Jeg forlover mig ikke, før jeg gifter mig med det samme. Om vi var forlovede, kunne vi ikke være nær så lykkelige. Se igår var hun til koncert, alene, og skulle hjem med 10-vognen. Så hørte vi andanten og droskede til Fiskers Restaurant, hvor vi souperede – østers og champagne, og så kørte jeg med lige til stoppestedet. Du skulle vide, hvor sødt det er at sidde til koncert sammen – tre rækker

fra hinanden. Vore øjne mødtes, der var som et bånd usynligt spændt imellem os, og musikken var lutter hymner til *vores* kærlighed.

– Den musik, I ikke hørte. Du er ellers blevet svært poetisk. Kan du ikke sætte det på vers?

– Nej, jeg har tænkt at bede *dig* om det. Dine sidste sonetter var storartede.

– Tror du aldrig, hun opdager bedrageriet?

– Bedrageri? Det er vel nok *mine* følelser, du sætter i ord!

– Nej, det er så skam mine egne.

– Lad det så være både dine og mine. Det erotiske er alment. *Jeg* inspirerer dig – det er som forholdet mellem Moses og Aron.

– Jeg synes, det er væmmeligt at bilde sin kæreste ind, at man laver vers til hende, når man ikke *kan* lave vers.

– Er det ikke lige så væmmeligt at pynte sig med vers af trykte bøger? O, du min Rosamunde, min grænseløse elskov kan kun udtrykkes med Oehlenschlägers udødelige ord, eller Chr. Winthers osv. osv. Nej, det helt ny er mere pikant, selv om versene kun er tarvelige – og det er dine ikke engang.

– Takker for komplimenten.

– Selv årsag! Ser du, Tit, nu vil jeg råde dig til én ting: Nu kører vi straks forbi den elskedes bolig – så har du at kigge lige ud eller helst til venstre. *Hvis* du er nysgerrig og vender hovedet til højre mod den røde villa, slår jeg hovedet ned i maven på dig.

– Skal jeg da gå glip af synet af den skønne, til hvem jeg har skrevet mine skønneste poesier?

– For pokker, se til venstre! kommanderede Jakob.

Han rettede sig i sædet, gav hatten et let stød og svang pisken med lapset flothed. Titus vendte efter ordre øjnene til *sin* side,

men så alligevel fra øjenkrogene, da de rullede forbi det høje, slanke jerngitter, en tynd ung figur i en lyseblå, hvidprikket kjole, der var halvt dækket af verandaens ranker, og han troede at se et hvidt ansigt pludselig stråle frem under havehattens skygge og smile i det fulde solskin.

Jakob sad stiv uden at hilse, han bare så og førte pisken langsomt op i præsentér-stilling.

Da de var et godt stykke forbi, mønstrede han Titus:

– Kiggede du?

– Ikke et øje!

– Tak du dit øje for *det*. Jeg ville hellere smide dig af vognen, end at hun skulle tro, at jeg havde talt til dig om hende, og at du var medvider.

– Det er jeg jo alligevel.

– Pyt! ikke mer end krikken her, sagde han og svippede hesten over lænderne. Du begriber ikke, blev han ved, hvor dejligt det er at have sin kærlighed som en sød helligdom at frede om. Og jeg forstår ikke, hvor unge folk kan nænne at ødelægge deres kæresteforhold ved at indvi alle i det. At sende kort ud, det vil jo kun sige: Værs'artig, kom hid og se, hvordan vi to tager os ud ved hinandens side. Kom og kritiser og gør nar ad, hvordan hendes skabelon forsvinder ved siden af min; eller vær så venlig at vogte os med jeres argusøjne, at forarges over hvert kys, vi lister os til, at underskyde jeres gemene tanker for hvert minut, vi får lov at være alene. Nu giver vi vor ømhed, vore blik, vore håndtryk, vore ord – alt til pris for jeres sladder-kontrol.

– Der er en smule sandhed i, hvad du siger, sagde Titus.

– Det er sandt, hvert evige ord! Uha, jeg gruer, når jeg tænker på at skulle tilbringe aften på aften i svigerforældrenes hus og sætte min kærlighed over styr i tevandspassiar og lunkne vanekys. Derimod at liste sig et stævnemøde til, at stjæle sine kys bævende af forventning, at længes efter sit favntag, at have stævnemødet at glæde sig til otte dage i forvejen – du aner ikke, hvor det kaster glans over alle ugens dage.

– Men enden? spurgte Titus i en let spydig tone: Den bliver dog, som alle anstændige forhold ender. I forlover jer, eller I gifter jer uden varsel. Og inden I ved af det, sidder i, hvor alle de andre sad – midt i ægteskabets hyggelige vaner og uhyggelige indbyrdes posekiggeri.

– Den tid den sorg! Hvorfor skal vi ikke nyde vor ungdom og vor elskov, så længe vi kan, uden at ængstes for dagen imorgen?

– Jo, nyd væk – nyd væk! I kan tids nok blive vanedyr.

– Lille Tit. Det er ligefrem blevet dig en vane at se ædrueligt på alting.

– Den, der ikke drikker for meget, undgår tømmermænd.

– Du har vist et slapt maveskind for øjeblikket.

– Jeg er rædsomt sulten.

– Så spiser vi i Strandparken – en lille déjeuner dinatoire?

– Får jeg lov at betale selv?

– Skal det være en fornærmelse! Når *jeg* inviterer …

Straks efter drejede de ind på sidevejen til traktørstedet. En forkrøblet ung pige veg til side mod grøftekanten. Hun løftede sin kraftløse krop og sine misdannede fødder slingrende frem på to krykker, der bragte hendes skuldre til at stå skarpt om det fine gullige ansigt.

– Herregud, sagde Jakob, hvis hjerte straks var rørt; hvor tung sommes skæbne kan være. Dér slæber hun sig frem blandt raske, letbenede mennesker, hvis blik sårer hende med nysgerrighed eller medynk. Hun ser så grædefærdig ud; hver gang hun humper ud for at nyde motion og frisk luft, mindes hun, hvor stedmoderligt hun er behandlet af naturen.

– Du tager rimeligvis fejl, indvendte Titus. For at kunne konstruere dig hendes tanker, må du have levet hendes liv. Hvis du pludselig kunne overføre dit eget sunde sind og dets stærke fordringer til livet i hendes svage, vanskabte krop, så ville du ganske sikkert gyse ved den smertelige forandring. Men hendes gamle lidelse har dag for dag vænnet hende til at nøjes, og måske foragter hun den lykke, de andre indbilder sig at have forud for hende. Vanen sløver, min ven.

– Du har altid en stump filosofi på rede hånd.

– Og du en portion føleri. Men det er tåbeligt at svømme hen i følsomhed på andres vegne. Råd bod på en ulykke, om du evner det, men græd ikke over det uoprettelige.

– Nu kan du passende tie stille. Jeg tror, din sult gør dig gnaven.

Giggen svingede ind i det åbne staldrum, hvor en snavset tyksak med store røde næver og duftende af hestegødning tog sig af køretøjet.

Kort efter sad de bænkede ved det dækkede bord lige ud til søen. Et let trætag skærmede for solens brand. Søen slog ind mod den stensatte balustrade, og ved sit ensformigt rislende brus vuggede den sindet i lette stemninger; de kom og gik som de blide pust, der fødes trindt om over vandet lig bølgernes kølige ånde.

Jakob satte et luksuriøst lille måltid sammen; det åbnedes af friske hummere, der lyste skarlagen-festligt i den gyldne luft.

Hochheimeren bruste kildrende syrligt over ganen og rensede hjernen for alle mørke tanker. Deres hele væsen blev gennemtrukket af den saltkrydrede søvind: en åben søjlehal af tynde blomsterranker, der vandt sig op om slanke stænger, rystede af vinden; gennem hver nerve strøg luften iltende frisk.

Titus fornam, hvorledes de ydre sanser skærpedes; hans øjne så længere og lagde mærke til farver, de ellers aldrig skelnede, på havets vide uendelige palet, hvor solen havde henslængt sine farveskalaer fra det lyseste hvide, fra det gyldneste guld til alle de utallige nuancer af sølv og bronze, af lyserødt rosa og blåt i anløbne stålfarver. Det var som et myldr af fiskeskæl, der glimter, slukkes og tændes pånyt ved fiskens mindste drejning i vandet.

Han så de svagt fortonede kyster af den lille ø derude med dens lysebrune ler og lysegrønne træklynger spredt over landet. Hist og her lyste et blink fra et rødt tag eller en hvid mur.

Jakob havde fyldt sit glas, og i en patetisk tone sagde han:

– Dette bæger vier jeg dig, min Rosamunde, dette glas ofrer jeg din ungdom og al den søde elskov, som du skænker mig.

Han tømte det i et par raske drag og slængte det ud over vandet, hvor det sank med et let plump.

– Bliver du elegisk, gamle ven, så hold en præken til den treenige gud: Dionysos, Afrodite og Hebe.

– Å snak, hvad kender du til treenighed eller til kærlighed? spottede Jakob.

– *Jeg* ikke! råbte Titus og drejede den lange søkikkert, han sad og stirrede i. Ser du det røde derude i båden?

– Det er en lyserød damekjole, der poses ud af vinden. Den krydser over under øen.

På kikkertens store objektiv flimrede vandet i et myldr af evigt skiftende bølger og toner. Båden blev ligesom draget nær med det udspændte lysebrune sejl, der stod ud fra masten – han måtte dreje kikkerten for at følge dens snit hen gennem fladen. Vandet sydede langs siden, han troede at høre bølgernes sang som en klukkende musik.

Han så den røde kjole sidde ved roret. Nu rejste hun sig, tog hatten af, og vinden slog hendes løse hår frem over ansigtet, så det blev borte, mens kjolen strammedes om skikkelsen, så den svungne hofte og benets faste linjer anedes derunder.

– Hvor dejligt, udbrød Titus, henreven af den lille cirkelrunde verdens skønhed, han havde for sig. Jakob sad og så ikke andet end båden som en lille lys plet glide hen over det grålige sitrende vand.

– Jeg hører sangen fra den sejlende sirene, vedblev Titus; mit øje drages efter hende. Hele søen synger, og hun behersker havet:

Jeg har mødt dig engang, sirene –
i en høstsols prunkende aftenrøde.
Fra kastanjens grene
visnede bladhænder over dit hoved fløde.

– Dér stod du alene –

Du sang – ikke dårende toner,
men drog dog fjern og drog dog nær:
Blodet sang gennem huden
i armenes duftige skær.

Og øjnene blinked med rovdyrglans
– offeret drog de til:
de øjne sang til brysternes dans
i grådigt tindrende spil.

Tænder du har som en hermelin –
spidse og elfenbenshvide –
en mund til kildrende elskovshvin
og læber til kys, som bide.

Så sagte plasked den vuggende sø –
hver vove et rosenblad,
der bares op under ø:
de vover nynnede om dig et brusende farvekvad.

Dit smil har en underlig løndom,
dit blik et drillende skær;
men alt dit syngende væsen
drager mig fjern og nær.

– Du improviserer? spurgte Jakob gabende.

– Snak. Det er da hverken høstsol eller aftenrøde.

– Fanden forstå de digtere! De ved ikke selv, hvad de sukker efter.

– Vidste de det, var de ikke digtere.

Titus slap kikkerten, der stod rettet ud mod den lille lyse prik, som var ved at forsvinde derude. Han greb fra blomsteropsatsen en højrød tulipan og drejede den mellem sine fingre, idet han stirrede ned i dens dybe bæger, der var sort i bunden: En fløjlssort nat slog sine bløde skygger om befrugtningens mysterium.

– Se! sagde han begejstret over et pludseligt indfald: her danser seks strunke riddere runddans om den skønne og kappes om at vinde hendes gunst.

Jakob kom til at le, da han så blomsten, hvis stilk Titus drejede mellem sine fingre. De seks gule støvdragere bøjede sig om det trestrålede ar i midten i stille lydighed under naturens søde befrugtningslov.

– Der er nok seks om paterniteten, lo Jakob.

Titus slyngede blomsten ud over balustraden. Den flød som en rød lille båd, hoppende over de stålblanke bølger.

3. Skovglæder

De to venner rejste sig og drev over i skoven. Titus åbnede sin fortrolighed gennem alle sluser. Den milde vinrus gjorde ham dristig, og han lod sit hjertes sorger komme over læben.

Han fortalte Jakob om sin flugt fra byen og dens ensformige liv. Om sin længsel efter alt, der har nyhedens tindrende farve, sin trang til forandring og skiften, sin higen mod det uventede. Hvorledes livets regelmæssige gang dræbte mulighederne i sjælen, hvorledes den idelige gentagelse af et ensformigt arbejde, den daglige timeseddel for måltider, søvn, arbejde, spadsereture måtte være dødbringende for alt friskt og strømmende indre liv. Den normale arbejdsdag tvang jo tankerne ind på et banet spor, som de hver dag måtte tilbagelægge ligeså regelmæssigt, som jernbanetrafikken sker mellem to byer.

Jakob hørte på ham og forstod kun det halve. Han skød enkelte små bemærkninger ind i Titus' lange ordstrøm: Sådan er nu livet! Mennesket har ikke lov til at leve for sig selv. Og lignende trøstelige sentenser.

– At tilhøre sig selv, deri består hele kunsten at leve, har en digter sagt.

– En forbandet svær kunst, sagde Jakob; som koster utroligt mange penge.

Samtalen stilnede af.

Over de åbne sletter lå sollyset varmt og blændende. Bøgekuplerne stod og sov med hængende løv, og det stærke hvide skin lå over dem som en tåge. Et flimrende diset slør

syntes kastet over alle de spredte tjørne, der blånede i skyggen. Der stod varme op fra græsset. Som var solguden steget ned fra sin vogn og havde lagt sig til at sove på de mossede tuer.

De rettede deres fjed mod en klynge graner, hvis nøgne gråligtrøde stammer steg svimlende til vejrs og øverst oppe bar et mørkegrønt tag, der holdt solen ude. Foden sank i et tykt lag af visne, brune nåle; hist og her ragede en halvt begravet kogle frem. Luften var mættet med frisk harpiksduft.

De trængte gennem en høj klynge nælder, der voksede på løs og fugtig grund, klumpende sig sammen som en bande fredløse. Og de nåede ud på den egentlige skovbund, hvor solpletter gled hen over anemonernes grønne, udskårne blade. Der var endnu enkelte blomster; de ligesom rødmede over, at de var så sent på færde – ellers var tæppet indvirket med småbitte grønne frugter. Skovsyren strålede ved bøgens rod med sin syrligt grønne farve, lungeurten gemte beskedent sine violetrøde blomster, medens okseurten løftede sit gulrøde bundt af nikkende blomster i en kurv af kødfulde blade.

Titus slængte sig ned under en bøg, hvis grene bredte en grønlig skygge langt ud omkring stammen. Hans blik gled opad, det ligesom sank og sank mellem kviste og løv mod de stærktblå himmelpletter deroppe.

De lå længe tavse; de tabte bevidstheden i den vegeterende stilhed; blodet løb gennem årerne lydløst som safterne i grene og blade. Ørene blev lydhøre og hørte naturens sunde, langsomme åndedrag. Så stille var der, at Titus hørte en træbuk løbe op ad et strå tæt ved sit øre. Han drejede hovedet og så en bitte edderkop løbe i sin gangkurv af ben. En metalsort

løbebille kilede afsted hen under de fjorgamle blade, der raslede omkring den.

– Menneskets kærlighed til sig selv er ubegrænset, sagde Titus langsomt hen for sig selv: Det inderste grundprincip for vor sjæl, det eneste individuelle. Vi elsker vore egne stemninger, vore egne indtryk – hvad kender vi til de andres? Mit væsen fornyer sig selv og er evig glad for sig selv. Min sjæl er som et springvand: det sender sine jublende stråler i vejret, de glimter og skinner som juveler i solen, de brydes i regnbuens farver, stolte stiger de opad, og luften splitter dem, og mit eget væsens natur tynger dem nedad; så synker de, og spredte i klare dråber søger de tilbage til det bassin, hvorfra de steg op. Og påny vil livskraften i mit indre drive dem i vejret, og atter vil de klare vande spille i solskinnet. Min stemning stiger, båret af en ubevidst magt. Den vil falde om føje tid og mat synke tilbage i mit hjerte – bassinet, der sender sine stråler ud og tager dem tilbage. Jeg ved jo, at min stemning kun daler for igen at stige.

Titus holdt inde og forstod stilheden omkring sig således, at vennen tankefuld lyttede til og flød hen i sagte drømmeri. Skovens fugle tav. Solen stod for højt på himlen til, at de skulle synge deres kvidder, der er som melodier over nattens tungsindigt søde tema, over morgenens perlende solfanfarer eller aftenens stærke klangfarver. Man hørte kun korte svir af haler og vinger, når de fløj om mellem løvet.

Titus løftede hovedet og skottede hen på Jakob gennem de høje græsstrå: Hans øjne var lukkede, og den åbne mund pustede ånden i regelmæssige stød. Han sov.

– Lykkelige sjæl! tænkte Titus. Hvad skulle han vel også bryde sig om lyriske monologer. Hans natur er for sund til at lade sig

hentære af æstetiske bekymringer. Han er kemisk ren for al grublesyge.

Og Titus faldt selv hen i en slags slummer, i hvilken han fortsatte sine betragtninger over Jakobs lykkelige temperament, der nød alle sanseindtryk uden at reflektere over, *hvad* han nød.

Således randt dagen i behagelig lediggang. Luften fyldte alle nerver og fibre med sin friske vitalitet.

Solen blev tidlig borte. Et tykt skylagen trak op fra vest og mattede dens glans mere og mere, så den tilsidst stod som en stor rødgul skive, hvis farve sluknede. Omsider sås den kun som en rødprikket gople, der glider over sandbund og forsvinder i det blålige vand.

Snart efter var himlen overtrukket gråt i gråt, og en fin støvregn begyndte at sive. Om den kom fra himlen eller jorden, lod sig ikke tydeligt afgøre.

De to venner besluttede at bryde op og køre ind i den milde aftenvæde.

Hesten travede hen ad det bundne vejstøv. Over dens manke og kryds sås en stor sværm dansende myg. De fulgte vognens fart og holdt sig over hesten, som var de bundet til den med usynlige tråde.

Havet lå stille som mat sølv. Træer og krat fugtedes og antog et eget grønligt skær som mos på gamle trøskede stammer. Alle planters lugt skærpedes af den blide regn-em, og duftene krydsede tværs over vejen.

De mødte kun få vogne. Gamle udlevede rigmænd lå ligegyldigt strakte tilbage under den opslåede kaleche; selv nu ved sommertid var de indsvøbte i tykke pelse.

Charabanc'er med vadmelsklædte småfolk hentede de ind. De havde bøgekranse om hatten, og barnevognen på bukken var propfuld af afbrækkede grene.

Leverancevognene strøg forbi med tom fading; den drengeagtige kusk piskede løs på hestene og kørte omkap med de lette slagter-enspændere, i hvis halm der lå bastede får med benene dinglende ud over vognkanten.

Tilhøjre inde bag skovhegnet lød der fjernt hamrende toner fra et flygel, og lidt efter hørtes sang af skrattende stemmer.

– Bravo, råbte Jakob; nu skal vi ind og høre syngepiger.

– Morer det dig? spurgte Titus og så på ham med et opmuntrende smil.

– Ja gu' morer det mig! Mig som alle fornuftige mennesker. Det er ikke værdt at skabe sig, Tit.

Han kørte hesten i stald, de stod af og gik ind i pavillonen. Fra et lysthus lød klirren af glas, som om et bord skulle vælte, og en stemme hvinede:

– Ih-h – du kvæler mig, Morits. Morits, la' vær', la' vær' – du kilder mig ihjel.

Og hvinet døde hen i en klangløs ganelatter.

Da de lukkede døren op til koncertsalen, blændedes de af en blålig cigarrøg, der flimrede gennem den lavloftede sal. Gasblussene kæmpede forgæves med dagslyset, der faldt ind ad de mange vinduer. Et sidste sivende skær af solen brød et nu sejrrigt frem og faldt varmt gyldent over violinistens lyse krusede hår. Det var en ung blegladen fyr, ikke tyve år, med lange knoklede fingre, der strøg buen mekanisk over strengene, medens øjnene stirrede til siden, uden at følge med i noderne, ret som figuren sad og sov indvendig. Pianisten var sort og fed;

gennem pincenez'en så han med sammenknebne øjne på nodestolen. Han havde solide pølsefingre, der med arrige sving rappede sig over klaviaturet. På de øverste diskanttaster havde han stillet sit toddyglas for at kunne benytte selv den mindste pause til at væde sine tykke brune læber.

Jakob trak Titus med sig ned i første række, hvor han anbragte sig og ivrigt gav sig til at betragte syngepigerne, som på deres side straks tog mål af de nyankomnes klæder og ansigt.

På den alenhøje tribune tronede de seks sirener på forgyldte stole, alle med de handskeklædte arme i skødet, den ene hånd inden i den anden, og med benene strakte korsvis fra sig. Som fugle, der hver synger med sit næb, var de også udstafferede hver med sine fjer. Den yngste havde et dårligt korset, hvis fjedre stak gennem det tynde hvide lin; foroven bugtede korsettets brystrum sig frem uden at fyldes af nogen indre form. Hun stemte de snavsede handskefingre mod hinanden og sad og måbede ulykkeligt hen for sig; engang imellem flyttede hun nervøst på sin person, som var hun fortvivlet over, hvad hun skulle gøre med sine lange ben. Allermindst turde hun rejse sig: hun var sig tydelig bevidst, at hun gik indad på de høje, skæve træhæle.

De udlærte sangfugle var mere dristige på sig. De var stærkt nedringede for at stille alle deres pudrede yndigheder til skue. Den ene bar lange sorte handsker, der lå i ål op over armen; sine tykke smalben søgte hun at gøre slankere ved sorte strømper, og på de store røde silkesko skrånede hælen midt ind under svanget.

Jo ældre de var, des dybere havde de ladet tæppet falde for underdelens fristelser. En af dem havde også, i tillid til det skjultes tillokkelser, ladet den sorte fløjlsrobe, der strammede om en matronefigur, stige højt op i halsen og en vældig rød sløjfe erstatte den manglende gorge. Hendes øjne betragtede publikum med blaseret fornemhed, som ville de sige: Lokker jeg ikke jer, så lokker I heller ikke mig. Hun så aldrig på den kollega, der just havde ordet, og tillod sig endog at gabe uden at skjule det med hånden.

De fremstrakte ben viste allehånde former og farver. Skoenes rand skar sig ind i vristen, den store indadtvungne tå pressede på med sin kraftige bygning. Hos en enkelt røbede et par groft kødfarvede strømper gennem deres tyndhed nogle mistænkelige knæskygger.

– For Fanden, dér sidder jo Amanda, sagde Jakob og nikkede hen imod en fyldig blondine i gul nederdel og sort liv, der bar en uhyre brystbuket; hun havde en overmåde stor mund, hvis læber ligesom var krængede frem, røde og rå. Hun bukkede sig just ned og tog et porterglas frem under stolen. Idet hun drak, blinkede hun leende over glasset ned til den glade giver, en slagterlignende herre med cylinderhat og drabeligt sort overskæg.

– Er hun havnet her? blev han ved og slugte hende med øjnene, idet han ligesom genkendte hende stykke for stykke: Det er jo min gamle pige, min meget gamle, rare pige. Hun har pokkers lækre ben – de holder sig – og er et kvikt stykke tøs – i det hele taget.

Det var Amandas tur at synge. Hun svansede frem i et par små trip og knækkede lidt på det ene ben, mens musikken

brasede på.

Der var ikke mange folk i salen: levelystne skovgæster, der betragtede sangerindepavillonen som udflugtens bedste glæde, nogle soldater, et par grosserere, som var landliggere, og nogle lyssky studenter, der havde stukket deres huer i lommen, for ikke at kompromittere standen, og sad helt ind over tribunen; de slugte al denne farvepragt med grådige øjne og næsten snusede til de fremstrakte ben.

Giv mig et – kys-kys!
Giv mig to – kys-kys!
For jeg længes så inderlig, det'må du tro.

Hun havde en smule stemme og smældede disse fingerkys ud med spidsen af sin pegefinger. Hendes øjne flakkede over salen og delte kyssene ud; de nåede også Jakob, der i tilgift fik et langt genkendelsesblik; øjnene slog volter, så det hvide i øjenkrogene blinkede.

Jakob blev rød helt op under hatten for denne opmærksomhed. Hans blik hang ved hende. Indvendig følte han sig stolt over, at *hans* gamle pige holdt sig så godt.

Han lavede kysselyd med læberne, da hun pøny sang sit omkvæd, og nu rettede hun tydeligt alle kyssene mod ham, mens hun lo over det ganske ansigt.

Jakob blev hidsig af taknemmelighed. Han buldrede løs med bifald, så hun måtte give numret dacapo.

Da hun endelig var færdig, svansede hun om bag baggrundstæppet; det forestillede en sollys pergola, omranket af druer. Gennem en lille åbning tittede hun tilbage og nikkede ned til Jakob for at bevidne ham sin glæde over at se ham.

Dette var mere, end Jakob kunne tåle. Fornøjelige erindringer dukkede op i hans sind. Amanda havde været en dejlig pige, skriftede han med en dyb sikkerhed i tonen, og han kunne have lyst til at snakke med hende endnu engang.

Skønt Titus syntes, at sagen tog en lidt latterlig vending, gad han dog ikke minde om pastoralseminarium og Rosamunde. Den gamle Adam sad åbenbart præstemanden for fast i kroppen.

Jakob befalede opvarteren at bringe frk. Amanda en halv flaske "skum" og samtidig udbede sig hendes ordre, hvad hun ønskede at spise.

Opvarteren hentede det forlangte og gik bagom. Et øjekast – og hun forstod, at gaven var til hende, og forsvandt bag tæppet.

Lidt efter kom hun smilende tilbage; triumferende viste hun kammeraterne det perlende glas og hilste ned til den lykkelige Jakob.

Bag i salen begyndte den sorte knebelsbart at føle sig stukket ud. Han brummede længe, halvt henvendt til politibetjenten, der stod lænet op ad skænken, arrige udbrud om fjollede mandfolk, vigtigpetere, elendige lus, der skulle flotte sig, skønt ingen kunne begribe, hvor de tog pengene fra, og troløse tøse, der ikke så på andet end på drikkevarerne. Da betjenten ikke tog notits af hans fortrolighed, rejste han sig og gik bandende ud.

Jakob var ene om valpladsen. De trykkede hånd over tribunen og vekslede halvhøje spørgsmål om gensidigt befindende. Der var musikmellemakt. De to instrumenter lavede en helvedesmusik. Med ét så man den sorte knebelsbart vende tilbage og nærme sig tribunen; han havde noget grønt inde i

cylinderhatten, og damerne så velvilligt på ham, da han med lallende stemme sagde:

– Her skal I se, småpiger – buketter. Hver skal ha' sin, og jeg ta'r min, så bli'r der ingen tilbage.

Og med et skadefro grin gik han frem foran tribunen og nedlagde for hver af de forfærdede damer – en stor, gloende teglstensfarvet gulerod med den grønne bladdusk siddende foroven.

Der opstod alarm. Enkelte brød ud i skoggerlatter; de fleste fandt situationen for kynisk. Sangerinderne selv syntes forargede; krænkelsen gav dem en blussende værdighed; de blev siddende med en indigneret mine, venstre fløjmand befalede blot: Jensen! og opvarteren kom og ragede de fornærmelige rodfrugter sammen i en bunke.

Ophavsmanden slentrede tilbage til sin plads, idet han brummede nye skældsord: Sådanne skrigedukker fortjente ikke bedre osv. – indtil betjenten forsøgte at klare hans sanser.

Titus havde rejst sig, tog hat og stok og sagde i en bestemt tone:

– Nu går *jeg*!

– Å, så bliv dog for Fanden! skreg Jakob efter ham.

Men Titus var allerede ude af døren. Den stinkende tobaksdunst, den sminkede jammerlighed på tribunen, tilskuernes rå grimasser – alt indjog ham væmmelse.

Lidt efter kom Jakob ud, og de gik ned til stalden.

– Der var sgu ingen grund til at gå, sagde Jakob.

– Måske ikke efter dine begreber, svarede Titus. Jeg er ikke snerpet, men det svinske, det brutale irriterer mig.

– Å snak! den halvfulde fyrs påfund var egentlig ganske vittigt.

– Ja, mer end vittigt, sagde Titus og stod op på vognen.

De kørte indefter i strakt trav. Lysene begyndte at skinne fra villaerne. Tjenestepigerne stod ved låger og stakitter, kendelige på deres hvide forklæder. De slog en sludder af med hinanden tværs gennem hegnene eller stod blot og gabede på de forbipasserende. Af og til gik et par med nølende gang og de langsomme ord, to forelskede hvisker til hinanden.

Et øjeblik endnu var Jakob ked over så hurtigt at skulle slippe det fornyede bekendtskab. Men så trøstede han sig med erindringen om svundne dages lykke. For tredje gang fortalte han Titus, hvorledes han havde levet i hine dage. Og han nød sit eget letsind fra dengang.

Han havde lært Amanda at kende i en variété, hvor hun lige havde debuteret. Aften efter aften havde han bespist hende og trolig ventet udenfor, til hun kom efter endt optræden. Hver aften nød hun kun tre stykker smørrebrød og en porter; hver aften fik han som løn et godnatkys, mens hun stod trykket op i sin gadedør, famlende med hænderne bag ryggen efter låsen; og først med en elegant vinterkåbe, der havde skaffet ham selv en større gæld, havde han erobret hendes hjerte.

Med en komisk blanding af rørelse og glæde mindedes han den lykkelige tid. Han sukkede og stak pisken i stativet for at passe sin cigar.

Hver aften gik hun hjem med ham over de fedtede gader og de plørede forstadsveje – han havde anskaffet hende flotte sko til at skifte med og fine silkechemiser. Og de havde en tre ugers tid ikke bestilt andet end at kysses og elskes. Så var hun en

morgen gået både i silkechemise og lakerede sko og havde ladet sine ringere sager i stedet. Den næste aften i variétéen havde hun frabedt sig hans traktement. Opvarteren bragte ham en billet, hvori hun uden omsvøb erklærede, at hun havde fået en ny ven, der havde mindst lige så reelle hensigter, og at hun nu ville forsøge, om ikke postejer og svensk banko var bedre for stemmen end smørrebrød og porter.

Jakob bar dog ikke nag til hende: Jeg har i det hele aldrig ærgret mig over den slags væseners ustadighed, sagde han og pustede store røgskyer ned i hovedet på Titus; cigaren belyste hans opadkrøllede skæg og små blågrå øjne. – De lover ikke mere, end de kan holde. De lever deres glade liv bare et par år, og forandring fryder. De nærer også hele tiden et lillebitte håb om, at den rette skal træffes. En, de kan tage krammet over og sige, hvor og når brylluppet skal stå.

4. Natsværmere

De nåede byen og rullede ind over stenbroen. De kørte vognen i hus og stod af, glade over at komme til at røre benene.

Titus var mæt af dagens luftige indtryk. Men Jakobs sanser var ansporede. Den gamle Adam havde fået blod på tanden. Og i stedet for at dreje i retning af gaden, hvor han boede, tog han Titus under armen og slog ind på hovedstrøget.

Det var den tid af aftenen, da fruentimmerjagten går vildest.

Hen ad fortovet bevæger de pudrede natsværmere sig i lunefuld flagren. Snart slentrer de, snart tripper de hastigt afsted, snart krydser de over gaden mod grupper, der nærmer sig; de skifter akkorderende blikke, tager mål af bejlerne og optræder efter endt taksation enten dvælende kokette eller travlt ringeagtende.

De ældre affloreredе natdronninger skyer lygterne som Djævlen korset. De søger de mørkeste kroge, hvor deres øjne slår svage lyn og deres kridtede ansigter ser interessante ud på baggrund af skyggen. De yngste og mest forsagte går oftest parvis ligesom for at værne hinanden og for at vinde mod; engageres den ene, går den anden i modsat retning.

De snedigste fugle stryger gennem gaden i en fart, der får alle herrer til at vende sig om. Denne flugt, der synes at være udtryk for en ophøjet sjælsstemning, pirrer til at følge efter og indlade sig i forhandling. Lad mig *gå*! siger den hidsige skønne, hvis ansigt bag sløret lyser med en sildig månes blege, gustne skær. Jægeren ægges yderligere og galoperer efter, idet han tænker: Koste, kvad koste vil! Skønheden gør sig længe

utilgængelig og kostbar, som ilede hun afsted efter et bedre mål. Hun får tid til at mønstre sine bejlere, og når hun langt om længe giver efter, sker det med et suk, der tilfulde lader den udholdende glæde sig over sin dyrekøbte sejr.

Mange tanker brød sig i Titus' hjerne. Han mindedes en aften for år tilbage, da Jakob halvt med magt trak ham med sig gennem gaderne og citerede bibelsteder, der ikke blot undskyldte, men ligefrem opfordrede til utugt: Var det Peter eller Paul, der sagde, at det var bedre at gifte sig fremfor at lide brynde?

I årenes løb var han ikke nået et skridt videre i sit syn på den betalte kærlighed.

– De slagternaturer! sagde han højt uden at vide af det, idet han trak sin arm ud fra Jakobs.

– Ja, slagtere ser nu engang på kødet, svarede Jakob og smagte på sin egen vittighed. Forresten er det et nødvendigt onde.

– Nødvendighed, nødvendighed, vrængede Titus; de gør deres kødelighed til en nødvendig vane.

– Naturen går over optugtelsen, min ven.

– Den form for kærlighed synes mig så unaturlig, det vel kan tænkes.

– Den er bare dyrisk, svarede Jakob. Hundsk, om du vil.

– Jeg ved ikke, hvor du gider gå her og agere hund.

– Kære, man må tage al fornøjelse med. Se blot, hvor glade de er, som kommer dér.

De gik mod en større klynge damer og herrer; det smalle fortov tvang dem til at knibe sig ind mellem hverandre. Titus mærkede en stærk stank af parfume. Der var et lille kvindeligt

hoved, som et nu så ham lige ind i øjnene. Det kom ham for, som havde det blege ansigt et udtryk for hans egen tanke, og i samme øjeblik følte han en lille blød hånd, der famlede efter hans og gav den et svagt tryk.

De var forbi, og han blev stående overrasket over denne tilnærmelse. Han drejede sig og så efter hende: det var sagtens en opfordring.

Nej, hun vendte sig ikke.

Altså et øjebliks udbrud af trang til at trykke et menneskes hånd uden hensigt, bare til tak for de gode øjne, der et par sekunder mødtes med hendes. Som om hun anede hans tanker og ville give ham at forstå, at der selv i en sådan kvinde kan være noget fint og umiddelbart tilbage.

Dette håndtryk gjorde ham mild om hjertet.

– Hvad er det for en spirrevip, der bener af derovre? sagde Jakob pludselig og trak Titus med sig tværs over gaden.

Der gik en lille fin figur hurtigt langs husene. Hun holdt begge hænder i jaketlommerne og så sig ikke til nogen side, bare gik op ad husrækken, let og lyssky som en kat, der klemmer sig til murene.

– Har det sådant et jag, skønne huri? spurgte Jakob i en latterlig syngende tone og nåede op på siden af hende. – Kom med for Satan, hviskede han tilbage: Hun er voldsomt nydelig.

Pigebarnet sagde intet, men fortsatte kursen. Hun lod, som hun hverken så eller hørte. Først da Jakob skød sin arm under hendes, stod hun med ét.

– Vil De lade mig *gå*! sagde hun bestemt uden at vende hovedet.

Lygteskæret faldt på en lille fin profil, omkruset af lyse krøller. Læberne var stærkt røde, dog uden den fedtede glans, der røber, at farven er kunstig.

– Nå – nå, vi *kan* vel tale ordentligt til hinanden, sagde Jakob i en spydig beroligende tone: Vi vil da ikke æde hinanden, vel?

– Vil De lade mig *gå*! gentog hun.

– Ja, sågu! sagde Jakob; men *jeg* går med!

– Lad hende dog være, formanede Titus bagfra.

Jakob hørte ikke. Han fortsatte jagten langs husene. Hun næsten løb, men Jakob rettede sine skridt derefter.

I sin hjælpeløshed så hun en gadedør stå på klem. Hun smuttede ind og slog døren til bag sig. Jakob fulgte efter.

I den mørke gang havde han en fornemmelse af at være alene med en kat: Hvor den er, ved man ikke, men venter, hvad øjeblik det skal være, at høre den hvæse og føle dens klør i sit ansigt.

Han lyttede og hørte hendes forpustede åndedrag.

– Hør, lille frøken, lad os nu være mennesker. Hvorfor render De sådan for mig? Tror De, jeg vil gøre Dem fortræd? Begriber De ikke, det er en fornærmelse at *løbe* for mig? Jeg vil vide grunden.

I det samme kom Titus til og smækkede døren op, så lysskæret faldt ind.

– Nu skal du lade damen gå! skreg han halvt vred.

– Pas dig selv! Jeg ved nok, hvad jeg gør. Jeg går straks, når frøkenen siger mig, hvorfor De kilede sådan afsted.

Hun trådte frem af mørket og så nu først sine forfølgere. Jakobs godmodige ansigt beroligede hende synligt.

– Vil De nu lade mig gå, sagde hun i en blødere tone. Jeg skulle hjem.

– Pyt! sagde Jakob og lo. Det var også en måde at stejle hjem på.

Hans latter smittede hende, og hun lo med. Hendes frygt havde fortaget sig. Hun gik ud ad døren.

– De kan jo følge mig et stykke, og jeg skal sige Dem grunden. Men jeg har travlt.

Titus skuttede sig af kulde og ubehag. Men han kendte vennens lyst til eventyr og misundte ham i stilhed hans uforfærdede angrebsmetode. Han gik derfor om på højre side af damen, mens Jakob holdt sig på den anden.

– Skal De så hjem? begyndte Jakob med et drillende smil.

– Ja, hjem til en veninde.

– Som bor –?

– Heromme i Slagterstræde. Hun er kørt i forvejen.

– Og De er ikke kørt med?

– Nej, hun kom afsted over hals og hoved. Men jeg ville dog gerne se til hende, inden jeg selv går hjem til mine forældre.

– Blev hun dårlig?

– Ja hun gjorde, svarede hun alvorligt. Men jeg må fortælle Dem det hele, hvis De vil love mig at hjælpe, hvad De kan.

– Med fornøjelse! Må jeg byde Dem armen?

– Nej tak! Vi må skynde os.

De skridtede rask afsted, og imens begyndte hun at fortælle flygtigt og flyvende:

– Hun er min allerbedste veninde – å, hvor jeg holder af hende – hun er så smuk og så storartet dejlig. Vi gik til præst sammen og sad på kirkegulvet – hun højt ovenfor mig i hvidt – jeg langt nede – for jeg var et år yngre – i sort – for hun er datter af en fuldmægtig i ministeriet. Og vi gik ture sammen,

og vi holdt af hinanden og havde alle hemmeligheder sammen. Men så begyndte hun at gå alene i aftentimerne, hun ville helst være fri for mit påhæng, og hun gik på alle de mest befærdede gader og så og smilede og gjorde bekendtskaber og hilste og blev omsværmet og snakkede med herrerne, når hun syntes om dem. Og så rygtedes det hjem, og faderen fik det at vide, og han kneb hende i armen – pletterne kunne ses brune og blå otte dage efter – så blev hun spærret inde. Hun tudbrølede af trods og harme, da jeg engang besøgte hende. Hendes spillelærerinde kom og gav hende timer hjemme. Hun fik ikke lov at komme på gaden, uden at faderen eller moderen var med. Hun skar tænder af raseri og kunne godt have slået dem med knyttede næver i ansigtet. Jeg snakkede fornuft til hende og søgte at vise hende, at hendes forældre havde ret og ville hende det allerbedst. Med hendes hede blod og hidsige natur var det ikke sundt at gå alene på aftenstrøget. Men så brød hun tilsidst ud en aften og spadserede, og tiden løb fra hende, og hun kom i snak med en gammel bekendt fra gaden, og så turde hun ikke komme hjem, hun var angst for faderen, og så blev hun ude. Men næste dag fortrød hun det så bitterligt og skrev hjem og tiggede om tilgivelse, men fik ikke noget svar, og så gik hun hjem, og faderen slog hendes ryg til blods, og hun blev præket for og skældt ud og mishandlet og skulle sendes på landet til en præstegård. Men det kunne hun ikke tænke sig, og så løb hun hjemmefra, og hendes ven trøstede hende og lejede hende en stue, og sine forældre så hun ikke mere. Det er nu et halvt år siden, og forældrene taler ikke om hende mere og har forstødt hende helt. Nå, men hun bildte sig ind, at hun kunne leve uden dem. Og nu er hun kommet i ulykke for sin letsindigheds skyld,

for hun er så forfærdelig flygtig. De må ikke tro noget simpelt om hende, hun er gudskelov ikke sunket så dybt endnu. Hun bor for sig selv, og doktoren har lovet at gifte sig med hende. Men han har vist ikke råd, og more sig det må hun og pynte sig, og hun bruger mange penge. Og hun går i en stadig skræk for, at politiet skal notere hende. Å den stakkel, jeg holder så meget af hende, og hun er så god og fortæller mig alting. Og så idag – sagde hun i en langsommere tone – idag har hun været så lykkelig som ikke i lange tider. Jeg ville så gerne redde hende, om det er muligt, og jeg bragte hende en indbydelse fra mine forældre, om hun ville tilbringe dagen hjemme hos os. De ved slet ingenting om hendes ulykke. Og så kom hun i formiddags, og hun havde klædt sig så ærbart som den fineste dame, og de tog imod hende med den største høflighed – hun er jo datter af en kongelig fuldmægtig; de var ligefrem rørte over, at hun ville vise deres ringe hus den ære, og jeg kunne se på hende, hun var næsten grædefærdig af skam og taknemlighed. Og vi spiste og behandlede hende, som var hun et fint forkælet barn, og vi spillede firhændigt, og fader sendte chokolade og konfekt hjem fra butikken, og han kom tidligt hjem, og vi kørte en lille drosketur, og så drak vi te, og Josefa skulle som en fin dame tidligt hjem, og jeg fulgte hende, og vi kørte med sporvognen. Josefa var så taknemmelig og lykkelig, og hun sad og trykkede min hånd i ét væk – så kærlig en behandling havde hun ikke kendt i lange tider, og hun begyndte at sukke, som om det pæne familieliv syntes hende langt kærere end den frie fornøjelse. – Men så kørte vi forbi *"Lyren"*, og der var lys på møllen, og musikken sivede ud, og så sprang hun pludselig op og ville ind og danse – hun fik sådan en forfærdelig trang og *kunne* ikke stå

imod. Dagen havde været så dejlig, og nu skulle den også ende i bare glæde. Og jeg måtte jo følge med, for jeg ville gerne passe på hende, og jeg har aldrig før været i *"Lyren"*, og der var stor fest. Så traf vi Magnetpetersen – han er sergent og bor i samme hus som Josefa – han kan magnetisere og er en rigtig bygænger. Men han ser godt ud, og Josefa gav ham sin pung, for at han kunne være kassemester – hun ville ikke lade ham traktere. Og de dansede, og jeg selv dansede – gulvet i *"Lyren"* gynger under en, og de fører så brillant allesammen. Magnetpetersen rekvirerede, og vi drak banko og sherry og absint, og Josefa fik for meget. Magnetpetersen skænkede i ét væk for hende, og så fo'r hun op og dansede hen langs rækken og lod sig fange af den første den bedste arm og hvirvlede rundt og kunne knap holde sig på benene; det var en frygtelig sorg for mig – jeg sad og var fortvivlet – hvad skulle jeg gøre? – hun var ikke til at styre. Jeg bad og tiggede Magnetpetersen om at få hende afsted, men han grinte ad mig og sagde: Hvorfor må den søde lille Josse ikke more sig? Og tilsidst blev det rent galt, hun dansede og hvinede og skreg og faldt endelig midt i en galop, og der blev spektakel, og betjenten sagde, det var bedst, vi fik den fulde tøs afsted, og Magnetpetersen var med ét forsvundet, og betjenten hjalp med at få hende på benene og ud i drosken, og så kom det værste: han hørte, hvor hun boede, og så kørte vognen, og jeg blev tilbage og forklarede betjenten, at han ikke måtte tro noget ondt om min veninde, hun var ellers en pæn pige, der *ikke* gik på dansebule. Men det gjorde bare ondt værre, for han sagde i en rå tone: Javel, den kender vi, og han trak bogen frem og gav sig til at notere. Og jeg er så dødelig angst for, at hun skal blive meldt – det kommer hun aldrig over. Så snart anfaldet er forbi,

husker hun det hele, og hun bliver fortvivlet, om hun skal have noget med politiet at gøre. – Det er huset derhenne ved lygten! Jeg må hjem til hende og se, hvordan hun har det.

5. Josefa

Fortællingen var gået lige så rask som deres gang. Fy for en sentimental historie, tænkte Jakob; altid den samme. Men hos Titus havde den vakt medfølelse for det stakkels pigebarn og hendes skrøbelighed.

– Den sag skal *jeg* nok klare, sagde Jakob og kroede sig: Jeg er gode venner med politiinspektøren. Lad bare mig.

– Tak for Deres venlighed! sagde den unge pige. Jeg kunne straks se, at det var pæne herrer.

De gik op ad trappen, som førte til allehånde afsatser på de underligste steder. Der var en ram lugt som af katte; et spinkelt lysskær faldt ud af et halvt køkkenvindue.

Der stod Josefa Ravens på et visitkort, og Jakob bankede på med faste knoer.

Der lød en sprukken kvinderøst indefra:

– Der kan ingen komme ind – frøkenen er ikke rask.

– Det er mig, madam Trane, sagde veninden. Jakob følte sig højlig fornærmet over, at en sådan gammel duenna turde vove at bære samme navn som han.

– Er det frøken Villumsen? Bag ruden viste sig et spidsnæset smalt ansigt med nogle forkrøblede småkrøller om en gul og rynket pande – de sidste rester af svunden ungdom som de indskrumpede blade, der sidder øverst på et æble.

– Er den herre doktoren? spurgte hun, da hun så en mandsperson ved siden.

– Det er et par venner – luk nu op!

De hørte madam Trane komme på filtsko og skyde slåen fra.

– Det er rigtignok ingen forfatning at se frøkenen i, sukkede hun. De skulle hellere komme igen en anden gang.

– Det gør ingenting – jeg er læge, sagde Jakob, der altid var situationens herre. Lad os se, hvad Deres frøken fejler.

– Hun fejler såmænd ingenting – de har drukket hende fuld, har de – det er det hele. De skarnsmennesker har oven i købet taget hendes portemonnæ. *Jeg* måtte lægge ud. Kusken gjorde vrøvl og ville have sine penge, og jeg vender hendes lommer, og der er ikke en rød øre.

De trådte ind i en tofags stue, der var udstyret med hele den forlorne luksus, som står i dag og i morgen kastes i ovnen. Der var tykt gulvtæppe og portière, spejl fra loft til gulv med lampetter ved siden, fotografier af Rudolf af Østrig og Vetsera, af Sparre og Madigan. Messinglysekronen strålede blank og ny, som hang den endnu i butikken. Det hele interiør havde samme ubrugte præg som et kabinet i en dekoratørs udstilling. På klaverets nodestol stod en Fahrbachsk vals med et vammelt titelbillede. Et ibenholts salonmøbel var alt for stort til stuen. På divanbordet opslagne albums, cigaretter, visitkort. Over klaveret et maleri af en ung dame med tykt hårpur, sorte skinnende øjne og tændersmilende mund – sikkert en gave fra en beundrende kunstner til stuens beboerske.

Rundt om på møbler og gulv lå afrevne klædningsstykker, en gloende rød klokke i den mørkegrønne fløjels sofa, lilla strømper på det blomstrede bordtæppe.

– Her ser ud som i et pulterkammer, sagde madam Trane og begyndte at samle op.

Luften gemte en mærkelig lugt, en blanding af pudder, parfume og absintdunst.

Frk. Villumsen skød døren op til sovekamret, og den ramme duft blev endnu stærkere. Under den lyserøde ampel, hvis flamme skar skinnende ud gennem kuplens tynde glas, sås den pragtfulde dobbeltseng med himmel af gulblomstret sirts. Den hvide dyne var blødt viklet om et sammentrukket legeme. Hun lå med hovedet på siden, ansigtet skjult af det løste, tykke sorte hår.

– Er det Frans? spurgte hun uden at se op. Kom herhen.

Frk. Villumsen lagde sig ind over hovedpuden og bøjede sig ned til hende.

– Det er mig, søde lille Josefa, det er mig. Hvordan har du det nu?

Josefa slog de blottede arme om hendes hals og knugede hende til sig. Derpå løftede hun hovedet og så på hende, idet hun rystede det lange sorte hår bort fra ansigtet.

– Du egen kære, søde, gode Nanna! Er det dig? Å, hvor er du kær og god! Hvor blev du af? Jeg vil have dig hos mig altid – *altid*!

Med et pludseligt sæt sad hun over ende i sengen og stirrede frem for sig. Hendes skinnende sorte øjne havde som i to brændpunkter samlet alt lyset udefra og al ilden indenfra. Hun rettede dem på de to fremmede.

– Gå – gå! skreg hun, og de fine næsebor dirrede: Gå! jeg vil ikke have jer hos mig i dag. Jeg vil aldrig have jeres besøg mere. Lille Trane, vis de herrer døren.

Hun fik et anfald af hikke og standsede; derpå faldt hun om på siden og kastede op ud over sengekanten.

De to venner blev stående; scenen var egnet til at indgyde væmmelse, og dog skinnede hendes ungdom og skønhed

gennem beruselsens tåge og dunst – som en markblomst, der overstænkes af vejens snavs, men dog ved det første regnskyl vil være ren og duftende som før.

– Trane, Trane – kom med bønnerne, jeg vil have flere bønner, råbte Josefa. Og på sine lydløse filtsko kom Trane og bragte et stort kræmmerhus og en teske, og hun madede hende som et barn med det brune kaffepulver.

Josefa lagde sig tilbage med hænderne under hovedet og stirrede op i sengehimlen. Brystet steg og sank heftigt under chemisens kniplingsbort.

– Lille Josefa, lig nu bare rolig som nu. De to herrer var så elskværdige at følge mig herhen. De vil ikke andet end hjælpe os. Den ene dér er læge.

Jakob nærmede sig sengen og satte sig på kanten.

– De må endelig være stille og ikke sluge så mange bønner. Han strøg ned ad hendes arme og fattede om pulsen, for at blive i sin rolle.

– Å, hvor det køler, hviskede hun med lukkede øjne; læg din hånd dér. – Hun førte hans hånd hen på sin hals. Også Titus nærmede sig og satte sig på den anden sengekant. Hendes ene fod stak frem under dynen, og han lagde sin hånd let på hendes hvide glatte vrist.

Over hendes blanke pande fløj rusens matte, skiftende skygger. Man kunne se blodet hamre i tindingerne og årernes buldren under den tynde hud.

Hun lå længe og kæmpede med sin egen hjerne. Den var som fyldt af svulmende tåger og skyer, der brødes mod hverandre. Forstanden var den slukte sol, der forgæves søger at trænge

igennem; kun nu og da siver en enkelt stråle frem under den tykke skyrøg.

De sorte vipper var trukket ned for øjnenes dyb. Jakob, der opmærksomt læste på hendes ansigt, blev va'r, hvorledes små klare dråber piblede frem under de tæt tilknebne låg. Samtidig trak hun ham til sig, skød ham bort igen og kaldte på Nanna:

– Nanna, du søde, elskede Nanna, kom og læg dig hos mig. Der er ingen, der har været så god mod mig som du. Å, hvor det har været en dejlig dag! Og hvor din moder var kær! Hun sagde, hun var så glad, at du holdt dig til så net en ung pige – af så pæn familie – som *mig*! Hun kunne slet ingenting se på mig. Og hun behandlede mig, som min egen moder aldrig har behandlet mig. Og alligevel sad jeg og tænkte på middagsbordet hjemme. Dengang jeg ikke havde noget at skamme mig over, men bare havde det altfor godt. Og jeg fik sådan en lyst til at gøre det hele om og begynde forfra, men nu er det altsammen for sent, og det har altid været for sent …

Hun hulkede, og Nanna klappede hendes våde kinder.

Så skød hendes øjne pludselig lyn.

– Trane, flere bønner, hører De! Jeg vil ha' *hele* kræmmerhuset.

– Kære lille frøken, det går ikke an – det er skadeligt at spise så mange.

– Jeg vil, jeg *vil!* kommanderede Josefa og daskede i dynen med begge hænder.

Madam Trane gav hende to skefulde og listede af igen med kræmmerhuset.

– Å, du kære gamle Traneben, du er også så god og øm imod mig. Og du er så ærlig, du er ærligheden selv. Trane måtte

betale drosken for mig, jeg havde ikke en skilling. Jo, der ligger fem kroner i kommoden, nu husker jeg. Trane snyder mig ikke for en hvid. Når jeg siger: Tag penge af skuffen, lille Trane, så lægger hun bestemt tilbage, hvad hun får igen, der mangler aldrig en øre. Å, lille tynde Traneben, du skal få noget i morgen af mig, skal du. For jeg har råd til det. Hæ – jeg kan slå et halvt hundrede kroner som ingenting. I tror det ikke? sagde hun hidsigt, da hun kom til at se på Jakob og Titus, skønt disses ansigter ingenlunde udtrykte nogen tvivl. – I tror det ikke? I skal få det at se! Jeg skal vise jer, jeg kan slå hundrede, om jeg vil, på én formiddag. Jeg har mange venner, jeg har rige venner. Doktoren vil gifte sig med mig, det *vil* han, det har Trane *hørt* på. Når han først får samlet penge til udstyr. For det skal være fint, kan I tro. Han er så god ved mig, og det er Mørk også, han har givet mig det dejlige ibenholtsskab, men han er ikke sådan en svend som Frans. Frans har meget sødere øjne og de dejligste skuldre. Ja, jeg ved nok, I tror det ikke. Men I skal få det at *se*! Når vi holder bryllup. I skal komme med, og fa'r og mo'r skal med … fa'r og mor … fa'r og mo'r – å Gud, jeg er så ulykkelig. Det bliver aldrig godt mere. – Hun kastede sig på ansigtet ned i sengen og hulkede højt:

– Nu er det altsammen for sent. Betjenten så det derude i *"Lyren"*, og han spurgte, hvem jeg var og hvor jeg boede. Og i morgen kommer de og trækker mig på politikammeret, og så er altsammen for sent, forbi!

– Trøst Dem, lille Josefa, begyndte Jakob; vær De bare rolig. Hvad er det for noget snak, hvad skulle De på politikammeret? De har jo ingenting gjort. Fordi De fik ondt under dansen? … Når jeg nu siger Dem, De *skal* være rolig. Jeg kender

politiinspektøren, det er min gode ven, jeg skal forklare ham det hele.

– Ja, at det er første gang, det er passeret. Jeg har aldrig været der før og vil aldrig komme der mere.

– Der er slet ingenting sket, sagde Jakob overbevisende: De behøver ikke at være bange. Der skal slet ikke komme politi, hører De – slet ikke komme politi. Når jeg nu lover Dem det –

– Tak, tak! Hvor De er god – og den fine herre dér også. Sikke krøller han har! De ser så rare ud begge to.

– Vi skal hjælpe Dem, hører De! Tænk nu ikke mere på det.

– Vi vil ikke tænke mere på det – nej, bare være glade. Jeg fejler ingenting mere, jeg vil op – jeg vil op, jeg vil spille, vi skal rigtig more os.

Hun stak begge ben ud af sengen, men de nåede næppe gulvet, før hun trak dem tilbage; gulvet var vådt: – Trane, giv mig mine silketøfler.

Trane gav hende dem på og trak hendes linned ned over benene.

– Har I set, sikke sko – og min slåbrok, den er helt af stukken silke.

Så hoppede hun ind til klaveret. Den ribsrøde slåbrok fremhævede hendes bleghed. Og hun spillede stumper, som fingrene kunne af sig selv, af alle mulige melodier på moden.

Med ét var det, som klaverets strenge brast og udstødte klagende hyl og suk. Hun faldt med begge armene over tasterne, der skreg op i en frygtelig disharmoni. Således var hendes eget hjerte en skærende hvirvel af klange, barndomsminderne koglede som dybe moltoner, og den vilde

drift løb som en brutal hånd over hele klaviaturet i løb, der begyndte med dump længsel og endte i det højeste skrig.

Nanna løb til, tog hende i sine arme og halvt bar hende tilbage til sengen. Dér sank hun om opløst i fortvivlet hulken.

Titus tænkte, at dette måtte være en krise i hendes liv. Således piskes sjælen sidste gang af anger og nag. Denne dag havde virket forfærdende på hende. Den havde skarpere end nogensinde vist hende det svælgende dyb, der var befæstet mellem før og nu. Og skønt hun af sit hedeste hjerte længtes tilbage, fattede hun dog, at det var for sent og umuligt for altid. Et forsøg på at vende om ville kun være en tåbelig kamp mod den stærkeste nerve i hendes væsen – hun var *hjemfalden* til sin skæbne.

I morgen, tænkte Titus, vil dette samvittighedsnag måske være hende helt gået af minde. Så vil hun atter søge nuets lykke og trøste sig med, at det ikke *kan* blive anderledes. Hun er trådt ind ad porten, over hvis tærskel hun ikke kan vende tilbage: håbet lades ude.

Hvor hun græd og jamrede og knugede sig ind til veninden. Jakob blev ved at trøste hende – han gjorde det med både fysisk og moralsk velbehag. Han tog forelsket på hendes nøgne arme og følte, at det stod i hans magt at berolige hende, selv om det skulle ske ved hjælp af en grov løgn. Han blev ved at trøste hende med, at han straks næste morgen ville gå til politiinspektøren og fortælle ham sagens sammenhæng. Han ville *selv* garantere for hendes ærbarhed.

Titus stod på afstand og undrede sig over, hvor dejligt dette purunge legemes hvide former krøb frem under den ribsrøde silke. Alt var ædelt og fint og trindt og hvidt og som skabt til at

friste, og hun ville blive ved at friste, så længe hendes skønheds blomst bevarede sin duft. Når man så på hendes sanseligt sorte øjne, på hendes nervøse næsefløje og fugtigrøde mund, var man næsten overbevist om, at hun af sin egen natur var bestemt til dette liv, og at hun ikke stod til at redde. Hun var som den inkarnerede sanselighed, der glubsk forlanger at mættes; ingen magt ville kunne tæmme driften i hendes blod eller binde hendes sanser med noget ærbarhedens eller dydens bånd.

Hun trykkede Nanna til sig, blot af en navnløs trang til at kryste noget varmt og levende i sin favn; hun kyssede hendes kinder, øjne og mund, blot af en ubetvingelig trang til at kysse og føle et hjerte slå mod sit.

– Å, hvor vi skal blive lykkelige vi to, hviskede hun: Du skal være hos mig altid, og vi vil sidde og brodere, du skal lære mig det, du broderer så dejligt, og så skal der aldrig noget mandfolk få lov at komme til os – undtagen doktoren, for han vil mig bare godt. Alle de andre jager Trane bort, og vi vil spise sammen og sove sammen hver nat. Vi vil spise – hej, Trane – skaf os noget at spise – å, hvor jeg er sulten, jeg vil have bøf, skaf os bøf! Trane steger bøf som ingen anden i verden. Ja, vi vil spise – jeg er bare sulten, og så vil vi snakke sammen, og de rare venner dér skal spise med – hun nikkede til Jakob og Titus. – Traneben, du tager de fem kroner i min kommodeskuffe og skaffer bøfkød herinde ved siden af. De har nok noget. Nej, hvor jeg længes efter bøf – ganske blodig – med ristede løg. Uh, hvor det skal smage!

Hun sprang op og dansede, hun snurrede Titus rundt og knugede ham til sig, så han mærkede hendes kinds svage parfume og absintduften fra hendes mund.

Trane var ikke sen, hun tog penge og forsvandt. Snart efter trængte lugten af stegte løg ind fra køkkenet, og man hørte det brase derude. I en utrolig fart dækkede hun bord og rettede an. Josefa gav sig til at spise med en forslugen grådighed. De andre havde ikke appetit til at røre noget.

Mens hun spiste, fik hendes fantasi et grådigt sving.

– I morgen – i morgen skal jeg slå penge. Jeg kan slå hundrede kroner som ingenting! Så skal Traneben have sit sjal og betale droskekusken. Jeg vil ikke skylde nogen moders sjæl noget. Og så vil jeg tage i skoven og skrive til Frans, at han skal hente mig. Og du skal med, Nanna, og de gode herrer dér skal med. – Hvor jeg skal få penge fra? Lad *mig* bare om det – jeg kan skaffe lige så mange jeg vil. Jeg kan få ti for en, der vil hjælpe mig med penge. Der er ikke en, hverken Amanda eller Johanne eller Mary, der kan slå penge så let som jeg.

Mens hun således satte blodet i fart ved tanken om sin magt og værdi, blev hendes hjerte tungere og tungere, og til sidst faldt hendes hoved ned på bordkanten.

Nanna og Trane løftede hende op og bar hende ind på sengen. Så sagde Nanna i en bestemt tone:

– Nu vil jeg bede herrerne gå. Hun trænger til ro, og jeg bliver hos hende i nat. De behøver ikke at se så forundret på mig. Jeg kan godt blive hjemmefra en nat. Mine forældre har tillid til mig, de kender mig. Jeg har engang været på nippet til at gå til bunds, men jeg kom op igen, og nu er jeg sikker. – Nu må De gå. Godnat! Og tak for Deres venlighed.

Hun skød dem lempeligt ud af døren.

– – –

Titus og Jakob gik tavse ved hinandens side. Den natlige scene havde givet deres tanker hver sin retning. Jakob tænkte, at det var en sød pige, som det vel var værd at mærke sig. Også Nanna fortjente at komme i betragtning. Og med ét kom han til at huske på Amanda og kunne ikke lade være at sukke over, at han på en vis måde var blevet snydt for dem alle tre. Men han lovede sig selv snarest muligt at lægge sig efter hver især. På sin Rosamunde tænkte han ikke et sekund; hans forhold til hende var et erotisk allerhelligste, der var fuldstændigt afspærret fra den rummelige forgård, i hvilken han gjorde sine flygtige erobringer.

Titus var underlig til mode over det indblik, han havde fået i et menneskeligt væsen og dets kamp. Hun var endnu ikke sunket for tredje gang under det ensformige hav af vane, der snart skulle sløve hendes sjæl. Snart ville hun kun tænke på fortiden som på en tåbeligt anvendt tid, kun i trods mindes sit hjem og forbande sine forældres formentlige hårdhed.

– En sådan dag trænger man til, sagde Jakob, der var stolt over at have dirigeret; var det så ikke en udmærket adspredelse, netop som du ønskede den? I morgen sidder du igen på din knirkende kontorstol, og i din trædemøllestemning angrer du måske dårskaben fra i dag. Jeg for min part er bare ærgerlig over, at jeg ikke kaprede mig et af pigebørnene.

Titus var forlængst ked af kammeratens grove plebejernaturel, og straks efter skiltes de. Jakob var så heldig at "kapre" en halvgammel fugl, der bugnede af fedt, eller rettere at lade sig kapre af hende. Hun havde det rette greb på at indsmigre sig hos Jakob. Titus mindedes en latterlig scene, da den bedårede Jakob døbte hende med navnet "Nattens

Dronning" efter et stenkuldiadem, der sammen med hele den begsorte klædedragt stak besynderligt af mod ansigtets pudrede bleglys.

Titus så et øjeblik efter dem. Har det menneske gran af erotisk finfølelse i sin krop? tænkte han; det svage håndtryk, jeg fik af en ubekendt, indeholdt mere erotik end de 200 pund kød, han nu slæber af med.

Langsomt gled han selv hjemefter, som en skygge i natten. Himlen var ren og halvlys uden stjerner, men med en svag anelse af østens sol.

Han stod længe foran sin seng, der var tæppet af og ventede ham med omslået dyne. Et stumt og dragende væsen, der aften på aften bød ham sin favn og nødigt slap ham om morgenen. – *Tomhedens* kolde elskerinde, der engang ville beholde ham stiv og iskold i sine arme.

Han tændte ikke lys, men klædte sig af og satte sig på kanten af sin seng. Ind ad det åbne vindue pustede natten sin kolde ånde. Gavle og tage stod silhuetskarpe mod den blege himmel i øst. Under loftet hørte han nu og da lette stød og dask af en famlende natsværmer, der ikke kunne finde sig til rette. Ellers var der ingen lyd. Hans eget hjerte kunne ikke famle sig frem til nogen melodi. Men hans tanker formede sig som en indre monolog:

Jeg er en stum, der ikke ejer tonernes talende tunger; og dog føler jeg en bristende trang til at synge min sjæl ud i det vældige rum, så himmelhvalvet skulle give genlyd.

Der spirer tavse blomster af mit hjerte. Som vakte af et tryllepust skyder de op i stængler og blade, og blomster knoppes og bryder i duftende skud så brat som de

farveskinnende grønne og røde stjerner, hvori rakettens gyldne gnister opløser sig. Og de blomster stråler og dufter og fylder mit sind med en uforklarlig fryd.

Alle mine tanker er dog kun til for at smelte hen i toner, at vugges ud i melodiers evigt ubestemmelige velklang, der i sig selv er intet og alt og beruser sjælens øre uden at knyttes til noget jordisk begreb.

Og mit hjerte bølger en sagte bankende takt til universets svage nynnen, som *jeg* alene hører i denne time.

Men om der sad i den stille nat, tusinde skridt herfra eller tusinde mil: en kvinde med samme længsel, hvis hjerte fornam som mit det bløde nyn gennem stjernernes vide verden …

Og om hendes bryst svulmede som mit af en navnløs higen mod den elskede, hun aldrig skal mødes med, mod den elskede tvillingsjæl, hun aldrig skal finde, af en længsel mod én, hvis hånd hun aldrig skal trykke til møde og skilsmisse, af hvis læber hun aldrig skal drikke elskovens søde rus, der dog er ram af kødelig duft …

… da favner jeg dig, du min elskerinde, jeg aldrig skal se, men som jeg har følt i et ulegemligt favntag og krystet til mit hjerte, så jeg følte dets banken én med mit eget hjertes – i takt med universets uhørlige nynnen.

Thi aldrig træffer jeg den kvinde, jeg kan elske så højt som dig, jeg *ikke* skal træffe, og aldrig kan nogen, jeg skal se, være skøn som du, jeg aldrig skal se …

… Og dermed faldt Titus tilbage i puderne, og sengen greb ham i sit søvndyssende favntag.

6. Koralrev

Et gråligt lys faldt gennem de dobbelte ruder
og skinned over pultenes grønne multum,
i al den blankslidte renlighed,
på mapper og tunge pakker med "sager" fyldte,
på kurve med akter og stabler af materiale,
på klatpapir med spor af et adspredt sind:
en hånd, der famled i halvvejs synd over fladen
og ridsed tankeløst tant, der vidned kun om, at sjælen
en flygtig stund var brudt som en fangen fugl
ud af bureauets gitrede fængselskortsyn,
at sjælen ånded en anden friere luft,
at hjertet længtes og bares mod ukendte egne
i usikkert lys og i stemning, hvor kilderne løses:
Alt dette stregede krimskrams var som et udslag
af trangens viser, der tyngedes dybt til siden
og ikke stod i sin vanlige ligevægt.

Der var så stille derinde, og alle bøgerne tav.
De bugned tæt fra loft til gulv.
Jeg gik forbi og lod titlerne opremse for mig:
tørre skematiske ting – en rigdom af døde sten.
Kunne de tale? – Ja, den, som åbnede stenen
og stirred i den og læste i timer og dage,
han kunne vel gøre sig lydhør for denne røst,
der snurred afsted som en taktfast og sikker maskine,
der gjorde sit arbejd og virkede sammen
og frembragte rækker af tal, som vel kunne tale,
om nogen gad agte derpå.

Her var jo alt, hvad hjerner kan ønske at vide:
Handel og skibsfart og smørudførsel og sygdom
og dødeligheden over den ganske verden
og folketælling og mandtalslister og barnefødsler
og tælling af kvæg og Amerikas avl af tobak
og skatteligning og renovation og husmænds hartkorn
og svineudførsel og sukkerro-avl og samtlige selvmord.

I denne visdom var alt kun talende tal:
Hint barn, som fødtes forgangen, bestemt til storhed
måske, og et andet bestemt til at stjæle;
det får, som drættedes op på Jyllands sandede bakker,
den hest, som redes engang af gårdmand Hans Nielsen,
det kvindelig, som blev fundet i Sortedamssøen;
den stud, der for fem år siden var bøf på en englænders
bord,
– alt var det med og uden den ringeste standsforskel.
Hver har vægt som et tal, der udgør *en* af et hele;
døde enere er de for sig; men jo flere der samles,
des større visdom kan vindes – ved statistikken.
Her lægges alting i hver sin bunke og dynge:
Du og jeg og vi alle er ettaller kun,
stumme for sig, men masserne – *massen* kan tale.
Ja, blev tallenes række så lang, at den knap kunne øjnes
– da forsand blev der regelmæssighed i alt,
da lå tallenes hårde vægt i menneskets nakke,
da var verdens frihed blevet et intet,
alt bestemmeligt var og bundet ved lov,
ved *tallenes* lov!

Sandelig, her var visdommens moderliv:
Hvert individ var navnløst, bestemt kun ved sikre fakta
– kun en ener af jordens utallige mængder;
her forstodes menneskers lod og skæbne i fællig.

… Stille var der igennem de bogfyldte stuer,
søndagsstille hviled de ellers sindigt virkende penne.
Al den bogbundne visdom talte ikke et ord
til mit hjerte, der lønligt kun undredes på,
hvor der skrabedes kundskab i hob, som ingen kan bruge,
mindst de stumme maskiner, der tæller tallene sammen.
Verden *samler,* og intet stof må gange til spilde:
sæt, at engang det blev søgt og intet steds var bevaret.
Sæt det blev søgt – – men hvo kan søge
mer end de nærmeste spor; thi hurtigt lukker sig vandet
over den fure, et menneskeliv har trukket
– lad som en ener det lægges da til det forrige tal!

Svagt jeg hørte en sporvogns klirren derude
gennem de dobbelte ruder; over Børsens røde mure
snoede dragerne sig til tårn mod himlen.

Stille vi stod som i en faraos stengrav.
Sagte drog du et suk, min ven, du, som følte dig lænket
dag for dag til den samme pult, hvor du regner med tal,
til du engang går bort og kun forhøjer de tal,
hvormed du har syslet, på en enkelt post med en ener.
Det skreg i mit bryst af en navnløs smerte,
og jeg forstod dit resignerede tungsind,
da du slog på pultens grønne klæde og smilende sagde:
"Her er *mit* kongerige" – du mente jo: her er min *gravhøj*.
Her er den plet, hvor *jeg* lever og virker
uden frugt for mig selv,
fyldende kun en plads blandt de tusinde andre,
dækkende den som en plante, der ej kan sig flytte,
men rådner bort engang på den plet, hvor den voksed.

… Og jeg begreb, du var fanget af samfundets store
koralrev,
hvor du nu havde din lille plet til at leve og dø.
Og jeg fornam en blanding af fryd og af frygt
ved at tænke, at endnu jeg svømmede frit
rundt i et vagt og sælsomt gyngende hav.
Når skulle samfundskroppen *mig* gribe og anvise *mig* min
plads.

Således bygger korallerne jo deres uhyre rev:
Bundne til fælles stamgrund bevæger de frit deres arme,
lever af føde, spiller i lyset en stund og – dør.

Da er frugten af hvers eksistens et tyndt lag kalk
– kun en usigelig ringe del af det heles vækst.
Og hvad bygges der på? – – Uden plan på det goldeste rev.
Langsomt højner det sig: Mon det drages af lyset da?
Svare, hvo kan! Kun dette jeg ved, at hver ener forøger
det store livløse tal.

Da Titus næste morgen slog øjnene op, mindedes han dette brev; ord for ord gled det frem i hans hukommelse. Det var flere år siden, han havde sendt det til en ven, og dog huskede han det, som var det skrevet igår, fordi det livagtigt gengav hans indtryk og stemning den dag, da vennen lod ham bese det ministerielle bureau.

Denne besvarede det ikke, men da han endelig engang traf sammen med ham, var han kendelig fornærmet.

– Den sag kan ses fra to sider, sagde han uden indledning. Fordi jeg har en fast stilling, der kan forsørge mig og min familie, behøver jeg ikke at forsumpe. Samfundet forlanger arbejde af hver enkelt, og dette arbejde giver netop den frigørende tilfredshed med sig selv, uden hvilken ingen kan være lykkelig, og det betrygger netop min udviklingsmulighed, *min* evne til at nyde naturen og omverdenen i *min* fritid. Men unge mennesker som du og dine lige savner desværre altfor ofte den ansvarsfølelse, der ene kan give jeres letsejlende skuder den fornødne ballast, om I ikke skal kuldsejle. Men vent blot, til nøden tvinger jer.

Disse ord lod sig i og for sig ikke modsige, og Titus svarede heller ikke. Nu var vennen forlængst fuldmægtig og havde et

hyggeligt hjem med en sød kone og et par håbefulde poder. Hans anciennitet var så lykkelig beskaffen, at han havde al udsigt til at være departementschef allerede i 50 års alderen, og det var med den største tilfredshed, han plejede at udmale sig de med denne høje stilling forbundne goder – rang i 2. klasse nr. 12, god gage, ordener, tillidsposter osv.

I sandhed, han er at misunde, tænkte Titus med et svagt smil. Går alt vel, har han den hæderligste alderdom for øje. Han vil endog forud kunne beregne sin nekrolog – af den største længde, dødelige overhovedet opnår, ledsaget af portræt i de illustrerede blade – på forsiden oven i købet.

… Solen faldt hen over lagenet, der skinnede, så han måtte knibe øjnene til. Der lå en død natsværmer, brun og lodden, med vingeribberne krampagtigt stive ud fra kroppen.

Ja, ja, således gik det mørkets lunefulde børn, der elskede lyse nætter og stille drømme, men baskede sig til døde for at nå ud i den grønne, duftende natur. Hans eget minde om nattens stemning var lige så livløst som den lille døde sommerfugl.

Urets hurtigt afhaspede 9 slag rev ham op af hans grubleri. Han sprang ud på gulvet i det blændende solskin, han trak sin natskjorte af, bredte armene ud og slog dem langsomt sammen over brystet, fattende om skuldrene. Således favnede han den stærke, hvide sol, der kyssede hans hele legeme i et hedt og kildrende kys og farvede hans hud med en mængde matgyldne toner.

Han betragtede sig selv i det store spejl: håret sad trykt tæt sammen i forvirrede lokker om den smukke runde isselinje; ud af de stærke blå øjne og næsens kække kraftige linjer lyste hans

livsappetit. Mundens fine kurver og den fastformede hage sitrede af ungdommens trang til lykke.

Narciss! smilte han, tog sin store frottérsvamp og lod vandet løbe ned fra issen i tynde strømme ad bryst og ryg.

Kort efter var han på vej til biblioteket.

Han kendte de fleste ansigter fra sin daglige vej. Unge blegsottige piger med søvnen endnu siddende i øjenkrogen søgte ud for at gå morgentur og skærpe appetitten til frokost, men blev hurtigt matte af den stærke sol og vendte om. Husmødre kom fra torvet og slagterboderne med lange slag kastede over et malpropert negligé. Pastor Bang i ornat skred afsted til sin kirke for at holde altergang. Hans pluskæbede ansigt var skrabet rødt af barberkniven, de tågeblå øjne stirrede frem bag et par skæve briller, der gled ned over den kødfulde næse. De sorte benklæder stak frem under kjolen i en plump og trampende gang. Hans ansigt bar intet udtryk af det højtidsfulde hverv, hvortil han gik, men snarere en sur forarget mine over det aftagende antal altergængere og de uselige tegnepenge. Fornemme vekselerere, der først sent gik på kontor, skred frem i en værdigt afmålt gang, i fint børstede frakker og silkehatte, med et hårdhudet udtryk og ufølsomt studsede whiskers. Alle gik de til deres dagværk som til noget selvfølgeligt, uden et eneste sekund at tænke på, hvorfor de ikke snarere gik helt andre steder hen og gjorde noget stik modsat af det sædvanlige. Man kunne med lige så megen ret undre sig over, at ikke urene pludselig gav sig til at løbe løbsk: der var jo i alle disse mennesker et indre urværk, som regulerede gang og tanker og det hele – pligtmenneskets støtte ansvarsfølelse, der én gang trukken op ikke mere behøver at reguleres. Alle disse

mennesker kendte deres bestemmelse – så ubevidst som urviserne kender deres – uvilkårligt bar deres ben dem i den rigtige retning.

Også Titus gik, hvor han skulle, men han tænkte ialfald over det og følte lyst til at gøre oprør.

Han drejede ned over Grønttorvet, hvor kurve og småborde bugnede af landlig grøde. Skovmærkerne duftede omkap med gyldenlakkerne; solen skinnede på en pragt af blomster, radiser og kirsebærrenes store våde, blanktfarvede perler. På gartnervognenes tag legede vinden med de urolige viftepalmer, hvis tynde bladklinger afparerede de mange solpile og sendte dem tilbage under blinkende stållyn.

Titus' øjne søgte et ungt ansigt under en stor hætte; jo, nu smilede det til ham som hver morgen, med læber og kinder som smittede af radisernes røde friskhed.

– Godmorgen.

Hun smilede med de grå øjne, og de solblegede krøller, der stjal sig frem under hætten, luftede for vinden.

Hun tog kurven med de store, våde radisebundter og holdt den hen til ham med sine jordhærdede hænder, der dækkedes af grove sorte halvhandsker.

– Og hvad for en blomst har De til mig i dag? spurgte Titus og så hende ind under hætten, som mente han den fintrøde mund.

Hun greb i blomsterkurven og tog en langstilket højrød rose med en sikkerhed, som var den tiltænkt ham allerede, da hun i den tidlige sommermorgen skar blomster af derhjemme i haven.

Han så på den og så på hende, og hans øjne sagde:

– De og blomsten er lige friske.

Han betalte den samme lille sum som hver morgen og gik uden at have hørt andre ord af hendes mund end et lavmælt tak.

Men langt derfra vendte han hovedet til et nik uden betænkning, for han vidste, at hun havde fulgt ham med øjnene.

Bibliotekaren skred foran ham op ad den knirkende trappe. Han mødte altid punktligt på slaget, hver dag friskt barberet, med en blændende hvid flip højt op over den røde nakkes tynde hvide hår. Han sagde aldrig et ord, men gik lige til sin pult, hvor alle aviserne ventede ham. Assistenternes forespørgsler gik altid gennem underbibliotekaren og besvaredes i de fleste tilfælde kun af et nik eller en hovedrysten, begge lige stumme.

I snart halvhundrede år havde han slidt den gamle hvidskurede trappe. Han havde ført et samvittighedsfuldt og velordnet liv på en gage, der langsomt var steget til et sorgfrit udkomme. Biblioteket var i mønsterværdig orden, og hans egen hjerne var med tiden blevet en kæmpemæssig universalkatalog, der rummede titlerne på hundredtusinder af bind. Hans hukommelse var forbavsende: han kendte alverdens forfatternavne, deres produktion, folio, kvart eller oktav, oplagenes antal, hvorefter han vurderede deres betydning – han havde kort sagt slået titelbladet op på alle værkerne i det ganske bibliotek, men til sin store sorg kun magtet at kigge et forsvindende antal igennem. Ak, et menneskes kræfter er så begrænsede.

Så stod da Titus igen foran sit lille bord. Han lagde sin indpakkede frokost og radisebundtet i skuffen, skiftede sin

frakke med en jakke af farve som bogstøv og lod sit blik glide ned i det vældige bibliotek.

Det var som en uhyre skakt med gallerier og stiger og trapper, og visdommens erts lyste som bleggyldne årer ned langs vægge og gange – det var de lange rækker af forgyldte bogrygge. Ad de høje rundbuede vinduer faldt et koldt ensfarvet lys. I hele rummet herskede en kølig og klam atmosfære med en underlig muggen lugt af gammelt papir og gammelt læder. Og han befandt sig atter hjælpeløst fortabt i denne uhyre visdomsbrønd, hvor selv rotter og mus fandt opholdet trist. Som i en åben begravelse med uendelige rækker af urner med døde mænds tanker. Som i skumle katakomber, der endnu havde plads for de kommende århundreders urner. At gå hen langs disse bogrækker var at læse lutter gravskrifter; på hver foliant den dødes navn og titlen på hans gerning.

Titus begyndte at trave op og ned i gangene og entre op og ned ad stigerne. De tykke, tunge bind var som kolde lig; der strømmede fra dem en umættelig kulde, som sugede al varmen ud af hans hænder og favn, og han tænkte, hvor mærkeligt, at disse bøger aldrig – end ikke i den hede sommertid – blev varmere at føle på.

Inde i læsestuen, der var hvidtet som et ligkapel, sad videnskabsforskerne lig griske ådselfugle og hungrede umætteligt efter kundskab. De åbnede bøger, læste og konfererede og gennembladede – slog ned på det, de kunne bruge, og excerperede. Dag for dag sad de på de samme pladser og skrev af og lagde i bunke. Deres hele videnskabsdyrkelse bestod i en art åndelig tyggen drøv på andres forskninger; det gjaldt om at fordøje så mange bøger som muligt og så gylpe op

det samme på en anden måde, møjsommeligt flikke værket sammen af lapper fra andres bøger – men naturligvis: *forskerånden* var deres egen, *deres* genialitet så tingene i et nyt og bedre lys, og resultaterne nedlagdes i et nyt og mere tidssvarende værk, der blev indbundet i smukke, holdbare bind og stillet hen til behagelig fordøjelse for de drøvtyggere, der fremdeles ville komme og skrive nye værker ud af de gamle.

Titus fik et øjeblik en egen sympati med hin Amru, der lod det alexandrinske bibliotek gå op i luer. Han syntes næsten, han forstod hans bevæggrund. Om nu hele denne videnskabskatakombe lagdes i flammer med alle de døde mænds tanker, ville så tabet være uerstatteligt? Ville solen skinne mindre varmt, planeterne forlade deres baner og månen ikke bevare sin afstand; ville jorden bære karrigere afgrøde, og menneskene leve mere eller mindre lykkeligt end nu? Ville skoven blive mindre grøn ved forårstid og den lille gartnerske på torvet være mindre frisk? Nej, kun "videnskabsdyrkerne" ville stå arbejdsløse – brødløse måske; de ville være unyttige droner i naturens store bistade. Men snart ville de sikkert begynde at skrabe bindene sammen igen af privatsamlinger og højlydt jamre sig over, at "uvurderlige" manuskripter var "uopretteligt" tabte.

Hvor skulle så teologerne søge den manna, hvormed den hele menighed skulle bespises? Sæt, at alle biblerne var brændte, med det levende ord? Snak – det *levende* ord kunne ikke brænde, guddommens ord stod ikke skrevet i bøger, men i hav og jord og stjerner og i livets og dødens vekselgang i naturen.

Ja, om alle biblerne brændte, alle "åbenbaringerne", så måske blev menneskeheden en stund fri for fortolkninger af

tusindårige dogmer. Så kunne man begynde forfra og tilbede – *solen* f. eks. Den store mægtige sol, som mennesket tilbeder uden at vide af det, den sol, der er vor sidste tanke om aftenen og vor første, når vi står op, den sol, der får hjerterne til at juble, der savnes så dybt, når den er borte, der spreder tungsind og sorger med en eneste stråle – –

Der lød en høj fløjten fra talerøret. Titus skyndte sig derhen.

– Hvor Fanden bliver "*Scriptores medii aevi*" af! Nu har vi ventet et helt kvarter. Sidder De og sover derinde! – –

Da Titus spiste sin frokost, satte han sig hen til lugen, hvorfra man kunne se ind i læsestuen.

Det knitrede af blade, der vendtes, og af pennes kradsen. Assistenten, en høj bleggul mand med et surt udtryk, skridtede i lange skridt hen over gulvet til sin pult, mønstrede læserne, som ville han sige: Skriver I, karle? Og tog fat, hvor han sidst blev afbrudt i sine kritiske studier over M. Terentius Varro. Han havde nu i henved ti år *snakket* om sin doktordisputats.

Nærmest vinduet sad en gammel "emeritus", snusket lige fra håret, der lignede fåreuld, til de knoglede blæksmurte fingre. Han sad bukket sammen over en uhyre stabel bøger, med høje bunker af blå excerptstrimler ved siden, hvoraf de ældste var blegede i årenes løb, og rettede sig kun af og til for at ophoste en uhyggelig slimmængde i bakken ved siden af, den han havde beslaglagt til sit brug alene.

En lille sortladen og vissen mand holdt en bunke læderblade op foran ansigtet – brune som tobakssovs – og anstrengte sig for at stave sig igennem den indslåede skrift. For hver linje slikkede han med sin bleghvide tunge hen over det snavsetbrune blad for at friske de sorte skrifttegn op.

En svær, filipensprydet herre med langt polkahår undersøgte med en utrolig omhu, der var en bedre sag værdig, et bind provinsaviser for at efterspore mulige anmeldelser af sine historiske romaner. Hver dag gik han således videre i sin forskning for i sit ansigts sved at sammensanke laurbærbladene til sin digterkrans.

Et par nykonfirmerede ungersvende gennembladede i fællesskab et bind illustrerede blade. Den ene noterede i sin lommebog forskellige brugbare træk til en dilettantkomedie, de stod i spidsen for; de førte netop en hviskende disput, om de ikke skulle afskrive en gammel prolog fra Det kgl. Teater; den passede så udmærket til deres egen forestilling.

En skuespiller studerede billedværker for at udsøge en passende maske til en fransk konge fra det 12te århundrede. Titus kom til at le ved at se, hvorledes han uvilkårligt lagde sit fede ansigt i folder efter det hoved, han just havde for sig, og kneb læberne stærkt sammen.

Med ét så Titus lysere på menneskene derinde. I grunden var de fleste så elskværdige i deres latterlige grundighed. Der sad også en fin intelligent professor, bag hvis høje pande man så tankerne flyve som skygger over blankt vand. Ved siden sad en anden professor – en personificeret "*Geist der Schwere*" – og rodede uhyre interesseret rundt i en længst forglemt forfatter, der opnåede den uventede lykke, at professoren følte sig stærkt beslægtet med ham. Nu skulle han graves op og lig en mumie afvikles alle sine svøbbånd, at han nøgen kunne blive fremstillet for en utaknemlig efterslægt, der længe havde svævet i en sørgelig uvidenhed om, hvad den havde tabt ved at glemme en så udmærket mand.

Det vævre lille ur slog ilfærdigt hvert kvarter, som det ville sige: Skynd jer dog og læs færdig, inden I skal dø.

Og de læste og læste, og inden længe slog uret sine tre slag: Og dermed basta! Og de trak tøjet på og gik hjem, hver til sit, fornøjet med sig selv og sin forskning, og da de kom udenfor, smilede himlen til dem, og de talløse folianter tittede ud af de store og støvede ruder og ligesom sagde: på gensyn, på gensyn! Her er plads til jer også.

Titus gik til middag og spadserede siden, til solen sank. Så stod han udenfor en velkendt villalåge og gik op uden at tænke over det.

Da han gik hjem, var det endnu tidlig aften. Op i den klare, grønligt lysende luft strakte signalstanderne deres røde lygter, der strålede som stærke transparente rubiner. En telegrafstang tegnede sin blanke silhuet mod den glansfulde vesterhimmel og lignede med sine klokkebesatte tværstænger et uhyre sistrum, hvis bjælder snart skulle rystes til nattens festlige mysterium. Og de elektriske kupler svømmede i den blå æter som en række sølvlysende måner.

Ved stationen så han Jakob komme farende. – Jeg skal ud og hente Amanda! råbte han og var borte med det samme. Det ringede for tredje gang til togets afgang.

Men hjemme satte Titus sig til sit skrivebord, og i fine skælvende strøg nedtegnede han et interiør derude fra den stille villa:

Der duftede i stuen. Op i det brede klare vindueslys strakte sig tynde plantestængler, der steg lig vandspringsstråler og faldt i findelt løv som lange dråber. På et lille bord bredte sig

skarntydens saftiggrønne urt med hvide blomsterskærme, der udåndede en syrlig duft.

Der var i stuen en vidunderlig stilhed. Ind i den passede de gamle portrætter og det store stille landskab over sofaen med dets tunge rødligt grønne løvtræer. En hund gøede langt borte, og efter glammet sank mine tanker tilbage i denne stues stilhed, som man falder til hvile i edderduns puder.

Der var så skønt i stuen. Roligt lys og milde farver, der samlede sig, som blomsterne hører sammen i en markbuket. Og inde i det lille karnap-kabinet stod klaveret stumt, og alle strenge ventede, til fine kvindehænder vakte dem. Og over klaveret hang et portræt af en ung pige i sort med røde koraller ned om den dækkede hals, og det mørke blanke hår strøget glat op fra den klare tinding og den rene pande. Hendes øjne var blå som lavendler. Hun sad på en stol og holdt de smukke fingre klemte om dens ryg. Dette billed over klaveret var som gudinden i det lille allerhelligste. Dette billed forestillede – *dig*.

Der duftede i stuen – af dig. Fra roser i et glas, hvor dine hænder stillede dem. Der duftede af din ranke jomfrublomst, som fik sin sol fra dette vindu. Der duftede om dig som af rene minder. Thi hver erindring, hvor dit navn og billed var med, måtte blive ren som rosenduft.

Der var i stuen en vidunderlig stilhed. Omkring dig måtte alting tie for henrykt at se på dig og føle dig og sanse dig. Gulvet knirkede ikke under dit fodtrin, og lydløst kom alt din hånd i møde, hvad den søgte. Således undrede det sig over din stille dejlighed.

Der var så skønt i stuen – af dig. Lyset samlede sig i dit lille fine ansigt, gjorde din mund rød som et jordbær og gav dine

øjne lavendelblåt skær. Hele dit legem var en levende statue, der lyste over stuen – gudinden over templets allerhelligste.

… Og da vi sad ved aftensbordet, blinkede temaskinen, som fik den glans fra dig, og vandet sang sin hymne til dig – hjemmets gode fe.

Og du var den, jeg havde elsket og elskede altid. Jeg skælvede for din skønhed som en blomst for solen.

Men aldrig fløj min elskov over læben. Ingen ord havde vinger til at bære den fra mig til dig. Lig matte pile ville de synke i en bue for din fod.

Dog vidste jeg – at én gang var dit øje vendt mod mig i ubevidst længsel efter kærlighed. Og én gang havde mit billed tronet i dit hjertes tempelcelle.

Nu var det skiftet. I cellen stod et andet billed. Jeg så den dristige erobrer, jeg så et lille portræt på bordet ved siden af glasset med de roser, hvis duft lå over stuen.

Jeg så på dig; jeg følte, hvad jeg havde tabt – og vundet. For mødet med dig var som en helligdag i mit liv. En sådan helligdag er ikke tabt.

Men stille græd mit hjerte tunge, røde dråber.

7. På kronloftet

En aften i stærk regn kom Titus forbi teatret. Han havde lige mødt Jakob, der strøg forbi med en opskørtet dame under armen. Han troede et nu at genkende Josefa, men følte sig led ved at skulle i kast med parret.

Gaderne glimtede med utallige reflekser fra lygter og vinduernes lys. Alle lysstråler fandt genskær i pytterne og kastede over de våde brosten en flimrende urolig glans; selv de faldende regnstråler trak lange lysende tråde gennem den sorte luft.

Der stod "Lohengrin" på plakaten. De måtte allerede være i tredje akt.

Så fik han en pludselig lyst til at høre Lohengrin synge den store sang, i hvilken han giver sig tilkende:

> I fjerne øst ved Paradisets strande
> man ser en prægtig borg med gyldne spir.

Billetkontoret var lukket. – Titus steg op ad de stenlagte trapper. Kontrollen var der ikke. Fra den tunge klamme regnluft kom han ind i den tørre, gaslugtende atmosfære. Overgangen behagede ham. Han rystede sin frakke og blev ved at stige. Trapperne blev snævrere, og stentrinene gav plads for træ; gennem gangvinduerne så han ud over husene, der allerede lå fjernt nede.

Endelig nåede han en lille dør og åbnede den sagte. En gammel knoklet mand sad lige indenfor og skyllede en bajer ned gennem sin tørre strube, hvis muskler bevægede sig stærkt

under synkningen. Hans ansigt var udbrændt som over en stadig ild; al saft var som dampet bort, og kun det tørre rødbrune skind lå tæt ind til kæber og kindben.

– S-s- hviskede Titus og stak ham en mønt i næven: Jeg kan vel gå ind?

Manden syntes noget forfærdet, men da mønten beroligede ham, fandt han ikke andet at sige end et hvæsende: Gå sagte!

Titus listede forsigtigt frem over gulvet, der var belagt med tyndt sparreværk over en mørk og, som det forekom ham, filtagtig underbund. Et mere end favnebredt zinkrør ragede op midt i det ophedede loftsrum, der kun var belyst af et par gasblus; deres sitrende flamme faldt ned over en mand, der med begge hænder om håret sad bøjet over et på en bred nodestol stillet partitur.

Musikken klang stærkt heroppe. Orkestrets brusende flod lod alle sine farvestrømme spille i lyset mod hinanden, og stemmerne vuggede sig som lette både med sollyse sejl hen over skummende bølger, der nu og da truede med at sluge dem som i en rasende malstrøm. Titus skelnede alle instrumenterne fra hinanden og kendte røsterne dernede. Hans fantasi viste ham scenen med dens lys og bevægede grupper.

Han satte sig på bænken ved siden af den læsende mand. Denne mærkede det ikke, men fulgte med slugende øjne de lange lodrette taktrækker på papiret og vendte bladene med en dirrende hast.

Lohengrins stemme holdt inde, musikken ledsagede sørgmodigt hans bortgang. Hærblæserne stødte i horn, og tæppet faldt for tredje akts første afdeling. Der lød spredte

håndklap, og alt forstummede; man hørte syngen af de hundrede blus, som gasmesteren netop nu åbnede for.

Partiturlæseren lod armene falde og drog et dybt suk. Men det var jo Holger, hans gamle ven! Hans brune øjne spillede i et eget skær, der beåndede hele hans skægløse, furede ansigt.

– Holger!

– Titus! – Sad jeg ikke før og tænkte på dig! – – Nej, hvor *er* det guddommeligt, vedblev han hen for sig i en sagte åndsfraværende tone.

Så trykkede de kraftigt hinandens hænder og lo op ved at se hinanden efter i ansigterne; de ligesom ransagede hver en krog.

Holger var mellemhøj og spinkel. Der var en underlig mangel på fast bygning i hele hans krop og i ansigtet en tilsvarende mangel på regelmæssige træk. Pande og øjne var underligt nervøse. Blikket flakkede distræt omkring, alt medens munden åbnede sig med røde hængende læber.

Han var ingen forandring undergået, siden Titus sidst havde set ham. Flippen var fedtet, og ned over den brune, halvt knappede vest hang et uhyre sort slips bundet i en fortvivlet knude; manchetterne om hans hvide, karakterfulde hænder var lutter trævler og knæk – alle knækkene trukket sort op. Gadesnavset sad ham højt op på benene.

Titus kunne ikke lide denne malproperhed. Han nærede en uholdbar teori om, at til et rent indre måtte svare et ditto ydre. I forbindelse hermed havde han en urokkelig mening om, at enhver åndelig begavelse måtte være af fornem art, og at denne fornemhed måtte stå at læse i alle manerer og i hele levemåden. Om ikke Holgers herredømme over noder og musik havde imponeret ham, og om han ikke havde denne begejstring i blik

og stemme, der lod ane en indre ild, da ville Titus aldrig have anset Holger for andet end en komplet proletar.

Nu tog Holger ham under armen med gammelt venskabs ømhed.

– Du ved ikke, hvor det glæder mig at se dig – heroppe. Her har jeg jo tilbragt mit livs bedste timer. Aldrig har jeg nogetsteds følt, hvad jeg har følt her – undtagen i Bayreuth – *det* overgik al forstand.

– Bayreuth, sagde Titus tvivlende; – *når* har *du* været i Bayreuth? Du har jo aldrig set Bayreuth for dine øjne.

– Kæreste, hvor kan du *sige* det? sagde Holger irriteret. Vist har jeg været i Bayreuth! Har jeg ikke med disse mine to øjne set Wagner selv?

– Nå sådan – svarede Titus blidt og så ham længe ind i øjnene, mens hans mund bævrede under et halvkvalt smil.

– Kæreste, hvorfor ser du så skeptisk ud? Tror du måske, jeg lyver?

– Tværtimod – *tværtimod* – Vist har du været i Bayreuth.

Titus vendte hovedet bort for at smile færdig.

Hvor ofte havde han ikke forarget sig over denne uhelbredelige trang til at sige usandhed, hvor ofte havde han ikke i sit stille sind foragtet denne upålidelighed! Og dog var der intet at stille op. Hvad nyttede denne strenge konventionelle målestok overfor en naturfejl, der lå vennen i blodet og på det nøjeste hang sammen med hans begavelse.

Holger havde en udviklet fantasi, der ideligt lod ham sammenblande virkelighed med indbildning. Han havde en uimodståelig trang til at smykke det fattige hverdagsliv med

brogede drømme og at sætte løgnens kulør på virkelighedens triste gråt i gråt.

Han kom så let i ekstase og glemte rent det skarpe skel imellem, hvad han virkelig havde set, og hvad han kun havde set i sin længsel og på sin tankes lette flugt. Således knyttede tonerne, der fødtes i hans sjæl, sig ikke til strengt givne forhold, men strømmede vildt og forvovent i alle lunefulde retninger. Det var netop hans talent at kunne omsætte øjeblikkets flygtigste stemning i musik, selv om stemningen ganske manglede virkelighedens faste grund at stå på. For ham var der kun ét eneste logisk og strengt lovformet felt i den hele bevidsthed – det var tonernes teori, de kontrapunktiske love. Hans øre havde det fineste instinkt for tonernes samklang. Når hans øjne fulgte partiturets myriader af noder, så fattede han hver stemmes betydning for helheden, han hørte tuba'ernes bestemte klang til fagotter og oboer og analyserede den hele sats i det korte nu, den varede.

Titus klappede uvilkårligt Holger på skulderen, og denne begreb den uskrømtede hjertelighed i denne bevægelse. Han trak Titus hen foran nodepulten og pegede på nogle gamle indskårne mærker.

– Her skal du se mit navn for tolv år siden, dengang jeg endnu stod og slog tromme ved gardens middagskoncert. Her findes alle mærkepælene i min musikalske udvikling. Her datoen fra ifjor, da jeg hørte min egen ouverture heroppe. Hvor følte jeg da en svulmende stolthed over min egen evne. Jeg græd, da jeg tænkte på den lange, lange kamp, og hvor lidt jeg var nået frem, for mig selv, og hvor meget jeg havde tilbage.

Men du, det *skal* komme, jeg føler, jeg kan; jeg har musik i mig for mer end et menneskeliv.

De gik hen til zinkrøret og holdt hånden ud over randen. Det var som en gabende brønd med vulkanske dampe. En skælvende os steg op i en uafbrudt søjle, steg mod ventilerne foroven, – alle uddunstningerne og den hede, fordærvede luft fra det hele teater.

Titus så et øjeblik ud over kanten. Den vældige lysekrone, der hang i et tykt metaltov ned gennem røret, i hvilket den kunne hejses op, – blændede ham med sine hundrede hvide flammer. Han skimtede svagt den murrende mængde dernede, de glatte isser som lyse pletter i parkettets hav af hoveder og balkonens guirlande af lyse damer. Men flammerne ligesom bares til vejrs mod hans øjne, og han trak hovedet tilbage.

Da følte han den stærke modsætning mellem hin selskabelige verden dernede, hvor den musikalske nydelse kun var som en biting i hele det vante velvære med parfumerede toiletter og forbindtligt elskværdige grimasser, en stimulans til at fordøje en sen og splendid middag – og så dette halvmørke usle tagrum, hvor musikken nødes som en guddommelig rus og duftede på denne baggrund af osende gas som en lilje fra udødelighedens strand.

Tæppet gik op, og musikken hensatte Titus i denne stemning af ujordisk behag, da sjælen dirrer for tonernes almagt og alle sanser foretager en løssluppen flugt, der aldrig synes at skulle få ende.

Jeg kom fra helligdommens trone,
hos gral jeg har mit hjem, min fødestavn,
dér bær den tapre Parzival hans krone,
hans søn er jeg – og *Lohengrin* mit navn.

Så bares svaneridderen bort over tonernes syngende vande, mens koret fulgte ham med suk og klagende veråb.

Ingen af vennerne mælede et ord. Langsomt trak Holger frakken på og tog partituret under armen.

– Går du med hjem? spurgte han, da de var kommet ud i fri luft. Det er temmelig langt. Men du skal blive belønnet med en toddy. Og så skal du forresten ikke undre dig, om min kone allerede sover de retfærdiges søvn.

Så gik de gennem gaderne, der allerede var ved at tørres af en frisk nordenvind.

– Du er vel som altid forelsket? spurgte Holger. Og tilbringer dage og nætter i en smægtende forfatning?

Titus smilede: Foråret er jo en farlig tid. Men jeg stritter imod. Jeg er for længe siden ked af disse godtkøbsforhold, der varer højst en måned; og dog er det at være altfor længe om at finde "gåsen" i den tilbedte.

– Å, du finder såmænd mangen god gås endnu, lo Holger med en sær vulgær latter.

– Ja, I unge erotikere – hvor spilder I ikke jeres tid! Og hvad får I lavet? – Ingenting. I fjaser den kostbare tid hen til ingen nytte.

– Den tid, man elsker, er vel ikke spildt. Og hvad tid og kræfter spilder man ikke på at forsørge kone og opdrætte velanstændige børn?

– Du taler af dit hjertes uforstand, ivrede Holger. Jeg kan forsikre dig, at jeg har aldrig levet tryggere og med alle mine evner stærkere til rådighed end nu, da jeg er kommet i havn, som det kaldes, det vil sige, da jeg er blevet fri for erotisk føleri og erotisk dille …

I samtale over dette lidet mærkelige emne var de kommet langt ud. De standsede foran et enligt stående hus, der ligesom strakte sig for at se ud over den høje tjørnehæk, der løb søen rundt.

– De fleste lejligheder står tomme, sagde Holger, da de gik op ad trappen ved blusset af en tændstik. Man har det for sig selv.

Fra den lumre entré slog en sovende kvalm atmosfære dem i møde. De gik gennem spisestuen. Der hang nyvasket børnetøj på en snor tværs gennem stuen. Derfra gennem dagligstuen og ind i musikerens eget værelse. Holger tændte lampen. Der stod et sort flygel midt på gulvet; en medaljon af Wagner hang på væggen. Rundt på alle tænkelige steder var der med tegnestifter fæstet billeder af alverdens komponister, de fleste udklip af blade. Skrivebordet rummede en møddingagtig blanding af cigarstumper, nodepapir og snavsede penne. Og rundt på alle stole og på gulvet med – en syndig uorden af noder og papir, det hele jævnt oversået af cigaraske.

Holger kom inde fra sovekamret, klirrede ved buffeten og kom slæbende med flasker og glas, idet han med benet trak døren til efter sig.

– Se så! – Hvad sagde *jeg?* Marie sover. Sådan skal en kone være – ikke optaget af bange venten. Det har jeg vænnet hende af med. Man skal ikke gøre sig uro over dumme ting. Nu kan vi sidde, så længe vi gider. Musikken kan ikke nå ind i sovekamret.

– Skal vi rulle ned? sagde han og gik til vinduet. Nej, det ser ud, som månen vil skinne igennem.

Han slog vinduet op, og de stod længe og stirrede ud i natten. Søen lå i sin indfatning af duftende tjørne, skælvende i mørket, frisket af den faldende regn. Månen kæmpede for at trænge frem af de tunge skydyner, der langsomt sank ned mod horisonten. Som gylden morild blinkede den hen ad de små bølger, der lynede i en evig uro, blanke som slebne kulperler.

– Skal vi slukke lampen? spurgte Holger og pustede den ud, uden at vente på svar.

Månen kæmpede og kæmpede og spredte endelig sit stærke grønlige lys tværs ind gennem mulmet, dens spejlbillede dansede på en gylden bro over søen.

De sad ved vinduet og røg deres cigarer i tavshed.

– Ser du, sagde Holger og sukkede af velvære; en sådan ro i de ydre forhold skal der til for at kunne skabe. Jeg må glemme alt udenom mig, føle mig løst fra alle bånd. Og når jeg tænker på mine ganske unge år, hvor jeg elskede og var ulykkelig og gispede af smerte, så lang dagen var, og natten med, så er jeg glad over forandringen og over at være kommet i havn. Nu har musikken taget al min evne i arbejde, og jeg har fået den ro, jeg trængte til, fred for al den erotiske dille. Du kender Marie og ved, hvor sød og hyggelig og opofrende hun er. Vor kærlighed er ikke blevet mindre, den er bare dæmpet ned til en lykkelig følelse af, at vi befinder os vel sammen. Hun passer sit hus og sin lille søn, og hun er i ét og alt fuldkommen sikker på mig. Hun overhænger mig ikke med utidig sentimentalitet, maler sig ikke fanden på væggen, fordi jeg ikke er hjemme kl. 1 eller 12, hun respekterer, at jeg overalt er min egen herre, og hun

ved, at hun kan det trygt, fordi jeg ikke har andet end min kunst i hovedet. Du aner ikke, hvor det lindrer at få den erotiske brod af kødet, at blive fri for den lidelse og sygdom, som al ungdommens forelskelsestrang fører med sig. Elskov selv er til syvende og sidst ikke andet end en sygdom, et tab af legemlige og åndelige kræfter. Men manden er ikke skabt til at gå og være forelsket i hele sin manddom. Først nu er jeg normal på krop og sjæl, og jeg kan sætte alle mine tanker og alle mine følelser ind på mit arbejde alene.

Titus sad og hørte på denne veltalenhed med en fornemmelse af, at vennen var lidt for selvtilfreds. Mærkeligt så glade de folk er for at komme til ro, tænkte han. Men hvad bryder jeg mig om den tryghed, vanen giver? Lykken består ikke i at *forsone* sig med livet …

– Kan man også være glad over at være *udbrændt*? spurgte han højt i en egen spids tone.

– Udbrændt – udbrændt? gentog Holger vrængende; *jeg* er aldeles ikke "udbrændt". Men jeg har andet i livet at gøre end at være Don Juan til min dødedag. Jeg støtter mig til den kendsgerning, at min produktionsevne er vokset særlig i de sidste år.

– Vær du alligevel glad for, at du engang har spildt dag og nat med at være forelsket.

– Bedste ven, tror du ikke, jeg godt ved, at den tid ikke er *spildt*? Man lever og skriver ud af sine erindringer. – Jeg er jo bare glad over, at jeg mærker, jeg modnes – til min opgave, mit livsværk.

– Eller med andre ord: du er glad over, at du ikke længer er ung.

– Ikke længer ung! Kære, hvor kan du *sige* det? Jeg, som ser friskere og mere uhildet på livet end nogensinde før. Ikke længer ung! – Nå, men vent kun, til du selv trænger til et roligt sovekammer med barn og kone og ikke længer gider rende rundt med forelskelsens umættelige brynde i kødet.

– Gid det ske sent! Men kære, hellere end dit veltalende foredrag vil jeg høre noget af din "Wallenstein".

– Det er også meget bedre, sagde Holger, slog asken af sin cigar og gik til flygelet.

8. Aftensvømning

Solen var ved at gå ned. På horisontens knapt skimtelige streg mellem vand og himmel af samme sølverne tone gyngede dens store, skinnende røde skive. Havfladen var glat og spejlede himlens tynde ustoflige luft; der var som et bundløst intet på begge sider af synskredsen. Kun med lange mellemrum skares det bløde, blanke vand som af en bred plovfure, og en svag dønning vuggede sig døende op under land.

Titus var svømmet langt ud og lå nu og drev på ryggen med ansigtet vendt lige mod den glødende solkugle. Den stod dér fjernt ude lig den vingede solskive over et ægyptisk tempel, hvis tærskel han aldrig skulle betræde. Han holdt nakke og isse neddyppet i det friske vand, der skvulpede hen over hans pande og som kølige kys sugede sig op under forhåret og skyllede det blødt tilbage. Armene strakte han fladt ud til siderne. Således drev han sagte med små bevægelser ud mod den synkende sol. Det var som skulle han opløses i dette bløde, linde og friske fluidum; han følte sig gennemtrængt deraf som en af de gennemsigtige hvide gopler, der flød forbi ham, bårne af en umærkelig strøm i vandet, og hvis nedhængende krans af arme følsomt krympede sig som fine nerver.

Og det stærke gyldne skær glimtede i hans fugtige pande og spejlede sig i hans store åbne øjne som to glødende gnister. Og just som solen sank, ren og skarp i sit omrids, fik hans tanker rytmisk sving, der snoede sig udenom mindet om en gammel, gammel elskov:

Du med det kære navn, jeg mindes dig
i aftenstundens tyste tonehav,
hvori min tanke synker.
På strømmen driver der en enlig lotos
med duftfyldt kalk –
og duften er dit navn,
og blomsten det er dig.

Du med det kolde kys, jeg mindes dig …
Mig griber aftenstundens havfru-arme,
og bølgen vugger om min nøgne skulder,
som solen kysser med sit sidste lys.
En vandkold arm slår om min hede hals,
din læbes is sig fæster på mit bryst:
med vellyst, havfru,
jeg føler, at du suger al min sjæl.

Du med det sære blik, jeg mindes dig.
I østen skinner alt den første stjerne
og stirrer på mig som en slanges øje
foruden glippen, uden blink …
Dit øje hviler altid over mig
og slipper aldrig mit. – Jeg dør i dit,
nu, da jeg uden suk og uden vånde
i aftenstundens stille vande synker
og dykker langsomt
mod dens dybe bund …

… Den sidste stråle var afsendt fra den sunkne sol som en strejfpil hen over det blikstille vand. Da begyndte havet at sitre

under nattens kolde pust fra nordvest, hvor også skumringen begyndte at spænde den lyse sommernats dybblå telt, besat med stille blanke stjerner.

Titus vendte om og svømmede i lange, brede tag ind efter svømmebroen. Vandet svulmede om hans bryst, der for hvert tag løftede sig højt på bølgen som en duvende skibsbringe.

Han var halvvejs inde, da han så et hoved tæt foran sig og følte et spjæt af en andens ben. Hovedet vendte sig i det samme, og han genkendte et par grønlige øjne i et fregnet, brunt ansigt.

– Om forladelse – jeg kom nok til at sparke Dem.

– Det gjorde De, gamle ven! svarede Titus og trådte vande. Under fødderne følte han det stride søgræs, der kriblede ham på vristen.

Nu først genkendte den anden ham, og der lyste et smil hen over hans sært kantede pande, fra hvilken håret stridt var pjusket bort til alle sider.

– Ih, men det er jo Bøg, sagde han og snøftede og spyttede vand.

– Ham selv! – Og hvad bestiller De herude? Jeg troede, De var i Paris.

– Jeg maler, svarede den anden og vedblev at pruste.

– Ja, for øjeblikket træder De vande ligesom jeg.

– Lad os komme ind. Jeg har været for længe ude. Han strøg sig over det pjaskvåde hår og klemte vandet af de buskede totter.

Så snøftede de ind efter og pjaskede op ad trappen. Titus beundrede den andens faste, tætte krop, hvis hud var brunet ligesom hans teint.

– Vi hører åbenbart hjemme under forskellige himmelstrøg, sagde Titus smilende og klaskede den anden på ryggen; hans egen krop var blegrød og glansfuld hvid ved siden af den andens matte brune tone.

– Nej, sikke skuldre og bryst! sagde Karl Munk i uforstilt henrykkelse. Det troede jeg ikke om Dem.

– Dér kan De se: man kan også have sine skjulte skønheder.

– Ja, engang imellem kan det ske.

– Ja, De forherliger af menneskekød, hvordan gik det Dem i Paris? De er naturligvis blevet symbolist.

– Fy for et navn! sagde den anden og lo. Hvad har navnet at sige? Jeg er symbolist, naturalist, syntetist, realist, mystiker – alt, hvad De vil.

Han hentede sit håndklæde fra sit kammer og begyndte at gnide sig.

Titus morede sig over det uventede møde med den unge maler, hvis øjne havde et vagt, grønligt skær og stirrede søvngængeragtigt frem for sig. De så og så dog ikke, blikket lod sig ikke gribe, det lå og skinnede, som et glasskår dybt nede på bunden af solbeskinnet søvand – inde mellem slimede grønne havplanter. Og så talte han med en dæmpet og dyb stemme, der søgte længe efter ord og stræbte at lægge en egen tænksom ynde ind i den simpleste sætning.

Da de havde klædt sig på, gik de stiltiende efter hinanden ind ad den lange, smalle bro, hvis brædder gav dumpe lyde under deres trin.

Karl Munk vendte sig og så tilbage. De store badehuse lå som plumpe kolosser væltede ud i vandet. Der drev en enkelt bulden sky højt oppe over det sted, hvor solen var forsvundet; langsomt

flød den fra hinanden i små klatter, der alle endnu glødede med kobberglans, for umærkeligt at slukkes. Vandet slog i lange tunge skvæt op ad strandens stene.

Karl Munk sukkede på en egen fordringsløs måde. Han gjorde sig umage for, at hans ledsager ikke skulle høre det.

– Så har vi aften igen.

– Fuldkommen rigtigt bemærket, svarede Titus.

Karl Munk hørte ikke, hans øjne gled ud over badehuset til højre.

– Hvorfor kigger De så meget på damebadehusene?

– Jeg elsker, svarede Karl Munk tonløst, uden at vende sig om.

– Er genstanden derinde? En lille havfrue?

– Jeg elsker, gentog han næppe hørligt, greb Titus under armen og trak ham med ind i strandskoven i retning af jernbanestationen.

De trådte blødt i vejens tykke hvide støv. Tjørneduften krydrede luften omkring dem; en enkelt sanger lod høre nogle spredte fløjt langt inde i tykningen.

– Jeg maler hende, begyndte Karl Munk uden indledning. Jeg maler hende hver dag. Jeg har lov til linje for linje at følge hendes ansigts unge træk, at dvæle ved hver enkelt form, som den svulmer i kjolens svøb; jeg har lov til tone for tone at dekomponere blodets blus i hendes ansigt og hænder. Å, jeg ved ikke – mit blik er at ligne ved en sommerfugl, der er sluppet ind i et krat af vilde roser og tørner på under sin famlende flugt for at finde ud igen. Jeg ånder hendes duft i stuen, hvor vi sidder, jeg skælver af lykke over at turde sætte min fod på steder, hvor hendes har trådt. Og nu før – ja, De har lov til at le ad mig – jeg

var ude at svømme, fordi jeg vidste, hun var i vandet på samme tid, og jeg tænkte mig, at bølgeslaget ville nå fra hende til mig og bringe mig et kys, det havde nippet af hendes fine legem. – Å, jeg er gal, gal!

– Stakkels mand! sagde Titus; jeg vidste ikke bedre, end at De var forlovet.

– Å, forlovet – forlovet – hvad vil det sige at være forlovet? Aldrig har jeg været så åndsforladt som dengang. At have truffet sit valg for hele livet – det er jo som at få anvist en celle, hvor man skal tilbringe sit hele liv, to mennesker lænkede sammen i et fælles fængsel. Det er at dræbe sin evigt utilfredsstillede længsel, det er at opgive al drøm om et ideal, den drøm om lykke, der er så dejlig, fordi den søger evindelig uden at finde. Livet er jo til ende den dag, man har afstukket fremtidens vej. Man regner det for en lykke, at skæbnens bog er lukket for én. Hvorfor vil man da selv bestemme sin skæbne og rive de halve blade ud af mulighedernes bog?

– De er altså ikke forlovet mere? spurgte Titus.

– Jeg prøvede det et helt år, men dag for dag satte jeg til af min selvstændighed. Hvert blik på andre kvinder blev stemplet som utroskab, hver tanke måtte jeg gøre regnskab for, og Gud nåde mig, om den ikke på en eller anden måde stod i forbindelse med den eneste ene.

Titus så sig om på den smalle, mørke skovsti. Han følte Munks ord som talte ud af sit hjerte og havde lyst til at fortsætte, hvor den anden slap.

– Så er der langt mere, sagde han, af elskovens mysterium i den tavse tilbedelse. På denne mørke, snævre skovvej gik jeg forleden aften. Jeg stod stille for at lytte efter en nattergals sang

– den ynder ikke fodslag på en vej. Da hørte jeg bag ved mig lette unge trin, og snart efter skred forbi mig en sommerklædt og slank skikkelse, af hvis ansigt jeg lige fangede en fin og forjættende anelse. Der var ti minutters gang til stationen og ingen i nærheden. Der stod ligesom tjørneduft ud fra den lyse kjole, der brusede om et par ranke og raske ben; det knirkede under det blanke fodskifte. Hvorfor benyttede jeg ikke øjeblikket? Hun gik stolt og kry uden at påskynde sine skridt, skønt hun måtte mærke, at jeg fulgte efter. Men jeg *kunne* ikke tiltale hende, det ville være at bryde stemningens andagt. Jeg gik den hele vej næsten side om side med hende, så jeg indåndede hendes kjoles friske duft; jeg sagde ikke et ord, hørte bare hendes små trin skifte med mine lange. Jeg var sikker på, at mine tanker meddelte sig til hende, der kom en følelse af tryghed over hendes holdning og gang: hun var alene og dog sammen med mig; *min* gang dannede som et fast akkompagnement til hendes fødders lette spil over den dumpe ensomme skovvej. Hun var mig så fremmed kær og så langt borte nær. Jeg overførte på hende al den tilbedelse, en ung mand helliger sit kvindelige ideal, og jeg var henrykt over, at *hun* ikke skulle skuffe mig. Derfor vovede jeg intet ord – jeg ville ikke høre hendes stemme, blot tænke mig den. Jeg sukkede bare en enkelt gang og troede at høre et suk fra hende som et sagte ekko. Og langt borte fra begyndte lygterne at spille ind til os mellem de høje stammer, og de svage stråler gled over hendes fine kind og glimtede i ørets lille diamant. Lyset var så ringe og dog stærkt nok til at tangere den matte aftenfarve, den unge blege ynde over hendes hoved og skuldre. Da vi nærmede os det sted, hvor vejen delte sig, sagtnedes vore skridt som efter en

fælles tilskyndelse, jeg gik helt ved siden af hende, men hun drejede ikke sit hoved; jeg så kun, hvor hendes bryst bølgede af nat og længsel. Så skiltes vi, og hun gled ned ad villavejen. Men ned over hendes kjole sank en rose fra hendes hånd, og jeg tog den op, og henne ved vejens omdrejning vendte hun hovedet tilbage, og som to åndedrag mødtes vore sagte røster: Godnat … Det var som et pust af den sarteste elskov, et suk i natten mod det skønne og ubekendte. Aldrig tror jeg, jeg har elsket renere og mere åndigt end i de få tavse minutter.

Titus tav, og de tav begge.

– Gå nu med op og se, hvad jeg laver, sagde Karl Munk, da de gik fra stationen. De er sikkert mere tolerant end de andre. Jeg er blevet en rædsel for alle danske hjemmekunstnere, der laver billeder efter den gamle kogebog.

– Jeg er aldeles ikke tolerant, indvendte Titus. Man har ingenting for sin tolerance. Det er noget, alle fordrer uden selv at ville yde. Det er kun de svage naturer, der skriger på fordragelighed. De stærke folk tager pokker ikke forsigtigt på de andres skøre porcelæn.

– De selv plejer dog ikke at rakke ned på, hvad andre gør.

– Fordi det som oftest er mig knusende ligegyldigt, hvad "andre" gør. Alle teorier er lige uberettigede. Derfor respekterer jeg ikke den større eller mindre dumhed, hvorpå såkaldte "anderledestænkende" bygger deres selvgode doktriner. For mig må de beholde dem lige så længe, de gider, det vil sige, så længe de kan bruge dem.

– Jaja, så er vi også enige, svarede Munk.

9. Syntetisten

Da han drejede nøglen om i atelier-døren, hørtes trin indenfor, og døren blev hurtigt lukket op.

– Du her?

– Ja, jeg har sat vand over; jeg regnede ud, du ville komme nu.

– Værs'god, sagde Munk, og træd ind. Det er bare en nem lille ting, der går mig til hånde. Min ven Titus – min veninde frøken Paula. Hun har guddommelige ben og unge bryster til at male efter, og hun har rappe hænder til at lave te og flinke fingre til at rulle cigaretter og en sød lille papegøje-mund til både at snakke og holde bøtte.

Det var et rummeligt atelier med en skrå tagside, der var dækket med et virvar af fotografier: Signorellis Antikrist og dommedagsrædsler med hovedkuls nedstyrtede fordømte og Djævlen med skøgen på sine skuldre; Giottos hærskare af engle og forklarede opstandne; Botticellis forår med blomsterslanke nymfer, hvis dårende øjne siger: Vi er *farlige* at elske; Parthenonsfrisens sprængende ryttere og Degas' svedende danserinder fremme i lamperækkens grelle lys, som lader øjnene forsvinde i dybe skyggehuler; van Eyck'erne og Memling og Rembrandts magisk lysende syner i mulmets koglende nat, og Cazins tungsindigt søde landskaber sete som i drømmes askeblonde lys.

Alt dette skimtede Titus kun svagt. På den modsatte, lodrette væg hang lap ved lap i et forvirret farvehav – ubestemmelige landskabsstudier med sære konturer af løv og klipper,

trægrupper, der dannede de besynderligste silhuetter mod en fantastisk solnedgang, malede med de mærkeligste unaturlige farver, og kvindekroppe i alle stillinger og alle belysninger, gullige som den fintbladede iris, der voksede ved siden af lejet, uldenthvide som kalla, blussende som mandelblomster.

Atelieret var kun belyst af en rød ampel, der hang i et hjørne med høje palmer op foran kuplen, så de brede bladvifter kastede fantastiske skygger over loft og gulv. Gennem en portiere så man ind i sovekabinettet, hvor sengens hvide tæppe strejfedes af en enkelt lysstribe.

Paula vimsede over gulvet med et udtryk af indre lykke over at føle sig hjemme og henrykt ved bevidstheden om at agere værtinde.

Hun havde ringet sin sorte kjole langt ned om sin sunde friske hals og bundet et høj rødt bånd over det sorte hår, der var pjusket vildt ned over øjnene. Hun havde for vane at trække brynene meget højt op, så de skjultes af pandehåret, og samtidig at åbne øjnene store og skinnende, imens den smalle, næbkrummede næse spilede næseborene ud i lidenskabelig runding. Således plejede hun at stirre på den, hun talte med, i pudsig vildskab, rede til at smile. Når hun smilede, kom de kraftige tænder til syne, hvis farve var lidt anløben, hvorfor hun altid skyndte sig at lukke læberne igen.

– Paula er en lille god pige, sagde Munk og tjattede hende over kinden. Hun dækkede bord foran chaiselonguen, halede uret op af hans lomme og lagde æggene i det kogende vand.

– Hun hygger så nydeligt om mig, vedblev Munk og betragtede Paula med sine grønne kærlige øjne. Hun sætter sig ind i alle mine tilbøjeligheder, hun tænder den røde ampel,

koger æggene præcis tilpas, brygger stærk te, forstår at tie i rette tid, går ikke med korset for kunstens skyld – kort sagt, hun kan bruges til alting.

– Det er vel kun for *dig*! kvidrede hun lykkelig og trak brynene til vejrs, idet hun sparkede let til hans fremstrakte fod.

– Hun begynder bare at blive forfængelig. Se, nu vil hun pludselig gå på spidse styltesko og spolere sine fødder. Se, sådan en fod har hun haft hidtil, sagde han og pegede på en afstøbning, der hang på væggen; – se, hvor tæerne er lige og lange – og nu vil hun absolut klemme dem fordærvet – fy! jeg skal brænde de sko.

– Pyt! sagde Paula med opspilede øjne og fiskede æggene op.

– Ja, du får snart løbepas, min pige. Du vænner dig for meget til at dominere. Sagen er, du bilder dig ind, at man ikke kan undvære dig.

De spiste, og temaskinen stod og dampede på bordet. Et menneske som skabt for et hjem, tænkte Titus, da han så på Munk, der med stille velbehag sad og søbede te af en stor kontorkop.

Da de havde spist, tog Paula af bordet og satte sig derefter stille hen i en krog med en cigaret, hun røg i store pust, idet hun ofte kneb øjnene til. Hun vidste, at nu havde hun ikke mere at snakke med, men ville gerne sidde og lytte, hvad den fremmede herre sagde til Munks billeder. Hun havde såre ondt ved at begribe, hvori hemmeligheden egentlig stak, og hvad det var, som gjorde billederne dårlige eller gode. Hun holdt af dem alle sammen, selv om hun ikke forstod et muk af dem, bare fordi Munk havde malet dem.

Munk havde tændt en malerilampe og lod dens skarpe skær glide hen over lærrederne på væggen.

– De ved ikke, hvor de selvgode, *solide* kunstnere korser sig – det vil sige de hundreder af mer og mindre talentfulde fyre, der er blevet malere ganske på samme måde, som man bliver student – ved at gå en række år i skole og tage en afgangseksamen. De, som bilder sig ind at fortjene det udødelige kunstnernavn, fordi de har fået et billede antaget på forårsudstillingen. Disse slidere, der trækker i marken med malerkassen for at portrættere køer og får og lave turist-prospekter og male bønder og hverdagsmennesker med en psykologisk dybde, der ikke nær kan måle sig med den, som findes i et almindeligt fotografi. De kommer her af nysgerrighed og sidder længe og måber over mine billeder uden at sige noget. Spørger jeg dem, hvad de mener, så ser de på mig med et fjollet grin og mumler noget hen i vejret, om nu også *den* vej i virkeligheden stod så violet, og om *det* hoved ikke er for stort til kroppen. De griner, som var de i stue med en gal mand, de gør gode miner til slet spil og søger at snakke mig efter munden. Men er de først sluppet ud, så går sladderen over alle bredder: værre skidt har de aldrig set – og de ryster på hovedet til hinanden, når de er gået mig forbi på gaden.

Munk holdt inde og så på Titus med et usikkert blik. Dennes rolige, næsten ufølsomme ansigt kølnede hans iver. De så nogen tid på hinanden som to brydere, der skal tage livtag; den ene søgte at få greb i den andens hemmelige tanker.

– Nu ser De på mig akkurat som de andre. Det er mig ikke muligt at begribe, hvad De egentlig tænker. I alle djævles navn – *De* kunne da godt være ærlig overfor mig.

Titus smilede: Er jeg ikke det?

– Jo, nu tror jeg det. – Sig mig, har De aldrig lagt mærke til, hvor uærligt vi mennesker omgås hinanden? Vi er så affable, så elskværdige, så høflige, vi modsiger hinanden med de tammeste ord – vi er feje og vi vil undgå sammenstød – vi vil ikke krænke eller krænkes lige op i øjnene – derfor fjedrer vi af – lyver smilende for hinanden, klapper hinandens forfængelighed og skilles med en gensidig falsk kompliment på læben. Møder vi så to skridt derfra en anden "ven", så levner vi ikke den første ære for to skilling, men begge er vi fuldkomment enige om at grine ad hans tåbelighed. Og jeg ved, at denne ven ikke vil undse sig for at bagtale mig, når han på næste gadehjørne træffer en anden. Vi er kortsagt en bande træske og forlorne venner, der giver hinanden til pris; vi lurer på hinandens fejl og sympatiserer i grunden kun i det ene, at to og to altid er rede til at rakke den tredje ned.

– De taler med en varme, sagde Titus, – der røber, at De kender til både selv at bagtale og blive bagtalt.

– Ja desværre. Det er den forbandede falskhed, man lærer fra barnsben af at anse for omgængelighed. Dette affable hykleri, der sætter en ære i aldrig at træde hinanden på tærne, men kun at spytte på hinandens ryg! Tusind gange hellere må man skælde hinanden ud op i de åbne øjne end liste udenom og forråde hinanden bagefter.

– Ja-a –, *sandheden* tåler man nu engang ikke at høre rå. Den, der siger sin mening ufordulgt, bliver bare anset for en uforskammet grobian.

– I hvert fald ikke af mig.

– Så-å? sagde Titus: Ikke det? Når jeg nu f. eks. siger Dem, at jeg betragter det landskab dér for det tåbeligste nonsens –

– Hvad for et?

– Det dér med de spinatgrønne, pæreformede træsilhuetter op mod en citrongul baggrund med violette skyklumper. Jeg kunne med ligeså god grund antage det for at være et kort over strømme og havdybder i den mexikanske havbugt. Det gule forestiller sandbund, det violette skjulte skær og det spinatgrønne dybt vand på over 1000 meter.

Munk sukkede og vendte sine øjne håbløst mod loftet: Du milde skaber!

Titus lo.

– Ja, dér ser De. Nu bliver *De* selvgod og korser Dem over *min* dumhed. Og dog kan jeg måske også sige Dem, hvad De har *tænkt* Dem med det billede. En erindring, en farvefantasi over et indtryk af et aftenlandskab. Luften bølgede om Dem så lun og tung og tyk, næsten som lunkent vand. De følte Dem tilmode som en hundestejle, der er kommet ind i det grønne planteslim, som vokser på lav sandbund, tynde, vandudspilede plantehinder, slør og tangbændler, alt vridende sig opefter, løftet af vandet, der gennemsiver det hele. Og den lille hundestejle lægger sig på siden for at kigge med sit perlemorsglitrende øje op gennem dette urskov-filter, op mod det brændende topas-lys, i hvilket solen bryder sig i vandskorpen. Denne vage, sælsomme fiskestemning har De villet male, ikke?

Munk gav sig til at le med sin underlige lydløse latter.

– Ikke så galt fortolket endda! sagde han.

– Nej, ikke sandt? sagde Titus. Deres maleri har bare den ene lille mangel, at det har denne fortolkning behov. Får man ikke den, bliver det som sagt til et kort over strømbælter i den mexikanske havbugt.

– Så er dér måske et billede, som forstås af sig selv, sagde Munk og trak et lærred frem: Kan De se, hvad *det* skal være?

– Ja, de høster – havre, tror jeg.

– Rigtigt! Meget flinkt svaret. Havre – netop! Sådan skal det være, ikke sandt? Kornsorterne skal kunne skelnes. Man skal vide, hvad enhver ting er.

– Undskyld blot – jeg synes, der er sådan en underlig drejning i høstpigen, der binder op. Sådan kan hun ikke stå, hun må jo dejse om.

– Er det nu galt igen? Jeg har jo netop villet male den momentane bevægelse – farten i hendes krop, det øjeblik, da hun slipper neget og flyver videre.

– Jamen, hun kan jo kun være ét sted ad gangen.

– Å, De krakiler! Skal *jeg* nu give *Dem* kommentar: Karlen dér forude tager sine dygtige brede skår – på fire alen. Den gule havre segner i dynger. Så hopper denne sværlemmede bondepige efter leen og river sammen. Der er den dejligste energi i hendes kød. Det er en lyst at se, hvor hun rapper sig: det mørkeblå hvergarn, der hænger over hendes bryster som en bluse, slår folder og smæld og bugner ud ved den raske fart – hun ligner Nike i Parthenonsgavlen – en stormende sejrsgudinde i hvergarn. Se, hvor hun flytter de træskoklædte fødder rapt efter riven; den gør et skel mellem dyngen og det næste; hun smider riven, vrider en visk i bånd, snor om, knytter knude og vips – får neget en lille kolbøtte, idet hun slænger det

hen; *hun* fat i riven og atter med lynets fart de raske tag til den næste dynge.

– De beskriver udmærket, sagde Titus. Bare billedet gjorde det samme. Der er i høstpigens figur noget af den svulmende kraft, De siger. Det ser kun ud, som hun i denne drejning absolut må snuble over sine egne ben. Det menneskelige øje opfatter aldrig en bevægelse i ét enkelt sekund. Øjet kan ikke standse bevægelsen på et enkelt punkt, ligeså lidt som De kan standse en hest midt i et spring. De, som ellers ikke skøtter om at konkurrere med et fotografiapparat, skulle heller ikke på dette område søge at præstere det samme som et øjebliksfotografi.

– Ak ja – ak ja! sukkede Munk.

– Ja, suk kun De! sagde Titus. Den trøst har De altid, når verden ikke forstår Dem.

Munk trak endelig et lærred frem og stillede det i behørig afstand fra Titus, rettede på lampens reflektor, til han fik lyset kastet over en enkelt del deraf, og gik så tilbage i stuen til sofaen. Titus hørte lyden af et kys.

– Hvad skal dette være? spurgte han.

– Hvad De selv vil.

Frem fra en baggrund, der var blå som mørke violer, hævede sig et kvindehoved maskeagtigt på en bred og kraftig hals. Det havde strenge symmetriske træk, bred næseryg, en lille mund med fast og tyk underlæbe og en rund og fyldig hage. Håret flød fra midten af panden i fine bølgekrusninger ned over tinding og øre. Ansigtet var af en varm matlysende farve som elfenben, håret var hybenrødt, læberne skinnede som blødende kød. Det hele hoved var omgivet af en blåligt-hvidnende glans som af en

nordlysglorie. Øjnene var tomme uden blik, den violblå baggrund trængte ind gennem hulerne med en stjernegnist skælvende i stedet for pupil.

– Der er stemning i denne rolige, stolte maske, sagde Titus og bøjede sig ned over billedet; han så nu, hvorledes der gennem håret glimtede et gyldent bånd besat med tungtglødende rubiner. – Tillad mig bare at bemærke, at jeg synes, hun ligner Hera fra Ludovisi i en påfaldende grad. Men måske det *skal* være hende?

– Vidste jeg det ikke nok! råbte Munk og sprang op fra sofaen. Det første, I herrer kritikere falder på, i stedet for at nyde uden eftertanke, er at rode rundt i den propfulde hjernekiste efter et eller andet, som det "ligner". Forresten er det mig så ganske ligegyldigt. Kald De hende Hera, eller hvad De vil – allerhelst himmeldronning, når hun skal hedde noget. Deres næste indvending bliver naturligvis den, at hun ingen øjne har, kun et par gabende huller, eller at intet hår i verden har den farve, ikke sandt?

– Ingenlunde, svarede Titus roligt. Tror de ikke, jeg kan se bort fra noget så uvæsentligt? De har villet opnå denne bestemte dekorative virkning, dette særegne samspil af farver. Ingen kunstner behøver at være en slave af virkeligheden. De gamle ægyptere vidste godt, at en lotosblomst ikke har skiftevis røde, grønne og hvide kronblade, men de malede heller ikke lotosblomster i belærende hensigt eller for at *efterligne* virkeligheden; de malede til pynt, til prydelse, og de valgte deres farver, så de kunne glæde øjet. For mig må de gerne male røde landeveje og blå bøgetræer, når blot den samme virkning giver mig en fin og udsøgt farvenydelse.

– Nå, nu begynder jeg at kende Dem igen, sagde Munk og trykkede hans hånd. Jeg har jo ikke villet male nogen historisk madonna, men kun en fantasi, et digt i farver, som er lånt fra nattehimlens store mørkeblå kuppel. Nordlys og planeters gyldne glans, alle farver sete som ved kornmodsglimt. Og i dette hoved, denne maske, om de vil, har jeg villet tage nattens dybe rolige majestæt, dens slumrende, besvangrede ynde. Hun ser på mig med to tindrende stjerner til øjne, og gennem mundens fine spalte puster et køligt træk fra øst.

Munk blev varm over sine egne ord. Han så sig omkring i stuen med sine søvngængerdrømmende øjne. De stansede ved Paula, som træt af den megen samtale, hun ikke forstod, havde lagt sig tilbage i sofaen.

Det lysnede grønligt i Munks øjne. Han sprang hen og lagde sig ved hendes fødder; hendes nedhængende hånd løftede han op og anbragte på sit hår.

– Paula, rejs dig nu op og se vild og grusom ud og ryk mig i håret. Således malede Allori sin elskerinde som Judith med Holofernes' hoved, og dette hoved var hans eget. Det var en raffineret tilbedelse.

Han lukkede øjnene som en død, og Paula rettede sig op og lod sine sorte øjne funkle, mens hun spilede næseborene ud.

Titus smilede, men nænnede ikke at sige: Det ligner ikke. Og Paula var lykkelig over denne tilbedelse og anede slet ikke, at den inderst ikke gjaldt hende, det lille ømme, ubegavede pigebarn. Munks tanker var fjernt fra hende, som han lå dér med lukkede øjne og kun følte en varm lille hånd hvile på sit hoved.

Så nikkede Titus Godnat og gik.

10. I palmehuset

Palmehusets fugtige em slog Munk i ansigtet og duggede hans øjne. Det store termometer viste 19 gr. Réaumur [Note 1)]. Luften gjorde huden blød og lind med sin lune damp.

Han gik rundt og så på de tykke saftige stammer, hvor blad svøbte sig om blad i mange omgange, sivende af saft.

Den brændende sol dæmpedes gennem de dobbelte, hvidtede glasvægge. Der var urskovens ro i lys og lyd.

Der dryppede dråber fra blad til blad. De trillede langsomt ned ad de tykke, læderstive blade, faldt og slog mod bladene underneden. Der var som en rislen af kølende vand over alt det grønne mylder.

Så lød der tillige bløde lystige kluk. Det var vandet, der dryppede fra den utætte hane ned i tønden. Det hoppede som en væver melodi, der spændte over en lille skala.

Han drog vejret dybt og følte den lune luft ligesom køle sine lunger med dens fugtighed.

Der var en duft af grønt, som skød og voksed, af grønt, som visned, af grønt, som rådned bort.

Han entrede op ad stigerne og gik rundt langs galleriet. Viftepalmerne lod, som de ville skære ham med deres mange bladknive. Bananens blade var sprukne, men frem mellem dem hang den tykke, tunge blomsterstand, hvor saften sad i knopskællene som klar fed honning, og en moden frugt hang yderst som en svær pung af gul og brunrød farve.

Den duftede stærkt og sødt. Han tog varsomt om den med begge hænder.

– Vildmenneske dog! Vil De lade frugten hænge! lød en kvidrende stemme over ham.

Han så i vejret og bemærkede et par små skosåler, der svævede frit ud fra det øverste galleri, ombrusede af en lysegrøn kjole.

– Er De dér, frøken Dora? Hvor tør De?

– Å snak – kom op til mig!

Han klavrede op ad den sidste stige og gik sidelæns ad den tynde planke hen til hende. Hun sad frit med benene hængende ud over dybet og holdt sig ikke en gang fast ved den rundtløbende jernstang.

Hvor var der hedt! Det var, ligesom alt sollyset lå samlet heroppe. Man drog ånden langsommere og følte trang til at lukke øjnene for den tunge varme.

– Sæt Dem, kære. Tænk Dem, De er abe som Deres forfædre og sover middagslur på en gren inde i en urskov.

Blodet skød ham til hjernen. Han gled ned på planken, fattede om jernstangen og så svømmende ud for sig uden at vide, hvad han skulle sige.

Men hun sad med glødende øjne; hele hendes ansigt blussede af en fin, varm rødme.

– Bliver De svimmel af at kigge ned? – De lukker jo øjnene, kujon De er!

Han så ned. Det var ikke til at svimle over. Ikke langt under dem dannede de mange store blade et skjold, der skjulte den lange afstand til jorden. Men gummitræet strakte sin tynde knejsende stamme højt op over viftepalmer og bananer.

Så vendte han hovedet mod hende og mødte et øjeblik hendes stærke dybe øjne. Hvor pupillerne strålede i det blanke

hvide. Langsomt sank hans blik: *her* svimlede det for ham.

Sidst så han hendes hals og udsnittet af det mathvide bryst, der lige anedes i sin runde svulmen. Dér, hvor anelsen begyndte, sad en orkidé, en underlig grønbrun, spættet blomst af tøffelform – en cypripedium.

– Kommer De ikke i stemning? sagde hun. Jeg drømmer mig til Brasilien – på en veranda – skjult mellem palmer. Heden får blodet til at synge og sanserne til at smægte. Vift mig, kære Don; tag mandolinen og lul mig i halvvågen slummer. Jeg er Deres Donna – kreolerinde, ikke sandt?

– Deres fantasi er tropisk, sagde han, som orkidéen, De bærer.

Hun lagde sin varme hånd på hans: Fortsæt så De?

Han sukkede og rystede på hovedet.

– Er jeg ikke i stilen? spurgte hun. Har kjolen ikke den rette farve?

Hun gned sine belladonna-sorte sko mod hinanden. De høje hæle slap.

– Se, skoen hænger løst på min fod.

Hun svippede med benene. Skoene faldt en for en. De gled fra blad til blad, til de nåede bunden.

– Er De ridder, lo hun, så styrt Dem ud, forsvind i dybet efter mine sko.

Han stirrede på hende et sekund eller to. Hun beruste ham og bandt ham midt i trylleriet. Han kunne ikke røre arme eller ben, tænkte ikke, bare stirrede på hende med en underlig sviende fornemmelse i øjnene.

Da fik han som et lyn fra hendes øjne. Hun fo'r lynsnart op og klatrede let som en kat ned ad de mange trin.

Han sad stiv og sanseløs, følte kun blodet hamre i alle pulse.

Et bump vækkede ham. Hun havde væltet en af de mange urtepotter langs galleriet. Den styrtede ned og knustes med en dump lyd.

Så gik han langsomt ned.

Hun samlede sine sko og potteplanten op.

– Den stakkels tuberose, sagde hun og rystede jordklumperne fra roden. Se den væmmelige fede regnorm. Tag den!

Han krympede sig ved at tage på den kolde ormekrop og smed den straks igen, da den vred sig mellem hans fingre.

– Kujon De er! sagde hun hidsigt, tog selv ormen op og løb. – Den skal Peter have.

Han gik efter hende ind til bregnerne. Her var luften mættet med damp; en sød lugt åndedes ud fra de mangeartede bregner, der groede i den store tufstensgrotte.

Hun fløjtede fint og kaldte: Peter – Peter! og holdt den sprællende regnorm hen foran et hul i tufstenen.

Straks efter kom et irgrønt firben til syne, ligesom farende frem, standsede med ét og lå med sine stive øjne.

Et nyt sæt frem, og lynsnart snappede firbenet den krummede orm og trak sig tilbage ind i hullets halvmørke. Man kunne se, hvor grådigt den nedslugte ormen, hvis ene ende hang ud af dens mund i fortvivlede bugtninger.

Men hun stirrede ind i hullet, lige til ormen var ganske nedsvælget, og vendte sig derpå et nu mod Munk.

– Kujon De er! sagde hun med et ejendommeligt smil, løb ud af døren til haven, sprang midt gennem tæppebedene – bort over plænerne.

– Kujon De er!

11. Orfeus og Eurydike

Titus fik sommerferie og tog på landet. Han lejede sig et par små forfaldne stuer i et gammelt skovløberhus i Lindevangsskoven. De lå for sig selv til højre for gangen, der skar sig midt igennem huset. På den anden side boede den gamle skovløberenke.

Han flyttede sine møbler og bøger ud og arrangerede sig. De hvidkalkede, af skallende vægge forsvandt bag de mange reoler, og mellemrummene udfyldtes af fotografier, han satte på med tegnestifter. Han polstrede med tæpper og portierer, pyntede med malerier og kobberstik, dækkede den smalle vindueskarm, som den rødbrune farve forlængst var sprunget af, med urtepotter, satte klaveret over X i det ene hjørne, hvori han bagest opstillede sine statuetter på trinvist ordnede hylder, halvt dækkede af en viftepalme og blomstrende amaryllis. Han fandt en egen glæde ved at hygge i de små tarvelige stuer med al den komfort, han var vant til inde i byen.

Han spiste til middag på Lindevangs Hotel. Ellers holdt han eget spisekammer med smør og brød, æg og sardiner, te, portvin og Hennessy. Gamle madam Lange fredede om hans forråd med moderlig ømhed. Hun smagte umærkeligt fint på de lækre sager, mere af nysgerrighed end af grådighed. Til gengæld bragte hun ham skovens sjældneste blomster, plukkede mjødurt og konvolvolus til ham og førte hele grene af tjørn og duftende vilde roser ind i hans stuer. Hver dag rev hun gangene i den lille have på hans enemærker og passede det lille bed uden for hans sovekammervindue med særlig omhu: der

groede venusvogne og ambra inden for en rabat af primler. Og alle hans vinduer var tæt omrankede af æggegule, stærkt fyldte og stærkt lugtende roser.

– Jeg ved jo, kandidaten holder af blomster. Derfor har man fornøjelse af at pynte for ham.

– Jeg ved jo, kandidaten *holder* af blomster, sagde hun tidlig og silde.

Holde af blomster, tænkte Titus ærgerlig over den evige gentagelse; hvem gør vel ikke det? Hun kunne lige så godt sige: Jeg ved jo, herren holder af mad.

Titus var gået til Villa Victoria for at hilse på Munk, der ofte havde bedt ham komme og se på det billede, han malede af husets datter. Villa Victoria lå op imod Lindevangsskoven med låge dertil gennem hegnet.

Titus gik langs med den favnehøje havemur, der hen ad randen bar sandstensvaser med kaktusplanter. Da han kom til indkørselsportens høje smedejernsgitter, som var prydet med forgyldte rosetter, så han villaen ligge fornem og med runde lave tårnkapper som et lille palæ.

Maleren var i haven og frøkenen også. Måske herren selv ville ulejlige sig derned, svarede den oplukkende pige.

Titus gik bag om en glashal, der var bygget i forlængelse af havestuen. De højstammede nerier stirrede ud af glasvæggene med store blegrøde blomster, og vinrankerne krøb op af stængeværket med fine nysatte klaser, hvis druer var uigennemsigtige og små som ærter.

Han standsede ved at høre en underlig klynkende pippen. Den kom med korte mellemrum, og trods dens ensformighed

var det, som den indeholdt en klage, en hæs kalden. Han bøjede sig ned over græsrabatten, hvorfra lyden kom.

I det samme mærkede han et sus af en skikkelse, der fo'r lige imod ham og tæt forbi, og en lysegrøn farve kastedes ind i hans øjne. Han rettede sig op og fornam næsten en frastødning i det stærke lufttryk fra det forbifarende legeme.

Uvilkårligt kom han til at mindes Nike-torsoen fra Parthenon – hvorledes den bløde chiton svøber sig i et myldr af fine, flyvende folder om den unge faste kvindekrop.

Den unge dame standsede brat og vendte sig nysgerrig om. Og deres blikke greb hinanden, som magneten griber et stykke stål; to blå og bundløse øjne af farve, som kunne det være selve himlens blå, der skinnede ud af de store pupiller, og to brune som agat og stærke som kondenseret solskin.

Deres blik holdt hinanden fast og så intet udenfor netop disse øjne, ikke ansigtets form eller linjer. Titus skimtede kun en sammensmeltet og gyldent lysende teint og mundens lille purpurrøde plet, der skinnede saftigt som et bær, hvis hud er skrællet af.

Begges øjne blev med ét små som under et fælles smil. Så trådte hun et skridt hen imod ham og så spørgende på ham, mens hun bed sig i læben.

Titus ville til at svare, da han pány hørte den ængstelige pippen, der lød som små hæse skrig. Han bukkede sig ned og greb i bedet under en heliotrops blade en lille gråspurveunge.

– Det var den, jeg søgte efter, sagde han og førte den lille krop op til sit ansigt.

– Hvad fejler den?

– Den er falden ned og har slået sig fordærvet. Brystet er hugget til blods og – se, den har knækket den ene vinge.

Den lille gulnæbbede dungrå fugl gispede med oppustede fjer; øjnene kippede i som for hvert af de hastige hjerteslag.

– Å, den stakkel, det lille kræ, hvad skal vi gøre ved den? sagde hun og bøjede sig ned imod den; over hendes næse skælvede en fin lille rynke.

Titus så endnu engang på fuglen: den var ikke til at hjælpe. Han klemte med tommel- og langfinger om dens hals og holdt den i hånden, til den var død.

– *Så* meget! sagde han og slængte det døde lille dyr ind i en jasminhæk.

Hun mødte atter hans blik, og denne gang så hun tydelig smilet fra øjet glide ned til mundvigen.

– Hvem er De? spurgte hun.

– De kender mig jo, som jeg kender Dem. Er navnet ikke ligegyldigt?

– Hvad ville De da her?

– Ingenting. Den himmelske fader, uden hvis vilje end ikke en spurv falder til jorden, har naturligvis ført mig herind imod min vilje, for at jeg kunne afkorte pinen for det lille kræ.

– Farvel, hr. Ubekendt! brød hun af med et pludseligt kast med hovedet, og inden han vidste af det, var hun smuttet ind i neriumhuset. Han så et sidste glimt af den lysegrønne kjole – den var som vinrankernes blade derinde – med et ubestemt indtryk af, at han havde set den før.

Nede fra drivhuset kom Munk langsomt slentrende. Hans hoved var tungt og døsigt. Han følte den bestandige svie i hjertet, som skuffet forelskelse frembringer.

Titus' besøg var ham ubelejligt. Jeg gider ikke vise Dem billedet, sagde han. Det griner ad mig, når jeg ser på det. Det er ufuldkomment både i den ene og den anden retning.

– Farvel, sagde Titus stille og gik. Den anden stirrede efter ham.

Men næste dag kom Munk af sig selv og bad Titus gå med.

– Jeg ville gerne vide Deres mening om hende.

– Mening – *min* mening, vrængede Titus. Jeg har slet ingen mening om den slags fine frøkner.

– Jeg er dog sikker på, hun vil interessere Dem.

– Interessere? – Ikke det mindste. Jeg går *ikke* med.

Straks efter tog han uopfordret sin hat og sagde:

– Skal vi så gå?

Det var en stille grå eftermiddag. Hele naturen var i varmt bad. Det dampede fra jorden, og den fugtige em slog tilbage fra den lave himmel. Man troede at kunne se græsset skyde langt og saftigt grønt og at høre træernes blade strække sig i den lune tågeregn; de åndede luften fuld af ilt og syrlig lugt.

Da de bøjede om karnaphjørnet, standsede de ved at høre sang strømme ud af vinduet:

> Havde så sandt jeg eder ved hand,
> jeg dansed frem for Sankt Peder,
> jeg dansed for Herren på Dommedag,
> ja gerne til Helved med eder …

Stemmens rene klang jublede ordene frem i en rus af trods og sænkede sig så ømt til det sidste ord, at det lige som sitrede af elskov.

Den store korridor var opfyldt af blomsterborde, hvis planter beskinnedes af vinduernes flerfarvede lys.

– Døren står åben, hviskede Munk. Vi går ind uden at forstyrre, så bliver hun ved.

Den store aflange musikstue havde et bleggult tæppe over det hele gulv. Vinduerne var dæmpede med mørkeblå, gennemsigtige forhæng med heraldiske leoparder og kun fra karnappens runding faldt lyset fint og stålgråt ind over flygelet, flød langs den spillendes ryg, der tegnede sine unge kraftige linjer under den grå fløjlskjoles bløde stof, og slog forneden gnist af den lakerede fodspids, der trådte pedalen.

Denne skikkelse ligesom opsugede alt det fine enstonige lys, som ikke stråledes tilbage, men omgav figuren med en egen varm dis, der sitrede i omridsene af det dunede fløjl som en gråligt lysende glorie.

Titus skimtede ellers stuen svagt – en hvidlakeret causeuse betrukket med lyseblåt damasceret atlask, af den slags, man betragter i museerne med undren over, hvilke gratier der er fine nok til at hvile på så let et leje – væggene lyslilla af farve, indrammede af brede, hvide og forgyldte lister – gamle skumle malerier i vildt snirklede rokokorammer, hvis guld var mat af det ringe lys – en hvid marmorkamin omsnoet af levende vedbend.

Luften var tung af indelukket lugt af bregner og sødlig duft fra roser, der prangede i tynde krystalglas og flade kinesiske skåler rundt på de små forgyldte guéridoner.

Munk var allerede sunken til hvile i en armstol ved kaminen. Den spillende havde drejet hovedet ganske flygtigt, men uden at skænke den indtrædende nogen opmærksomhed.

Titus satte sig tilbagetrukken i den mørkeste krog, hvor han var vis på ikke at blive set, men hvorfra han så skikkelsen ved

flygelet som en silhuet mod vindueslyset, der randede den med en sølvlysende kontur. Håret hang i en tyk masse ned ad ryggen, en lille lok snoede sin spiral over den lige fine næse. Hænderne dansede sarte og rødmende over de hvide tangenter. Så lydt var der i stuen, at han midt i tonernes hvirvel hørte neglenes små skarpe slag mod det hårde elfenben.

Titus elskede musik, ikke så meget for musikkens egentlige indholds skyld som for den frigjorte stemning, i hvilken den hensatte ham. Han følte sig med ét løsrevet fra alle bestemte tanker; hans forestillinger kom til at ligne den dynge kulørte balloner, man ser på markedspladser, med alle de bindende snore forenede til et reb: skæres dette reb over, så spredes de i en sejlende fart op ad i luften til alle kanter og bliver borte som bitte røde bær flydende på himlens blå hav.

Der var ingen lov for, i hvad orden indfald og erindringer dukkede op. Bevidsthedslivet blev kun en understrøm, blandet af sød smerte, af saliggørende sorg, af rislende fryd; og over denne strøm boltrede tankerne sig som svaler i solskin.

Disse toner, der flød og perlede, hulkede og stønnede, jublede og lo, hvinede og brast, for at hulke og klage og triumfere påny, – de var jo så ubegribeligt flygtige, de løb ind og ud af ens hjerne uden at spørge, om de måtte komme og gå, og dog syntes det så selvfølgeligt, at de netop måtte skifte således. Hele hans sjæl anede jo de kommende toner.

Og så rummede musikken den søde lyst, at den gjorde sjælen tilfreds med sig selv. Man følte sine evner svulme af en uanet kraft, man begreb sit eget menneskeværd, luede af en stolthed, som til hverdag sjældent vovede sig frem, og hans udsigter

syntes med ét så klare, som så han fra en høj bakke ud over grønne, solgyldne marker.

Men når musikken tav, da var alle tonerne løbet gennem hans sjæl som vand gennem et sold, og alle fantasierne var blæst bort, og hans sind følte vindstille. Tilbage havde han kun en fornemmelse af at være forfrisket og at have fyldt sig selv med nye håb og ny tro på sig selv.

Alt som nu flygelets klange berusede ham – han vidste ikke og brød sig ikke om at vide, hvad hun spillede – vuggede han sig ind i allehånde lunefulde drømme. Han fandt behag i stadig at skelne neglenes små klap mod tangenterne. Det var, som kædede disse små tørre, klangløse lyde sig sammen til en melodi for sig – en melodi, som dansedes af ti slanke fine fingre, der hoppede rundt i neglenes lyserøde sko, – små figurantinder, der ombrusedes af tonernes lette tyl. Og han mindedes atter den lysegrønne kjole, der var som det unge vinløv i neriumhuset. Denne farve havde engang før krydset hans vej med en ejendommelig skønhedsduft i følge. Han mindedes også det blik, hvori deres øjne mødtes den foregående dag, et blik, der lyste langt ned i hans sjæls skumle skakter; men samtidig ærgrede han sig over at have blottet sig for dette blik og ikke stænget for sine egne øjne.

Regelløst skiftede hans tanker. Han huskede en tidlig forårsmorgen, da han drev gennem tomme skyggegrå gader, hvor pudsigt en kanariefugl havde stirret på ham med det ene øje, der langsomt plirede fra søvn til vågen bevidsthed; han kiggede ind ad et lavt vindue og så, hvorledes den trak hovedet ud af fjerenes oppustede skjul og pippede, som ville den sige: jo vist – jo vist er det morgen; hvorledes den kløede sig bag

hovedet ved at svinge det ene ben lynsnart dirrende frem og tilbage, sleb næbbet på pinden og trippede ned til ædekarrets hampefrø.

Han kom igen til at tænke på den solstærke friske dag, da han gik over torvet og den unge Nike gled forbi ham i en lysegrøn kjole med en safrangul parasol for sit ansigt. Og så tænkte han på hende, der stod i båden som et rødt rosenblad, der pustes over søen. Han så kikkertens objektiv foran sig med det hele mylder af blinkende bølgeskæl. Hvem de to havde været? Måske en og den samme – måske begge identiske med hende, som sad derhenne ved flygelet. Noget han aldrig fik at vide. Men som han netop derfor havde lov til at tro.

Med ét så han sin afdøde moders hoved for sig – et tugtigt og ængstelig-ydmygt ansigt, som en gammeltysk matrone, malet af Dürer eller Holbein. Og han huskede hendes halvt spøgende måde at klage sig på, når hun så en sort ligkiste: Å herregud, så sort, så sort! – skrinet er sort og jorden er sort, hvori de putter os – sort ser det ud alt sammen. *Jeg* vil *ikke* i et sort futteral, så synes døden alt for sørgelig. – De havde også sænket hende i jorden, gemt i smukt, flammet egetræ.

… De gik ned imod stationen; han så lyset spille fjernt borte fra, ind mellem de høje stammer. Snart troede han at skimte, hvorledes hun så ud, snart slukkede mørket indtrykket, og han kunne ikke pine sin hukommelse til at huske et eneste af hendes træk. Måske var det også hende, der sad og spillede derhenne …

Også Munk blev oprømt ved musikken. Hans øjne ligesom så klarere og fandt en mængde harmonier i stuens farver. Lyset vældede fint og sølvagtigt, han fulgte dets virkninger, så det

skinne i blanke flader og kaste små glanslys rundt på bordben, glas og rammer. Han fandt en syndig masse motiver, der alle påtrængte sig og forlangte at males. Og hans fantasi kom i en komponerende virksomhed, dannede billeder, formede i sarte farver og ridsede i kække linjer. Men stærkere og stærkere klyngede hans tanker sig til en yndlingsidé, som i den sidste tid havde begejstret ham.

Han ville male Eurydike. Titus havde fortalt ham myten efter Ovid. Det hele stod klart for ham:

Snart så han hende vanke på smaragdgrønt græs, hvorover skyggerne flød duftige og violette fra unge birkes svinglende løv. Dette spil af saftige farver og flagrende skygger gjorde, at græsset så ud, som var det ikke fast grund, men flygtige, i luften svævende farveskyer, der kun kunne bære så lette, utyngende skikkelser som Evrydike, den unge brud, der gled over grønsværet med sine piger, i klædebon virkede af lyseblåt flor, hvorigennem deres rosenfarvede legemer skinnede, så hele skikkelsen var som farvet af forglemmigejens lyse blanding af blåt og lilla. Og mens hun bukkede sig ned og plukkede af de store smørgule engkabbelejer, løftede hun sin smalle hvide hæl fra jorden, og den lille trådtynde, koralrøde slange stak hende dødeligt i foden.

Derpå så han skyggernes rige – det var uden stier og veje – uden landskabsformer – uden faste hvælvinger. Spindelvævshængt som en vissen. Granskov med uendeligt høje træer, hvis grene krydser hinanden og danner en filtret skumring, i hvilken ingen fugl kan flyve op uden at støde på savklingelignende kviste, fra hvilke det regner med tørre nåle. Og ned i dette gennemkrydsede, grenespundne rum stiger lyset

blegt fra omverdenen og famler sig frem rødligtgustent som en røg, en tåge, der splittes af det strittende kvas som af tusinde dødningefingre, fra hvilke neglene falder ved den mindste berøring … Gennem denne forviltrede døde skov skulle Orfeus føre sin genvundne hustru opad mod dagslysets åbning, der stråler over hans hoved som en lille himmelblå safir, og træernes savklingelignende kviste skærer hans hud, og de vissentbløde nåle ridser hans øjne, for svage til at trænge ind, thi straks falder de fra grenene. Dog, han dukker sig ikke, men stiger blot: han ved ikke, om han træder i jord eller vand, og dog gungrer Hades under hans levende trin. Men bag ham glider Eurydike frem, og hendes fødder har ingen lyd. Hun er hyllet i et klædebon, der er som edderkoppevæv, hvori støvet har hængt sig. Det flænges af tornene, men flængerne flyder sammen igen om skikkelsen, der skinner svagt, violet som fosfor i natten. Og Hermes holder hende ved hånden, han stråler i huden som af guld, og der glimter diamanter i hans hæles vinger, men han kaster ingen glans omkring sig, og den spindelvævshyllede skikkelse får intet genskær.

Og safiren foroven bliver større og større, og det blege fosforskin slukkes under spindelvævsdragten, og Orfeus fornemmer allerede oververdenens luft som de kolde stærke morgenpust før solopgang – og da gribes han af en uovervindelig længsel efter at se den elskede, om hun har fulgt ham, og han kan ikke vente de fem skridt, han har tilbage: han vender sig med spredte arme til det favntag, der skal give hende livets varme – da favner han den døde kolde luft. Eurydike synker tilbage, som når et fnug drages af havet. Hendes ansigt er vendt imod hans og lyser gråt som en perle, med farveløse

læber og øjne i en glansløs blånen. Og fra den bristende mund lyder det sidste døende levvel …

Dette ville han male: Orfeus' rødmende bronzebrune hoved vendt mod Eurydikes blegtlysende ansigt og bag dem den gyldne Hermes' vemodige smil – disse tre skikkelser skinnende frem af de rødligtgustne skygger, mellem hvilke lyset kvæles. Og Eurydike skulle have Doras træk, således som hun nu løftede hovedet mod vinduets sivende sølvlys …

Og Dora selv? – Ja, Dora alene *tænkte* ikke, eller *tonerne* var hendes tanker, ugribelige og uden forbindelse med virkeligheden. Hun var i den forunderlige stemning, man kan føle i teatret, når man med ét ikke længer følger scenens ord, men kun hører lamperækken synge som et vandfalds brusen og ser blussenes os sitre oven over glassene: teatret, publikum, skuespillerne, stykket – alt er det pustet bort; men et ord, et blik, en tanke har fænget og tændt fantasien i lue – sanserne dirrer, blodet synger, sjælen er lykkelig – *fri*.

… Da Dora holdt op, var det, som alle tre vågnede. Munk undrede sig endogså over, at hendes øjne syntes at have en egen stærk glans, som var netop lige lågene løftede for sjælens drøm.

– Tak! sagde han dæmpet.

– Man takker ved at tie, sagde hun tonløst.

Så blev der uhyre stille i stuen. Det var, som om alle møbler med ét trængte sig frem og sagde: Se her står jeg – og her er jeg. Nu kunne I gerne se lidt på os.

Munk begyndte også at iagttage, hvorimod Dora gik til vinduet og så ud. Titus forholdt sig stille i sin krog.

Munk begyndte at konversere. Han fortalte løst og fast om kolleger: hvad de malede, eller hvor de drev. De sidste

efternølere var ved at pakke ind og rejse på landet ligesom alle de, der allerede var borte. De spredte sig over landet som en grådig flok fotografer, der slås om de kønneste prospekter, tager plader i den bedste belysning og siden retoucherer billederne efter publikums smag.

Man malede det første, det bedste man traf på sin vej: modelstudier af en kartoffelskrællende bondekone, en dreng med en hjulbør, en grødspisende mand, eller et portræt af en rød ko på en grøn mark eller af landevejen til Anderup efter regn. Alt sammen prøveklude, der kunne vidne om større eller mindre teknisk færdighed, men ikke havde det mindste med kunst at skaffe. Kunst skulle give det sjældne, det udsøgte, det uddybede, det som ikke enhver kunne se af sig selv, det, hvori den enkelte følte stærkere end de andre. Altfor længe havde billeder og bøger været af *didaktisk* art, en slags anskuelsesbilleder, demokratiske sjæles iagttagelser fra de forskellige stænders liv, hvordan rebslagere tænker og skomagere laver sko, hvorledes bønders tanker former sig under pløjning og såning, eller hvordan en tjenestepige har det i en ussel kondition, eller grundene til, at hun kommer galt afsted. Denne didaktiske kunstretning skulle nu have ende, de ideelle krav atter stilles for øje, kunsten skulle ikke længer afbilde menneskene i deres *vaner*.

– Hvor De er snaksom i dag, sagde Dora med et lille smil og lænede sig tilbage på den lyseblå causeuse. De har nok glemt, vi er alene; så plejer De ellers ikke at sige noget.

– Alene – nej – ved De ikke – nej, det er sandt – jeg har jo slet ikke forestillet Dem min ven – hans øjne stirrede lysegrønne på hende og vendte sig derpå søgende om mod Titus. Han havde

virkelig for en stund glemt, at han var til stede, og ærgrede sig nu over, at han havde givet sin tale så frit løb i dennes påhør. Ligeoverfor Dora var hans udtalelser nye, ligeoverfor Titus var de jo gamle.

Titus rejste sig fra sin krog, skønt han helst var blevet siddende, trådte nærmere og bukkede.

– Jeg har jo den ære at kende frøkenen.

– Så-å? sagde hun.

– Ja, lige så meget som folk i almindelighed kender hinanden.

– Virkelig? Nå, så tag plads og sig os Deres mening. Synes De, herr Munk har ret i således at bryde staven over vor nuværende litteratur og kunst?

– Ikke ganske. *Al* kunst gør sin relative nytte, hver slags på sin måde. Det allermeste af, hvad man i almindelighed kalder kunst, har virkelig en opdragende, en didaktisk, en udviklende hensigt. Det æstetiske er sandelig ikke blot til lyst. Vi lærer uendelig mange ting af kunsten. Selv tarvelige landskaber kan lære beskueren at se naturen og vænne ham til at bruge sine egne øjne. Men der kommer en dag, da man giver alle landskaber rejsepas og lærer at forstå naturen *uden* mellemmand. Den, der har udviklet sine øjne til at *se*, behøver ikke glo på malede lærreder.

– Men glemmer De nu ikke, sagde Dora, – at det malede landskab ofte har fastholdt en skønhed, en stemning, der ellers er flygtet bort for længe siden og måske aldrig kommer igen i naturen. Et landskab kan være som et minde, der er bevaret – levende og inderligt.

– Heri har De ret. Et kunstværk kan være som et glas syltede jordbær, der kan nydes på steder og til tider, hvor der ellers ingen jordbær gror. Jeg bryder mig forresten ikke om den art hensyltede sager, men finder de allerfleste landskaber ganske ufornødne.

– De er nok ganske udlært? sagde Dora og så længe på ham.

– Langtfra. Jeg tror som sagt, at *al* kunst gør sin nytte. Vers, som *vi* finder flove, får hjertet til at svulme på en eller anden malkepige.

– Jeg synes, De er noget vel meget tolerant i dag, indskød Munk. De accepterer al kunst.

– Ja, endogså den kunst, der ingen betydning har for mig. Vi har strengt taget ingen ret til at kalde andres smag for *slet*, men har kun lov at anse den for mere primitiv, mere beskeden, mindre kræsen end vor egen. Min egen smag har ikke altid været kræsen. Før holdt jeg af at læse om konger og grever, om helte og feltherrer. Nu holder jeg af de bøger, der fortæller mig om fine, ejendommelige mennesker.

Dora havde lagt sig tilbage og strøg sig over øjnene med hånden. Det fine, det ejendommelige, tænkte hun, var særkendet for ham selv, der talte med denne bløde, bøjelige røst, som behandlede alle ord så varsomt og holdt dem lidt længe i munden som for at give hvert sin egen farve.

Munk var for længst ked af samtalen. Hans grønlige øjne syntes at lyse ved at se på den unge svulmende skikkelse, som lå dér med hånden over øjnene for at lukke omverdenen ude.

Skoen var gledet af hendes ene silkefod og lå lige foran ham. Han forbavsedes over sin dristighed, da han med ét virkelig

holdt den i hånden. Hans fingre følte på dens tynde skind, der endnu var varmt af hendes fod.

Han så på spidsen af den smalle, svajede sål.

– 35, sagde han i en beundrende tone og holdt skoen hen til Titus.

– Den nar, tænkte Titus uden at tage imod den.

– 35, sagde han i samme tone som Munk. Tænk, 35. Hvad dejligt er der ved det tal? Hvorfor er 39 eller 40 ikke lige så godt? Intet menneske kan lægge en alen til sin vækst, men en koket dame kan altid trække en tomme fra sin fod.

Dora blev rød under sin hånd, men rørte sig ikke.

– Å, sagde Munk med spilede næsebor og holdt skoen for sin mund: af en sådan sko kunne man drikke sig en rus.

Hvor han er naragtig, tænkte Titus. Han snuser til en damesko som til en blomst.

– Giv mig nu den sko, sagde Dora og rejste sig. Dér er tante.

Munk plantede et stort kys ned i den lille lakduftende sko, inden han slap den.

12. Tante Rosalie

– Molle beder om lov at komme med. Må han? Molle siger, han skal nok være artig, lød en høj kvindestemme fra den halvåbne dør, og straks efter viste sig en midaldrende dame, der blev skubbet til side af en stor og tung hund, hvis tykke runde krop var beklædt med drapgule hår, der samlede sig i tottede klumper.

Molle gik frem fod for fod og betragtede de tilstedeværende med sine sorte slukte øjne, som ville den sige: Kommer I til mig, eller skal jeg komme til jer? Da ingen nærmede sig, flyttede den sig endnu et par skridt, snusede foragteligt til Munks bukseben, knurrede kort og truende ad den hånd, Titus ville strække imod den, og smed sig endelig med et gispende suk ned foran Doras fødder.

– Å, den store prægtige Molle! jublede tante Rosalie, der fulgte alle sin yndlings bevægelser med et beundrende blik. – Er han ikke klog? Klogere end mange mennesker. Molle, vis nu de fremmede dine store tungsindige menneskeøjne – hører du, Molle, *Mol-le*!

Hunden rykkede lidt på den store, nedhængende ørelap, som var der en flue, den ville jage bort, og plirrede med det venstre øje, i hvis sorte fugtige dyb der lurede en gullig glans. Så lukkede den straks øjet igen og sukkede.

– Å, det dejlige dyr! Så De det øje – hvilket udtryk! Komplet menneskeligt! Og disse suk – som når et menneske sukker i sin dybe utilfredshed. – Men Molle dog – *Mol-le*! – Giv dog Dora hånden – hører du, giv pote!

Først ringeagtede hunden alle hendes opfordringer; men da hun klappede i hånden og stampede i gulvet, rejste den sig endelig, gik i sin uhyre flegma hen til hende fod for fod, lettede den ene pote en halv tomme fra jorden, blev stående i denne stilling et øjeblik og lod så poten falde, da ingen tog den.

– Men Molle dog – gå hen til Dora – gå straks hen til Dora. Fy! Hører du ikke hvad jeg siger? Gå hen til Dora og giv pote.

Hun drejede den så kraftigt i retning af den, der skulle beæres med dens pote, at Molle åbenbart følte sig stødt, thi den gik hen og plantede sin højre pote midt på det lyseblå atlask.

– Fy, du væmmelige hund! sagde Dora og huggede den ublidt i siden med sin sko. – Har jeg ikke sagt dig, at du ikke må røre noget herinde. Gå væk!

Molle gik ganske uberørt tilbage til tante Rosalie, lod sig klappe et par gange på sin fede ryg og lagde sig derefter om på siden med alle fire poter strakte fra sig.

Tante Rosalie var en høj og lidt mandhaftig dame. Næsen var stor og knippelformet, den høje rynkede pande var blevet endnu højere ved, at det gråsprængte hår var strøget strengt op og dækket af en lille sort fløjlskalot, der i forbindelse med den krusede halsstrimmel gav hende lighed med gamle hollandske portrætter af værdige og dydsirede damer. Hun førte sig med stiv anstand og holdt i reglen armene korslagte over håndleddene foran på sin mave med tommelfingeren strittende opad. Der var noget runkent over hele hendes ansigt, der altid var rødt som af kulde, ja selv de små øjne syntes rynkede, når de forsvandt i et af de elskværdige smil, der hyppigt furede ansigtshuden endnu mere.

Tante Rosalie var uhyre talende og uhyre charmeret, i hvad hun end så og hørte. Hun ødslede med superlative lovtaler over alt mellem himmel og jord. Hendes fyrige temperament lod hende se selv den mest hverdagsagtige begivenhed i et romantisk lys, der aflokkede hende beundrende udråb. Hun skuffede sig selv gang på gang, thi hendes begejstrings temperatur var så høj, at enhver følte sig fristet, ja forpligtet til at give den en afsvaling.

Aldrig så snart havde hun hørt, at Titus var biblioteksassistent, før hun med begejstret stemme sagde:

– Gud, kære herr Bøg, De må da aldrig kunne andet end være henrykt.

– For hvad?

– Ih, for den mageløse lykke, dag ud og dag ind at svælge i den masse herlige bøger. Det må jo være henrivende at føle sig omgivet af alverdens visdom. Mon Dieu! – At have adgang til alt det store, ædle, ophøjede, mennesker har drømt og tænkt!

– Men den adgang står jo åben for Dem selv.

Tante Rosalie så på Titus med et usikkert smil: kære herr Bøg, jeg *forstår* Dem ikke.

– Bedste frøken, biblioteket er jo åbent for alle. De glemmer, at min stilling er en tjenende. Jeg må søge de bøger frem, som De andre skal læse.

– Må De da ikke selv læse dem?

– Jo, når jeg har tid.

– Så skulle De takke Deres Gud for den lykke, kære herr Bøg.

– Frøkenen skulle gøre det samme.

– *Oh ciel! jeg* er kun en kvinde, hvis stakkels hjerne ikke kan rumme den megen lærdom. Men jeg har et varmt hjerte, der

tilfulde forstår den fryd, det må være at stige ned i kundskabens dybe brønd.

– Det er altid farligt at stige ned i en brønd, kære frøken. Den tunge kulsyre, som driver på bunden, slukker både lys og liv.

Tante Rosalie sagde ikke mere, men så på Titus med et halvt fornærmet blik. I sit stille sind tænkte hun: Min Gud, hvor det menneske er sørgelig blaseret.

Nu vendte hun sig mod Munk, der på sin side skælvede for at komme i lag med hende. Tante Rosalie spurgte hårdnakket hver dag til portrættets fremgang og udtalte sig hver gang i høje toner om den herlige kunst, som "Gud havde givet ham i vuggegave". Desuden fandt hun det hver dag en høflig pligt at spørge til hans fraværende søster, som tante Rosalie engang for mange år siden havde set ved et middagsselskab.

Munk hørte på hendes høj stemte beundringsudbrud med en træt mine. Han forsøgte at se til siden hen på Dora og at afvinde hende et smil; men hun holdt øjnene lukkede og gabede let.

– Hvad ville jeg ikke give for at have levet på Rubens' og van Dycks tid, sukkede tante Rosalie, – da de fornemste damer kappedes om at lade sig forevige af deres bedårende pensel!

– Ja netop, svarede Munk i kunstlet alvor; – da var det herligt at være maler. En fyrstinde følte sig smigret ved at lade sit skønne legeme forevige som en Danaë.

– Jeg tilstår, jeg erindrer ikke, hvem den dame var, sagde tante Rosalie.

– Å – Danaë? Så frøkenen kender ikke det guddommelige billede, hvor guldregnen daler ned over den skønne, der ligger

blændende nøgen på sit leje? De kender ikke det berømte billede, frøken?

– *Nej*, gudskelov! svarede tante Rosalie og rettede sit hoved til et udtryk af majestætisk kyskhed. – No, grazia a Dio!

– Nej, gudskelov! – dengang var man ikke snerpet. Nu må man betale en tarvelig sypige-model en krone timen, medens al den aristokratiske dejlighed fornemt hyller sig ind i sin højhalsede dyd.

– Jeg *forstår* Dem ikke, herr Munk, sagde tante Rosalie med et isnende blik.

– Der er ingenting at forstå. Men De kender da sikkert Canovas "henrivende" nøgne statue af Pauline, Napoleons søster? Også dengang havde kunsten gode tider.

– Så-å? afbrød tante Rosalie skarpt og vendte sig til Dora, idet hun tænkte: jeg havde egentlig ikke troet, Munk kunne være sjofel.

– Kæreste Dora, sagde hun, skal vi spille Gounods *Ave Maria*? Hun tænkte at spille desinficerende musik, ligesom man stænker med eau-de-cologne for at fordrive en ubehagelig lugt.

Hun slog noderne op, trak en stol hen ved siden af taburetten og satte sig selv.

– Kom nu, Dora!

– Men tante dog, den musik passer da egentlig ikke til situationen, sagde Dora og så smilende på hende.

– Så-å? ikke *det*? Jo netop, min pige, netop. Kom du kun.

– Hvorfor skal vi være så gudelige?

– *Do-ra*?!

– Tante er jo selv ikke så gudfrygtig.

– Hvad siger du, min pige? Pas på, min lille pige, Gud lader sig ikke spotte. Er *jeg* ikke gudfrygtig?

– Tante går da aldrig i kirke.

– Nå *så*ledes! sagde tante Rosalie og så sig med et triumferende smil tilbage til de to herrer. Man kan heldigvis være gudfrygtig uden at gå i kirke.

– Jeg *forstår* dig ikke, tante, sagde Dora med den betoning, hvormed tante Rosalie plejede at sige denne sætning.

– Ikke det, lille Dora, ikke det? Gud bor ikke i templer, min pige. Jeg dyrker Gud i det frie, lille Dora, jeg holder min andagt i *naturen*. Samtidig tænkte tante Rosalie: Kan ikke dette glæde de to fritænkere derhenne, så ved jeg ikke hvad.

Dora var uforbederlig.

– Holder *du* andagt i naturen, tante? Pyt – jeg kender dig, tante: du dyrker Gud ved de kunstige søer og i de kunstige parker.

– Hvad mener du, min lille pige? sagde tante Rosalie og blev rød helt op imellem det tynde, opadskrabede hår.

– Jeg mener, lille tante, at det lyder så pænt dette, at dyrke Gud i naturen, men det har egentlig talt ikke stort på sig. Går du dine små ture i haven her eller i parkerne inde i byen, så går du såmænd heller ikke længere. Men det er endnu ikke naturen, lille tante. Den ligger meget længere borte – den er som den klokke, kongesønnen i eventyret gik efter længe, længe, dybt ind i den vilde skov.

Tante Rosalie var endelig blevet vred.

– Det passer sig virkelig ikke, min pige, at du taler sådan til din ældre og mere erfarne tante. *Hvad* ville din *fader* sige, om han var hjemme, min pige?

Hun begyndte at gå op og ned ad gulvet med arrigt knejsende hoved og håndleddene korslagte over maven. Begge tommelfingre strittede i vejret. Molle lettede sig en smule og så på hende med halvåbne øjne og tungen dorsk stikkende ud af munden. Hun havde været lige ved at sparke til sit yndlingsdyr.

Nu gav hun sig til at klappe den på det heftigste. Molle strakte sig i velvære og viste sin erkendtlighed ved at løfte den ene forpote lidt og åbne et kærligt øje til hende. Denne menneskeagtige deltagelse lod tante Rosalie hurtigt genvinde sin ligevægt. Hun gik til flygelet og spillede ouverturen til "Elverhøj" ud af hovedet med meget flotte hånddask. Hun løftede hænderne alenhøjt og lod de stærkt krummede fingre styrte sig tigeragtigt over tangenterne.

Imedens vekslede Dora betydningsfulde smil med de to herrer.

Da tante Rosalie atter vendte sig mod selskabet, strålede hendes ansigt i den sædvanlige huldsalige glans.

– Jeg håber, herrerne vil tage til takke til middag.

En pige kom ind med posten.

– Dér er aviserne, sagde tante Rosalie og lagde pakken hen foran Titus. Jeg kan tænke, De er begærlig efter det sidste nyt. Hvordan skulle man udholde at ligge på landet uden aviser? Det er en herlig ting. Man læser sig midt ind i hovedstaden og følger med, som om man virkelig var dér.

Titus rørte ikke pakken.

– Men skal De dog ikke læse? spurgte tante Rosalie med sin største velvilje. Hun ville selv gerne have en af aviserne.

– Nej tak, jeg er helst fri.

– Hvad for noget? *De*, en lærd og studeret mand, bryder *De* Dem ikke om aviser? Synes De da ikke, det er mageløst med denne daglige spreden lys ud over landet?

– Undskyld, jeg modsiger Dem. Der er intet, der i den grad gør folk til vanedyr som aviser. Lige så såre man slår øjnene op, ligger de friskduftende af sværte på ens seng. Man griber med begærlighed disse budbringere fra sine medmennesker. Man læser spalte op og spalte ned. Der går en time, der går to. Energien afspændes, morgenluften mister sin buket, arbejdslysten bliver lunken, alle mennesker er jo forberedt på dagen ligesom jeg; de har også læst deres aviser, de ved den samme besked om alt; så snart jeg sætter foden på gaden og træffer en bekendt, ved jeg på forhånd, hvad han vil tale om: Har du læst det og det i avisen? Selve byen har mistet sin charme, dens afkroge er gennemrodede af byttegriske reportere, dens små mysterier stillede blot i aviserne, jeg ved akkurat det samme som alle de andre. Jeg er blevet tanketom og slap. Aviserne fodrer det store publikum af som børn med tygget hvedebrød.

Tante Rosalie gabede let bag den oprakte hånd. Hun kunne med fuld ret have sagt også denne gang: Jeg *forstår* Dem ikke, kære herr Bøg; – men hun sagde det ikke.

Ved middagsbordet lagde Munk igen for dagen, hvor forelsket han var.

Han iagttog Dora med tindrende øjne. Munks blik var et helt bundt af grønligt lys, der sitrede til alle sider.

Samtidig kom han med henrykte udbrud over hendes skønhed og bevægelser og vandt tante Rosalies levende bifald. Således kunne hun bedst lide den unge maler, når han var

begejstret for farvernes harmonier og lysets spil. Munk faldt i ekstase over servicet på bordet, den blege rolige dags blinken i de slebne glas, over den grønne persille, der garnerede fiskefadet, over den graciøse måde, hvorpå Dora førte skeen til munden, over en mosaikbroche, tante Rosalie selv bar i halsen, over de bløde linjer i Doras figur, over den finhed, hvormed hendes kjole stod til væggens matte gyldenlæder osv. osv., de hundrede ting skulle han gøre opmærksom på, og hans opdagelser voksede i antal for hvert glas vin, han drak.

Titus deltog ikke i samtalen. Han passede sin tallerken og så kun nu og da flygtigt over på Dora, for at spore, hvilket indtryk Munks henrykkelse, der rummede mange kun halvt skjulte komplimenter, gjorde på hende. Engang fangede hun hans blik, der sky ville trække sig tilbage, og hendes øjnes blanke styrke holdt ham fast, så han stirrede igen. Hans egne øjne lyste, idet de trak sig let sammen, som man gør, når man ser mod solen. Han blev ved at se på hende. Og hun hviskede ganske sagte, ligesom ubevidst: Så sværmerisk har jeg aldrig troet, nogen mand kunne se. Hendes ord hørtes ikke af de to andre, som just talte højrøstet i munden på hinanden.

Det regnede hele dagen til ende. Dog løb de en lille tur i haven, damerne i galosjer, højt opskørtede og med paraplyer over de bare hoveder. Alting rislede med regn; ingen blomster duftede, det var som om lugten blev jaget ned i blomsterkalkene af de faldende dråber.

Dora plukkede blomster i mængde og delte ud med ødsel hånd – Titus fik store fløjlssorte roser, tante Rosalie flammende begonier, Munk heliotroper, og hun selv ville have en høj, mørkeblå sværdlilje, som stod midt inde på en plæne. Titus

bøjede nogle våde majsplanter til side, så hun kunne nå den. Han syntes, hun var unødig længe om at tage den, og sagde det. Hun så på ham med en myndig mine og lod en lille udskåret trævifte, som hun – Gud må vide hvorfor – havde i hånden, falde tre gange. De to gange bukkede Titus sig tålmodig efter den, men tredje gang lod han den ligge og sagde i en lidt spydig tone:

– Det morer Dem nok at se mig være galant.

Dora vekslede et lynsnart blik med ham, rev stænglen over med et ryk og gik, idet hun lod kjolen falde, så den slæbte over det våde græs.

Han lod viften ligge og gik bagefter. Først ved havestuedøren overvandt han sig selv, gik tilbage og tog den op. Han viskede jorden af den og mærkede en ejendommelig syrlig krydderlugt. Viften var af lysebrunt sandeltræ.

Titus beholdt viften hos sig resten af aftenen. Doras ejendommelige ynde var ligesom fortættet i denne sandeltræs duft, der var pirrende mættet af en indisk urskovs stærke aroma.

Aftenen gik mild og dæmpet. Døren blev åbnet ud til væksthuset, og Titus gik afvekslende fra spillestuen, hvor Dora sad ved flygelet og tante Rosalie havde beslaglagt Munk for at indvie ham i sine indtryk fra Italien, og ind til de højstammede nerier, der fyldte luften med en tung og sødlig duft. Regnen trommede på glastaget. Her blandt de store blegrøde blomster og omranket af vinløvets lysegrønne blade mindedes han al sin oplevede erotik; der var blegrøde unge minder om svunden lykke og forvunden sentimentalitet, der var lysegrønne skud og knopper og længsler i alt, hvad han før havde tænkt og drømt og

levet. Men inde i den tæppebløde salon lukkede han sine øjne, og flygelets toner stænkede hans sjæl med et køligt brus fra en rislende regntid, og den lille viftes lugt pirrede hans sanser med en urskovs tunge krydderluft …

Da hver var gået til sit, og tante Rosalie omhyggeligt havde aflåset døren efter sig og lukket vinduerne, åbnede hun sit store mahogni-chatol, trak uhyre brevbunker frem og fordybede sig i beslægtede veninders svulmende udgydelser; hendes ansigt strålede af begejstrede erindringer …

Dora åbnede alle vinduerne i sit værelse og tændte alle lamper og lys. Så stod hun længe og stirrede ud i det våde tunge løv, der rislede af regn. Lyset skar et hug ud i mørket og nåede ud til et akacietræ, hvis tykke sirlige løvklædning dirrede nervøst.

Hun satte sig foran sit toiletbord. Tankerne kunne ikke samle sig, de rislede og rislede som regnen derude: dråber faldt på dråber og sugedes op af jorden; således blev hendes egne tanker suget op af sjælens dybe sorte grund. Hun mindedes kun den dybe varme fra hans øjne; den voksede til hede og lue, der ligesom ville smelte hendes eget blik. Og så huskede hun hans stolthed dernede i haven, da hun lod sin vifte falde.

Hun betragtede sig selv i spejlet, der var omhægtet af lysegult tyl – hendes eget ansigt syntes hende så blegt, så åndeagtigt, øjnene store, dybe og stærke.

Ja, stærke! Hans stolthed – pyt! Stolthed, stolthed …

Hun greb af blomsterglasset en stor purpurfarvet valmue og holdt dens krone ned over lyseflammen. Bladene luede som levende blod, og valmuen brændte og brændte uden knitren, og ilden åd sig ind i bladenes fine silkepurpur …

Munk kom pølvåd til stationen, tog sin frakke af og strakte sig på kupéens polstrede sæde. Togets gungren rystede tankerne sammen i hans hjerne, som et barn ryster brikkerne sammen, hvoraf det lige har bygget en kirke. Da han nåede byen, var Villa Victoria og alt derude som tusind mile borte. Han sukkede bare og tænkte samtidig med velvære på, at Paula nu sad hjemme og ventede ham …

Da Titus kom ind i sine små stuer, tyngede luften ham. Han sad længe i mørke og hørte på den faldende regn og suset fra skovens store træer. Så følte han med ét det våde tøj på kroppen og gik ind i sovekamret. Her tændte han et eneste rødskærmet lys og stillede det hen foran det store fotografi af Leonardos "Mona Lisa". Hvor kært at gense hendes fine smil. Rammen var kranset af en snerleranke. Hver aften ofrede han af skovens vilde blomster til dette billede. Snerlerne, som den foregående aften havde været fine som lyserød silke med en krone på to tommer i diameter, var nu skrumpede ind til visne tråde.

Titus smilede. I aften havde han glemt Mona Lisa. Så huskede han på Doras store, fløjlssorte roser. Dem hængte han ned over billedet. Regnen havde kølnet deres duft, men når den dampede bort, ville duften sød og stærk bølge om det dejlige hoved.

Titus gik til sengs, greb sin Iliade og ville læse sig til ro i disse tungt vuggende vers, der taler om kække og naive mænd, som spyer hverandre deres følelser friske i ansigtet. Men i aften kunne han ikke læse. Han slukkede lyset og drømte sig i søvn.

13. Snue og panteisme

Sent om morgenen vågnede Titus og følte den umiskendelige forstoppelse i næsen, som er forløber for enhver regulær snue.

Så var humøret borte med det samme. Han havde tænkt allerede igen i dag at gå til Villa Victoria. Nu spurgte han sig selv, hvad han vel skulle dér. Sandelduft og Dora og god musik og fløjlssorte roser – det var føleri til hobe. Dora var en beregnende kokette. Jo mere han strittede imod, des mere lagde hun an på ham. Og han kendte sin egen svaghed.

Han ville aldrig sætte sine ben dér mere.

Titus vaklede ud af sengen og var over en time om at klæde sig på. Han gik fra vandfadet til de små vinduer og fra de små vinduer til vandfadet, stadig med sæben i hånden. Luften var tung, men han turde ikke lukke op af frygt for træk. Og alting udenfor var ganske gråt af regn.

Han gad ikke engang se madam lange for sine øjne. Han kogte selv æg og sad og lod sin næse indånde dampen fra kedlens tud. Da han havde spist, kogte han mælk og drak den med sodavand i. Forkølelsen kriblede allerede i halsen også.

Da madam Lange kom ind for at gøre i stand, viste han hende ind i sovekamret, sagde, at han ikke ville forstyrres og lagde sig så indhyllet i et rejsetæppe på sofaen.

Han faldt hen i en døs. Regnen blev ved at dryppe derude. Han sov ikke og vågede ikke. Han drømte, men var sig klart bevidst, at han drømte. Han satte sin drøm i ord.

… Det er nat. Månen skinner gennem en hvidlig tåge og lader jord og himmel svømme i et grønligtgråt fluidum.

Jeg går i en øde have. Strådækkener skærmer rosenbuskene, grangrene ligger over bedenes sarte blomsterknolde, der overvintrer ude. Der dufter af gammel vindtørret gødning. Forårsvinden suser fra nord i et uophørligt pust gennem tørre stængler og skrattende løv. Min fod synker i tør muld og støder mod visnede kålstubbe.

Månen kogler uforandret. Over den flade have stryger vinden som et suk, der stiger og vokser og hviner og svinder og bliver borte, for straks at følges af et nyt.

Jeg synker om på en vissen græsbanke; den er blød som en sivmåtte. Mit hoved hælder sig mod en bunke blegede grankviste, der endnu bevarer en sær muggen lugt.

Mine øjne lukker sig – som man lukker en dør for kulden; men sjælen skutter sig i mit indres jordslåede uhygge. Der er ingen knitrende ild, hvorfra varmebølgerne kan stryge ud og sende strømme af lunkent blod gennem de tusinde kanaler.

Tomhed og en sviende smerte, som vinden kølner og dog blot får til at svie mere.

Så åbner jeg øjnene og ser omkring mig: omridsene træder frem i spøgelsesagtig klarhed – en grøn ympe snor sig op om en vissen pind som en metalglinsende orm, den vrider sig omkring og snor sig i levende bugter. Kristtjørnens læderstive, døde, lerfarvede blade overtrækkes af en mørkegrøn glans og runder sig og retter deres stive pigge langs den takkede bladrand. Alle disse pigge drejer sig og sigter mod *min* pande.

På mit øjes nethinde falder der blodstænk – røde og bævrende; som blodrøde bær forener de sig med de mørkegrønne tornede blade.

Jeg føler, hvor mit løste hår spredes af vinden som tynde tjavser om mit øre og min tinding. Et pust af dens kulde kryber ind under halslinningen og langs min rygrad som et iskoldt kryb med tusind kriblende ben.

Da mærker jeg en hånd, der lægger sig fast og dog vægtløs på min højre skulder, og jeg vender mig om. Men der *er* ingen hånd. Mit blik forjager den.

Men da jeg atter sænker mit hoved, er den dér på ny og nu med fastere tryk, fra hvilket der strømmer varme.

Og skønt jeg ved, at jeg intet vil få at se, drejer jeg atter hovedet, og min venstre hånd fatter om skulderen, og der bliver en afstand mellem den og skulderen af en hånds bredde. Og jeg føler håndens hede som den sitrende varme luft, der stiger op fra et fyrfad.

Så synker mit hoved ned på brystet, og i en navnløs angst vover jeg ikke at røre mig. Men hånden ligger der fremdeles og tynger stadig tungere på min skulder.

Og nu ved jeg, der står én bag mig, og jeg ved, hvem det er. Jeg føler hans skinnende klare øjne i min nakke. Deres blik graver dybt – ned til bunden af mit hjerte.

Og med ét tier den skarpe forårsvind, der hyler som en fredløs ånd, som ikke tør hyle for højt af frygt for at vække sine fjender, og himmel og jord lytter og svøber deres lydhøre stilhed om en røst, der klinger som bløde monotone greb i den samme harpestreng:

Hvi forfølger du mig?

Da bliver jeg grebet af et ubændigt raseri – jeg springer op, skønt det er, som skulle jeg løfte en krop af jern fra jorden, og min knyttede hånd slår mod panden, som flint slår mod flint.

Og jeg drejer mig om for at gribe i livtag skikkelsen bagved mig. Men mine arme favner den tomme isnende luft.

Og der brænder et sydende had i mit hjerte – en trods, der vil slå og splintre og knække og knuse det marebillede som har pint mig mit hele liv.

Men pustet fra en varm mund slår mod mit ansigt og får mine øjenlåg til at falde i som for en hed damp.

Og atter tier vinden, og alting lytter til røsten, der denne gang lyder som dumpe, skurrende greb på den samme streng:

Hvi forfølger du mig?

Og nu vover jeg ikke mere at åbne blikket, og mine arme hænger slappe ned langs mine hofter, og det snurrer i dem, og alle løftemuskler er som lammede.

Men jeg mærker tydeligt en hånd på hver af mine skuldre. Hænderne har ingen vægt – og dog synker jeg under dem, som stod jeg på mosegrund.

Og jorden bliver blødt vand og slår sine bølger op omkring mine fødder og knæ og lænder og bug og bryst. Jeg synker og synker under de to hænder, der intet tryk har.

Og jeg føler jorden lukke sig om min hals og stige over min hage og min mund; jeg åbner den for at skrige, men jorden trænger ind og fylder mig indvendig – og nu mærker jeg den klamme hårde muld på mine øjenlåg.

Da gungrer det som et suk fra alle sider, et mægtigt stød fra den hele jordklode søger sit mål i mit jordfyldte hjerte, og en røst, der lyder som det tordenbrag, der bringer taget over én til at ramle sammen, skriger:

Hvi forfølger du mig? …

Titus vågnede. Han følte det snurre i alle lemmer og mærkede to hænder, der ruskede i hans skuldre.

– Hvad, ligger De og snuer nu?

Det var Munk, som kom for at tage ham med.

Titus stirrede ugenkendende på genstandene rundt om sig. Han var ør i hovedet, og hans venstre ben sov. Han trak vejret besværligt og følte snuen som et tøbrud i sin næse; alle kilder var ved at løses.

– Nu lidt livlig, Bøg, og gå med!

– Gå med, gå med? Titus var slet ikke klar over situationen. Jeg går ikke med. Hvorfor skulle jeg gå med? Min ven, jeg har snue og går ingen steder med.

Munk smilede: Ja, så er De lovlig undskyldt. Lidt efter gik han.

Titus sad inde hele dagen. Trods sit forstemte sind kunne han ikke lade være at smile ad sin drøm, der halvvejs var gået ham af minde. Han havde blot en dunkel fornemmelse af, at han havde drømt om et isnende og uhyggeligt sted og hørt de samme ord, som Saulus hørte på vejen til Damaskus.

Hans barndoms naive tro sad ham bestandig i kødet. Som kopar, der aldrig forsvinder. Hans *alter ego*, der holdt sig lyssky skjult på bunden af hans sjæl, vedblev i al evighed at være *kristen*. Deraf denne drøm, i hvilken hans andet Jeg var steget frem og havde lagt en tung hånd på hans sjæl.

Titus var i virkeligheden dybt religiøs. Han elskede andagt. Sukket mod en højere og renere luft, i hvilken den jordiske selvkærlighed og det usle begær er for tunge til at stige op. Den andagt, da man føler et pust af uendelighed og evighed stryge rensende gennem sjælen, da man gribes af sin egen intethed og

dog føler sig bunden ved slægtskab til det største – til en almagt, man ikke fatter, men aner.

For små guder, tænkte Titus: Vore guder er for små.

Under aften holdt endelig regnen op. En stærk rød solglans flød ind ad vinduerne og gød sit purpurskær over loft og vægge. Titus følte sig leve op, som om denne sol kom friskt blod i hans årer.

Han åbnede alle vinduer og inddrak den varme skovdamp. Tunge dråber faldt fra bladene, glimtede et nu som store diamanter i luften og blev borte. Fuglene, der så længe havde tiet, begyndte at prøve deres stemmer, der ligesom jublede over det gyldne solskin, som listede sig langt ind imellem det dryppende løv.

Titus sad længe og så dagen svinde. Skumringen drog ham ud. Han trak lange støvler på og gik så ud i den våde skov, ud på de åbne enge, hvor græshopperne begyndte at spille. Han gik og gik under åben himmel, og han så stjernerne stige frem og så dem flytte sig over den mørkeblå himmel. Han gik mod Orion, hvis gyldne trestjernede bælte kom til syne over horisonten. Snart var hele den stjernegnistrende kæmpe kommet frem; den steg og steg med buen spændt mod tyrens funklende røde øje.

Og Titus følte sig stolt og fri, som han gik. Han følte, han ejede det evige liv. Og hans tanker kædede sig sammen i ubestemmelige rytmer – en hymne til den *store* Gud.

Så fjernt i rummet, at ej jorden fanger
den spædeste strime lys fra nogen stjerne,
om end den søges af den stærkeste kikkert,
så fjernt, at tanken svimler i vildest vanvid
blot ved at tænke sig vejen,
dér troner den store Gud.

Ej er det Jordens gud, af jordiske tanker fostret,
ikke familieguden for Abraham, Isak og Jakob,
ikke Israels gud – en gud for en myretue;
ikke modellen for en af Grækenlands marmorguder,
ej et menneske af sten, af andre mennesker skabt.
Ikke hin fromme asket, der gik på de fattiges veje
og bragte sin trøst til hver en synder på Jord;
heller ej Allah, hin gud med den søde løn,
– Ejer af Paradishaven med plads for hver trofast søn,
som med en huri i favn vil drikke krystalklart vand.
Ikke hin tavse gud, som sidder ved Ganges' bred,
kold og stum med evig død i sit sænkede blik,
evig stum som en grav, hvor tanken ligger som lig,
grundende tungt i sig selv – en gud for det store Intet.
Heller ej Ormazd, den lysets drot, som er Solen selv,
heller ej guden, som svæver over de store have,
vild som den hvasseste brænding og myg som det stilleste
havblik
Ikke hin gud for vinen med blussende kind,
klædt i panterskind med vinrankens blade i håret.
Ikke ørkenens spøgende gud, hvis ånde er feber;
heller ej steppernes gud, der er som en højtoppe svævende
ørn
– ingen af alle de små og menneskeskabte guder,
der blev rejste i sten eller træ eller menneskets rædsel
– tusind idoler for alle de tusinde ting,
som var kærest for Jordens sønner eller dem skræmmed,
så de tilbad selv deres egen skræk for den sorte død.
Ikke en gud, som blev skabt i menneskers billed,

ikke en gud, som skabte mennesket i sit,
men en gud, der er til for sig selv,
for sin egen lyst.

Et centrum der findes for hele det vide rum,
det, som har ingen grænse og ingen vorden og ophør
– dér har guden sin trone.

Det centrum kan ikke søges af jordbundne
menneskemyrer.
Men de kloder, vi ser omkring os
spredt i tilfældig orden,
dannende linjer og billeder sære at se,
uden indbyrdes orden og fast symmetri,
– er som sandskorn at se i hele den klodevrimmel,
der har guden til centrum.
Og derfra set
drejer sig alt i koncentriske cirkler
uden tal, og alle stjerner er stillet i radier
ud fra det eneste punkt, hvor guden hviler.
Den inderste kreds er den bredeste ring,
en kronring prydet med store soldiamanter;
udenom svinger sig andre: en evig gloriemængde.
Fra dette centrum set er der intet mørke at skue,
ikke én flig af en uhyre natsort himmel;
alt er dækket med stjerner i runde baner,
– brede guldbånd over en mathvid grund
af planeter og måner, som låner fra solens lys.

Dér troner den store gud.

Han er som to stirrende øjne med løftede låg,
som aldrig lukkes. I deres pupiller
skinner al glans, al lysets sitren fra hele verden.
Ej de behøver at styrkes ved slebne glas, som kan trække:
Alting spejler sig, stort som det er, i den Eviges øjne,
hvert lille blink, hver lysets skælven vandrer mod dette
blik.
Selv den lysende smælder, gemt i den sorteste urskov,
selv den gnist, der dør i det dybeste fængsel
– alt har det higen mod dette blik.
Strålerne flyver ikke alene i rette linjer,
de vinder sig rundt fra klodernes bortvendte side
og iler mod dette blik, som fanger dem alle.
De øjne ser uden grænse og mål
med lige ro det vældige og det lille,
ser kometen, der flammer rødt som et korn blandt de
mathvide kloder,
ser på den slukte månes skyggeskarpe kraterdale,
ser den orm, som lister sit hoved frem
af den bløde muld efter regnen i Ceylons skove.

Gud, du store vældige centrums gud,
mig du ser i den stjernegnistrende nat,
da jeg bestænkes af tusinde kloders lys;
mig har du også set i en bælgmørk nat,
da jeg stod på den vildene mark i slud og i rædsel,
ved det eneste skin af en tittende stjerne.
Da annammed jeg dig, et glimt af din evige højhed,
et blink af din evige glans fra den enlige stjerne.
Jeg tilbeder dig, du gud for den store tryghed,
ej du blinker, når verdener tørner og sole slukkes,
du har det samme blik for alt både stort og småt,
du ser døden og livet skifte og avle hinanden.
Du, hvis øre er lydt for klodernes gang,
når de pløjer sig frem i æterens hav,
der skummer sagte om stjerneskibenes bov:
– *Du* har skuet mig altid og intet glemt af mit liv,
og i dette nu du hører det lønlige suk, der bæres mod dig.

14. Polygonum sibolti

Så stille var der i haven, at man hørte insekterne flyve i luften. Der lå et lysthus gemt mellem hasselbuske og mispler. To store sommerfugle med blodrøde pletter på de fløjlssorte vinger flagrede en lunefuld dans omkring en knortet træstamme. De blev borte for hinanden, mødtes og skiltes på ny. Lyden af deres vingeslag var som små tørre knæk af silkepapir.

Foran lysthuset groede en række høje planter – Delphinium belladonna – alle bærende en top af blomster, hvis sarte lyseblå kroner gennemskinnedes af luftens rolige lys. Disse blomster var så dejlige og flygtige i farven, at ingen kunne falde på at plukke dem. Det var, som den lyseblå farve skulle gå til vejrs og svømme ud i himlens rene, skyfri æter.

Titus gik forbi, og blomsterne stirrede på ham og fik ham til at standse. Og de to sommerfugle kom dansende frem af løvet, og de mødtes midt i de lyseblå blomster, så disse dirrede under deres lette vægt.

Men Titus så ind imellem blomsterne, ind i to stærke solbrune øjne, og han bøjede grenene til side og stod i lysthuset.

Alt blev grønt derinde, hænder og ansigt og klæder; ja selv skoene kastede grønlige reflekser.

Dora sad med et broderi i skødet. De nikkede ganske stille til hinanden, og Titus satte sig på den inderste bænk.

Tavsheden varede længe. Sommerfuglene var for længst flagrede bort, og der hørtes kun den pludrende rislen af den lille bæk, som flød et halvt hundrede skridt borte på vej til søen.

– Altid tavs? sagde Dora endelig og så hen på Titus.

– Sammen med Dem synes jeg, det er sødt at tie.

– De tier også ellers.

– Men på en anden måde.

– Ja, Deres mund taler uden ord. De trækker på mundvigene, kniber læberne sammen, skyder dem frem, krummer overlæben, bider Dem i underlæben, kort sagt, Deres mund udtaler tydeligt Deres kritik over alt, hvad der siges omkring Dem. – Kan De ikke lide Munk? spurgte hun pludselig og så fast på ham.

– Hvorfor skulle jeg ikke kunne lide ham?

– Deres mund er altid så satirisk, når han taler med mig.

– Han *taler* jo ikke med Dem, han trygler, han tigger, han ligger altid på knæ. Han "tilbeder" Dem, det vil sige, hans ord er lutter røgelse, hans blik er fanatiske, han spiser Dem med øjnene, han drikker af Deres sko. Jeg kan ikke udstå denne offentlige afgudsdyrkelse.

– Hvad mener De?

– Jeg kan ikke lide denne ublufærdighed i alles påsyn. Man burde aldrig elske, således at andre kan se det.

– Hvorfor må andre ikke se det? Kærlighed har jo ægteskabet som det sidste mål, og ægteskabet er jo netop at vedkende sig sin kærlighed for alle.

– Men for mig er kærligheden et højere, et finere begreb. At elske – dette ord, som alle tager forfængeligt og ingen holder helligt – nøglen til de eleusinske og alle andre berømte mysterier – et ord, som bruges i lige grad af skøger og ingénuer, af sværmeriske ynglinge og stokfisketørre filistre – at elske er et ord, man næppe burde vove at hviske, og som intet har med ægteskab at gøre. Hos os er kærligheden som oftest et

vulgært begreb, et navn på allehånde ukrudt, der vokser i vore bede og vinduer, synligt for alverdens øjne. For mig er den som den eventyrlige blomst, der åbner sin store rosenrøde krone på Amazonflodens vande, og hvorom de rejsende beretter fantastiske sagn: *Victoria regia*, blomsternes dronning. Al *min* kærlighedslængsel er som en drøm om denne blomst, at jeg må se den åbne sig en nat ved fuldmånens lys.

– Den blomst holder man jo nu i drivhus-bassiner, sagde Dora med et smil. Nej, *mine* tanker om kærlighed søger ikke en lignelse i drivhuse eller troperne. Hvad *jeg* forstår ved kærlighed, er at ligne ved den varme trang til fornyelse, der vågner hvert år ved forårets komme. Man elsker mere end én gang i sit liv. Hvorfor bebrejde rosenbusken, at den blomstrer hvert år og ikke beholder de samme blomster fra år til år? Alt i naturen og livet er underkastet en evig skiften. De roser, der blomstrer i år, er af rigere fylde end de i fjor, thi busken er vokset imens. I ethvert kærlighedsforhold er der en blomstring og en afblomstring. Men hver gang roserne visner og blades af, glæder jeg mig ved håbet om, at kærligheden atter fornyer sit forår og igen skal sætte blomst. Ser De den store busk derude på plænen? Den er tyk af slanke grene, der alle stiger op af jorden side om side og foroven forener deres smukke grønne blade til en tæt krone. Jeg kan godt sige Dem, hvad den hedder, sagde hun leende over sin egen dygtighed, hvis De ikke ved det selv – det er *Polygonum sibolti*. Ikke sandt, den ligner en flerårig busk, der er ved at vokse til træ. Men det *er* slet ikke nogen busk. Alle de grene er groet op i år, og til efteråret synker de alle sammen i jorden igen for at skyde frem på ny til næste år. Således tænker jeg mig kærligheden – en frodig evne, der aldrig

sætter stamme, aldrig forhærdes, men, som når tiden er der, tryller en rigdom frem af sig selv, af jordens dyb.

– De afviger fra Deres eget køn, sagde Titus, – der gerne sætter kærlighed i forbindelse med begrebet om evig troskab.

– Troskab? Kvinden er oprindelig ikke tro. Hun *tvinges* undertiden til at blive det. Af sin moderpligt, af mændenes moraliseren – sjældent af sit eget hjerte.

– Jeg tror, De har ret, sagde Titus. Men moderpligten er også nødvendighed nok. Det har ikke meget at sige med det almindelige skrål om troskab for hele livet. To mennesker kan vænne sig til hinanden, gro fast i en fælles hygge, som De ikke kan undvære. Jeg kender ægtepar, der er så nøje loddede sammen som hanken til en kaffekande. Den ene kan ikke være en dag alene uden at blive urolig og utilfreds, næsten syg. I den grad får vanelivet magt over menneskene. At savne sin kone en eneste dag er som at gå med én arm eller ét ben. Den følelse, der holder et sådant ægtepar sammen, er himmelvidt forskellig fra den, der bandt deres ungdomspagt. Vi, der er unge, higer mod det højeste og det helligste – vi ønsker bare én gang at fornemme elskovens almagt i sjælen. Vi længes kun efter at elske den ene store gang – uden plan, uden hensigt, uden mål – helst at dø med det samme, men i hvert fald at føle os mærket for hele livet.

– Ved De ikke, kærlighed er idel egoisme? spurgte Dora og så længe på ham. Begges kinder var kommet til at blusse.

– Ja, men *sjælens* egoisme, ikke den materielle. Hvad bryder den store elskov sig om kår og stilling, om velstand, om rigdom, om dagen i morgen? Den lader mand mødes med kvinde som to nøgne mennesker, der ikke ejer en stump eller styver, men kun

hvad de fik af naturen. For dem alene er verden til, jorden er ikke befolket af andre. Ja, nu ler De, frøken. Jeg ved, hvad De vil sige. Så ideelle er menneskene ikke. De mangler det mod, som elskov fordrer. De har bare love om ægteskab og alimentation. De er for feje til at give sig lidenskaben i vold. De unge mænd søger at gøre rige partier. De unge piger søger mænd med gode, faste indtægter, af rang og anset stilling eller udsigt dertil. Men hvad kommer *forsørgelsen* kærligheden ved?

Der opstod en lang pause. Titus sad og rykkede i de lange ranker, der snoede sig om lysthusets tremmer. Dora havde rejst sig og stod og stirrede ud i de lyseblå høje blomster. Hun holdt begge armene på ryggen med en hånd over hver albue og bevægede hovedet, som om hun nynnede indvendig. Og solen lyste gennem alle de grønne ranker, og hvide sommerfugle hvirvlede som løsnede blomsterblade rundt over de duftende plæner.

Ret op i solen hviskede hun:

> Hvad unge hjerter har elsket og levet,
> i stjernernes stumme bog står det skrevet.
> Den skønneste drøm – den drømte de tvende,
> hvis løndom ingen fik lært at kende.

Da hun vendte sig mod Titus, var det, som hendes ansigt glødede af en erindring. Alle trækkene skælvede som levendegjorte tanker, og hendes øjne strålede af et smil, som Titus forstod, at ikke han havde vakt.

– Ja, sagde hun for sig selv, og Titus troede at se en lysende fugtig hinde over hendes øjne; – ja, der gives en troskab, som er bedre end ægteskabets tvungne og den af dyden befalede: en *mindets* troskab, som varer for hele livet. Vort hjerte slipper

aldrig den, med hvem vi har vekslet kærlighedens troskabspant. Et menneske tilhører ikke sig selv. Der finder et gensidigt stofskifte sted. Vi giver til andre og modtager fra andre. Den lykke, som to har nydt med hinanden, bliver kød af deres kød og blod af deres blod. Og det er tåbeligt at tro, at kærlighed til flere end én fordærver hjertet og gør det troløst. Menneskehjertet er rigt, og det trænger til berigelse, det får aldrig nok af følelse. Hvad ondt er der i at have flere venner eller veninder? Hvorfor skal vi være ensidige og snæverhjertede? Mennesker supplerer hinanden, udvikler hinanden. Hvorfor skal vor dyd tage skade, fordi vi elsker flere end én, fordi vi søger hos den ene, hvad vi savner hos den anden, fordi vi elsker nuancerne hos de forskellige individer, hvoraf der må lægges mange sammen for at danne den fuldkomne type?

Titus var forbavset over dette ræsonnement, der fra Doras side overgik alt, hvad han havde ventet.

– Det er en meget farlig lære, De dér forkynder, sagde han smilende og rejste sig op foran hende. Således tænker Munk netop. Herude sværmer han for Dem, men er han først i byen igen, så går han på andre vildtbaner. Det er to verdener, der ikke kommer hinanden ved. Men det bliver ikke til lidenskab noget af stederne.

– Således var det ikke at forstå, svarede Dora, der var blevet let rød. For den, der virkelig elsker, er der kun *den ene* til, livets og kærlighedens enevældige fornyer. Men derfor kan man i mindet være tro mod den forrige og stille bevare sin taknemlighed.

– Ak nej, sagde Titus. Jeg har gjort en stik modsat erfaring. Ny forelskelse – nyt forræderi! Da jeg var tolv år gammel,

sværmede jeg for en lille oberst-datter på ti. Vi legede krig i en have. Jeg blev udtaget til hest for den unge amazone, der red rundt på min ryg; jeg var henrykt over at føle hendes små fine sko indeni mine hænder, der støttede dem som stigbøjler. Jeg bar hende tappert, og vi væltede ikke en eneste gang ved sammenstødene med fjenden. Hende gjorde jeg nar ad, da jeg et par år efter blev skudt i en buttet provinsskuespillerinde, der endte som buffetjomfru. Jeg ofrede alle mine karakterpenge på at spise iskager ved hendes buffet, og den eneste gang, jeg opnåede den lykke at tale alene med hende, gjorde jeg kur til hende ved at fortælle om min dumme tolvårsforelskelse. I øverste klasse i latinskolen skrev jeg i hver græsktime en sonet til en ikke ganske frisk ingénue, der fortryllede hele klassen. Jeg sendte hende et halvt hundrede af de bedste tilligemed en kæmpemæssig buket og belønnedes med allernådigst tilladelse til at traktere primadonnaen ved et bal på kongens fødselsdag: jeg undså mig ikke for at prisgive al min tidligere erotik til hendes læspende latter. Så sværmede jeg i to år for en ti år ældre brunette, der modtog min hyldest uden at meddele mig, at hun var hemmeligt forlovet med en løjtnant, der ventede på at blive kaptajn for at kunne gifte sig. Til hende skrev jeg udsøgte prosaskildringer, i hvilke jeg hånede mine tidligere flammer. Jeg skal ikke trætte Dem med mange eksempler endnu. Kun dette, at jeg til en wiener-chansonette forærede mit hele galleri af forhenværende tilbedte, og det morede os begge at pryde de elskede hoveder, jeg næsten havde slidt af papiret ved mine kys, med knebelsbarter og lignende pynt. Kort sagt, hver gang jeg på ny har været forelsket, har jeg til min egen store skam følt en lurvet fristelse til at forråde alle de "forhenværende". Og således

går det også kvinden. Hvor ofte har mit hjerte ikke krympet sig ved at se den rå troløshed, hvormed en kvinde kan sjofle mindet om en anden for at smigre og vinde en ny; ved at tænke: således vil hun en gang forråde også mig.

– Det er alt sammen meget uædelt, sagde Dora. Men De må trøste Dem med, at de hos ingen af disse kvinder har truffet den store og ukrænkelige kærlighed.

– Den forelskede giver alt til pris, ofrer alt for at sejre i øjeblikket. Forelskelse gør os tyranniske, vi fordrer alt eller intet, vi vil besidde og besiddes, blive til intet og gøre til intet.

– Ja, afbrød Dora smilende; selve kærtegnene kan blive uhyggeligt voldsomme – næsten menneskeæderagtige. De forelskede har lyst til at "spise" hinanden – de siger det selv til hinanden. Det minder mig om, hvad jeg så skrevet i en venindes dagbog: Jeg har klippet en krølle af hans hår i aften; jeg kunne have lyst til at skære den fint i stykker og spise den.

– Ja, kærligheden rummer altid denne trang til tilintetgørelse, til at neutralisere hinanden.

– Altså, kærlighed er en sygdom? sagde Dora med et drillende smil.

– Hvorfor kan kærlighed ikke være sundhed? Alle bilder sig ind at kende den, men ingen ved, hvad den egentlig er.

– Og ingen ved, når den kommer, eller når den går.

– Men nu går jeg, for nu kommer Munk, sagde Titus leende: Han har et par gange bedt mig om at lade ham være ene med Dem. Den stakkel! Hvor han dog ser på Dem! Hvis et blik … Titus standsede pludselig og holdt tanken tilbage. Han ville have sagt: Hvis et blik kunne besvangre, ville Munks øjne benåde Dem med tvillinger.

– Hvorfor vil De ikke blive? De er da ikke skinsyg på Munk? sagde Dora i en kåd tone.

– Tværtimod, svarede Titus; jeg har bare ikke lyst til at neutraliseres.

15. Aftenskov

Titus berusede sig i de lange lyse sommerdage. Hver morgen flød solen ind i hans stue og vækkede ham med varmekys. Træerne brusede udenfor hans vinduer, luften lugtede af løv; gik han ud, fjedrede jorden elastisk under hans fødder, græsset rejste sig efter hans trin, og træerne dansed deres runddanse om ham. Som de kom ham i møde og sagde: Træd indenfor! Som de gik foran ham og lukkede nye døre op lig en elskværdig vært, der siger: Her skal De se!

Og Titus lyttede til naturens åndedrag – dumpe og koglende blev de til forståelige harmonier, en evig mumlen af ordløse tanker, en evig hvisken af planters drømme. Han lyttede til, som munken i legenden lyttede, uden at mærke, at tiden brusede afsted højt over hans hoved i de raslende kroner.

Hver dag var ham ny og dog besynderligt den samme. Umærkeligt skiftede skovens flora, blomster fødtes og blomster døde, men der var aldrig sorg eller suk over det, der visnede. Samtidigt skød det grønne og friske frem ved siden af det, der rådnede og sank, i jævnt forløbende overgang, i fornyelsens milde skiften og afløsning …

Solen var ved at gå ned. Langsomt gled dens lys fra skovbunden op ad stammerne. Solen tog al sin glans med sig. Den glemte ikke en af sine gyldenklædte lysalfer derinde i skovens mørke. Længe havde de leget derinde, hoppet over grønsvær, ladet de visne løvdynger skinne som bunker af kobberpenge, havde klatret i de høje blomsterklynger, boltret sig i den knejsende bjørneklo's hvide skærme, hængt et nu i

akelejens violette fløjlsblomster. Nu, da solen – lysalfernes moder – nærmede sig horisonten, løb de lig lystige egern op ad bøge og graner, samlede sig højt oppe i de frie kroner, tøvede, så længe de kunne. Men da solen kaldte, gled de ad strålernes gyldne liner tilbage i den synkende ild.

Titus flakkede om i skoven og så de sidste solpletter gå til vejrs. Han nærmede sig en skrænt, der faldt nedad mod en lille sø. Alt krattet ned ad skrænten stod i et luende lysbål. Thi dér havde solen magt endnu. Solsorterne svirrede inde i løvet – blændede af den stærke glans stødte de på med vingerne, når de fløj op. Søen lå blank, uden bølge, uden gnist, uden farve. Fra sivskoven flagrede hvide dagsommerfugle ud over vandet, der lå så ubestemmeligt som et bundløst intet, et spejl, der intet spejler. I solen kunne man se dem som små papirstumper føres længere og længere bort, indtil svalerne tog dem, flyvende i deres store graciøse buer.

Titus smilede. Så stille var denne store verden, så gylden, så tankeløs, så lykkelig. Der var ingenting, der tænkte, uden han selv. Legende forlod de hvide sommerfugle bredden for at søge eventyr over det store vand, og svalerne tog dem, det var så naturligt. Ingen så det, ingen forargedes derover. Et par støvgule vinger dalede ned på vandet og blev liggende som rester af et blodigt rov. Naturen var lykkelig fri for sentimentalitet. Den skreg aldrig op om mord og rov og blodsudgydelse. Det var menneskene, der havde opfundet uretfærdigheden, menneskene, der gik i rette med naturen, menneskene, der krympede sig ved at dø. Titus kom til at tænke på, hvor forholdsvis sjældent man ser *døde* dyr i naturen til trods for dens uhyre befolkning. Dyrene forstod at dø i stilhed,

at gemme sig bort, når de skulle dø. Måske kom det af, at de fleste blev spist op. Naturen skynder sig med at omsætte alt det døde til næring for det levende.

Av! Titus smækkede sig selv på halsen. En myg havde taget sig forlov og suget sig fuld af hans blod.

Hvor meget der endnu var at lære af naturen. Navnlig dette, ikke at klynke over, hvad der sker; at betragte liv og død som en viselig afløsning af hinanden; at tænke mindre, at sanse mere. At begynde at tænke er at slå ind på den uendelighedens vej, der fører til vanvid. Tænkning fordrer årsagssammenhæng, beviser, forklaring. Men ad refleksionens vej støder man tidlig eller sent på den bundløse revne, over hvilken ingen kan komme. Derimod sanse, sanse med dyrenes tankeløse velbehag, som den høg, der just strøg hen over granerne, så han hørte luften pibe i dens vinger: dens skarpe øje behersker hele den synlige natur, solen slår gnister af den ravgyldne iris om dens sorte pupil, den lunkne sommerluft kildrer dens bryst. Hvor mennesket står tilbage for en sådan fugl i energi, i overlegenhed overfor naturen, i selvsikkerhed …

En edderkop løb op under hans trøjeærme og afbrød hans betragtninger. Samtidig hørte han fjern latter; den kom nærmere, og han troede at kende en stemme, der kvidrede op over de andre røster. Der var ingen vej ad denne kant, og Titus strakte sig tilbage på det bløde lave græs og lukkede sine øjne for ikke at se, hvem det var. Men jorden gungrede svagt under de vandrendes trin, og han hørte et par fødder, der dansede hen over den bløde bund. Også denne dansende gang havde en melodi, han syntes at skulle kende. Så rejste han sig op.

Solen var helt borte. Og mellem stammerne, der ikke længer kastede skygger, men selv begyndte at se ud som skygger, kom Dora gående med et selskab af damer og herrer. Hun lo, så det klang i skoven. Hendes lysegrønne kjole syntes mørkere mellem løvet, men gled dog over græsset som en stor og skinnende blomst.

Titus ville ikke træffe sammen med dem. Han bøjede derfor på skrå af deres vej og lettede tavst på hatten, da de i det samme gik forbi.

Skjult af en stamme vendte han sig og så efter Dora. Hun lo ikke længere, men drejede sit hoved et eneste nu. Så gled hun bort yderst ved skrænten rand, der endnu lyste. Han så, hvor hendes fødder svippede over det smukke bløde græs, hvis strå rettede sig igen efter hendes sålers lette tryk.

Skal hun således gå igennem *mit* hjerte, tænkte Titus, så alting retter sig igen, som havde det slet ikke følt hendes fod? Eller jeg igennem hendes? Hvad er *jeg* for hende? Det samme som de andre, hun dér gik med. Hun ler, og jeg er alene.

Titus smilede ad sig selv: Alene? Jeg, som *vil* være alene. Har *jeg* grund til at beklage mig? …

– Det er svært, så de grønne lus grasserer i sommer, sagde madam Lange, der havde slæbt alle sine potteplanter ud omkring posten og nu stod og overpøsede dem med vand. Kandidatens *har* jeg gjort ved. De skal ha' dygtig med snus, de kræ.

Titus drev om i den lille gård. Han kiggede ind i kaninernes indhegning, hvor to af de små vævre dyr endnu sad og gnavede et stort salatblad, som madam Lange havde lagt ind til sine

yndlinge. Hun holdt dem både for skindets og kødets skyld. Det smager altid af hare, sagde hun, og er meget sødere.

Titus bøjede sig ned og så på dem. Den grå havde store fugtigblå øjne, den hvide skinnende karmoisinrøde. Han hørte deres små tænder rastløst haspe bladet i stykker.

– Nu kan de stå ude i nat, sagde madam Lange og rejste sig svedende rød fra sine urtepotter. De kan ha' godt af at sove under åben himmel engang imellem.

Så sagde hun godnat, gik ind, låsede begge sine døre, trak alle sine vinduer til med hårde smæk for at få dem lukket, og så blev der stille og mørkt. Hun gik altid i seng uden lys.

16. Dora

Da Titus kom ind i sine stuer, var han ved at kvæles af indelukket duft. Det var al den hvidtjørn, madam Lange havde slæbt ind. Og som sædvanlig havde hun lukket vinduerne i. Han fik dem op i en fart. Døren lod han stå åben og trak så en gyngestol hen til vindueskarmen.

Stille sad han, han vidste ikke hvor længe. Han var selv kun som en skygge i skovens tunge nat. Træernes store hær stod uden for hans vindue, langsomt listede de deres mulm og alvor ind i hans stue. Den fyldtes som af sammensvorne, der er rædde for at nærme sig deres offer. Det var, som den hele skov lyttede til dette ene hjertes banken.

Løvet raslede ikke længer, bladene sov på deres kviste. Kun højt oppe mod den milde lyse sommernatshimmel legede luften med et par enkelte blade, hvis lyd dog ikke nåede ham. En fårekylling fløjtede af og til; dens monotone skingren syntes at komme fra hans egen stue. Når den tav, blev stilheden så dyb, at han hørte det lette klunk af en dråbe, der faldt i brønden. Det spildte vand sivede gennem låget og dryppede med lange, lange mellemrum.

Hvor skoven sov derude. Som slog en tung sovekammerluft mod hans ansigt i brede, lunkne bølger, krydret af løvets uddunstninger. Og alle fuglene sov, nattergalen sang ikke mere, nu den modne sommer var begyndt. En sjælden gang hørtes dybt inde i tykningen et pip eller skræp, som om en fugl snakkede i søvne …

Hvor ene han var. En del af hans væsen elskede denne ensomhed, tankernes blide mørke, sjælens farveløse blund. At sove, at drømme som et af træerne derude, uden syn, uden syner, kun med vage fornemmelser af sol, der gennemskinner grønne blade, af luft, der trænger ind gennem usynlige porer, af saft, der risler i millioner af planteceller, af knopper, der skyder sig frem linje for linje, af tusinder blade, der alle sitrer, svævende i luften og dog holdte fast.

Men en anden del af hans væsen var et aldrig hvilende begær, en navnløs attrå, en sult i sjælen. Han længtes, han sukkede – suk, der er de tungeste, fordi man ikke kender deres grund – han skjalv efter noget andet end sig selv, efter noget, der var højere, mere ugribeligt, mystisk. Han savnede, som man savner, når drømmens visionære lykke brat stænges af sorte porte, hvor der end ikke findes et nøglehul, gennem hvilket man kan titte ind i den verden, man nys besad. Var ikke hele livet netop dette evindelige savn af en gylden verden, man havde ejet, før man blev født? Og var det ikke berusende at vide, at man igen skulle vende tilbage dertil over dødens sorte tærskel?

Var det kærlighed, han savnede? Ikke den, han havde nydt. Han gav sig til at tænke over, hvad han havde levet og elsket. Der var ikke en dag, som ikke var grumset af usselt nag, af smålig sorg, af urene tanker, af lave instinkter. Det gode, vi mennesker tænker og gør, er ikke som guld, der findes i blanke klumper; kun urent malm, hvor ædle metaller er blandet med uædle. Aldrig havde han kendt den althengivende kærlighed, hvor sjælene mødes i et favntag, mod hvilket legemernes er for intet at regne, og som ikke brister, selv når disse skilles. Aldrig

havde han endt et forhold uden i bitterhed, uden med skuffelser. Hans erindringer var som de frugter, der ikke bliver hængende på træerne, men falder til jorden, fordi de trods deres bedrageriske sundhedsrødme gennemfures af orm.

Dog vidste han, at denne kærlighed uden betingelse, uden kritik, uden lede og uden selvforagt, *måtte* findes, og han vidste, der *måtte* være en kvinde til, der tænkte som han selv, og hvis sjæl måtte gribe ind i hans, som et kraniums ben griber ind i hinanden, eller som to muslingskallers takkede rande passer sammen, med en urkraft, der er så selvfølgelig, fordi den' stammer fra den gud, om hvem det hedder, at hvad *han* sammenføjer, skal mennesker ikke adskille …

For den, der længe sidder i mørke, fjerner sig efterhånden de yderste sorte slør, hvori natten har hyllet sig ind. Titus' øjne skærpedes, genstandene trådte frem i en grålig dæmring, og han begyndte at skelne former og linjer; men de stod ikke bestemt bundne til noget plan, de ligesom nærmede sig og veg, trådte frem et nu og blev borte igen. Han så ind ad sovekammerdøren, hvor der strakte sig en lang hvidlig plet, hans afdækkede seng, der ventede ham som en kølig og kysk elskerinde – den store stumme evighedens tomhed. Og over sengen den smalle sorte firkant: billedet af Mona Lisa, hvori et glimt er bevaret af den evige skønhedssjæl, som det kun forundes de færreste at skue. Stakkels Mona Lisa, hun havde ingen blomster fået siden Doras fløjlssorte roser, en tribut, der var gået gennem hans hænder fra en ung og fin kvinde til Leonardos udødelige gudinde.

Titus ville ikke gå til ro. Denne tomme hvide seng irriterede ham; ofte når han lige havde lagt sig på ryggen med hænderne

uvilkårligt korslagte over brystet, kunne de kølige lagener isne ham og han følte et øjebliks hvirvlende vanvid ved at tænke sig i sin ligseng.

Der dukkede op fra bunden af hans sjæl et tog af mørke pinende minder. Hans vilje splittede dem ad, som stormen splitter en bunke skumle skyer. Så sad han en tid i fred, men begyndte snart igen at ransage sin bevidstheds lyssky kroge. Det pirrede ham, som det pirrer en dreng, der på marken vælter store sten for at se, hvad der lever derunder: tusindben bugter sig fortvivlet bort, sorte løbebiller kiler afsted over stok og sten, maddiker krymper sig i det pludselige lys.

Så rejste han sig og gik ud. Han kunne ikke gøre sig klart hvorfor, men han *skulle* ned til det høje hegn, der skilte skoven fra villavejen. Han så de høje stænger hæve deres grove persiennerække mod vestens himmel, der på denne kant var metalblå som en skarnbasses bug. Grene knækkede under hans fødder, og grebet af en ubestemt angst gav han sig til at løbe tilbage ad den smalle næppe kendelige sti mod skovløberhuset. Han troede at høre sagte fjed følge efter sig. Engang løb han lige på en stamme og vendte sig forpustet om. Skridtene dér bagved var altså ikke ekko af hans egne: han hørte dem endnu; de gik så langt, langt borte, men han følte, de var rettet mod ham. Så løb han igen, alt hvad han kunne, løb over den lille gård uden at se sig for, væltede en tung stang, der faldt over på hønsehuset og gav signalet til en kaglende skælden ud fra de opskræmmede høns – løb ind og kastede sig på sin sofa.

Der var en, der kaldte på hans navn, nævnede det så ømt, så hviskende, at han straks igen blev rolig. Det lød som en milefjern klokkekimen: Titus – Titus – Titus. Og i det samme

syntes han, et hoved viste sig i det vindue, ved hvilket han før havde siddet. Han gik derhen og overbeviste sin opflammede fantasi om, at der intet var. Så satte han sig igen ved karmen og lukkede sine øjne. Da var det, som en mund pustede ånden ud over hans ansigt. Og igen hørte han fjeddene komme langt borte fra, rappe, som når en længes efter sit mål, forsigtige, ligesom bange for at vække træerne af deres søvn. Umuligt, umuligt, sagde han ved sig selv. De skridt går så langt borte, at jeg umuligt kan høre dem.

Så gik han frem og tilbage på det lille stykke stenbro ude i gården, for at døve denne indbildte lyd ved sine høje fodslag. Men det blev ved at gå og gå indeni ham selv, og fjeddene lød, selv når han stoppede fingrene i ørene. Så gik han ind og satte sig med lukkede øjne, og der faldt i det samme en skygge over hans øjenlåg, som om noget mørknende gled forbi vinduet. Og nu hørte han virkelig lette små fjed gå over gangens murstensfliser, træde på gulvet og standse bag hans stol.

Han tog ikke fejl – der var sandellugt i hans stue, og på én gang hørte og følte han varme åndedrag over sit ansigt.

Et jublende suk højnede hans bryst; han åbnede ikke sine øjne; men hans mund løftede sig, draget af en sikker anelse, den steg til møde med en anden mund, fugtig og frisk og dog så varm, som flød der levende blod fra disse læber over i hans.

Så var det vidunderlige sket: *Hun var kommet!* Hun stod i hans stue, ukaldet og dog kaldet af sit eget hjerte, frivillig som den, der er rede til at ofre alt.

Hvor længe deres munde hvilede i dette kys, vidste han ikke. Det gav ham en evighed af lykke. Alt hans blod dreves fra hjertet op i dette kys, alle ungdommens længsler fik vinger og svang

sig bort – over i en anden mund, over i et andet hjerte. I dette kys sprang Paradisets porte op, og deres øjne lukkede sig over den stærke glans, deres sjæle blændede hinanden i møde.

Der blev ikke sagt et ord. I et sådant øjeblik ser to gennem hinanden som gennem glas.

Jubelen rev Titus hen. Han sprang op, trykkede hende i favn, svang hende op i sine arme og bar hende hen i sofaen. Og i tilbedelsestrang styrtede han sig ned for hende og begyndte at overdække hendes fod, hendes klæder, hendes hånd med hastige kys.

Med øjnene så han ikke, med ørene hørte han ikke, men han indåndede hendes fine vellugt, som den kølige aftenluft havde skærpet, hendes legems unge friske duft, der havde gennemtrængt alt hendes tøj, selv det tynde skind i hendes handsker og sko.

Han tilegnede sig hende med sin mund. Alle hans nerver sansede hendes unge form og greb om hendes skønheds fylde.

Hun sad berust og lod sig overrisle af kyssenes glødende strøm. Langsomt knappede hun sine handsker af og åbnede sin sommerjaket. Titus følte den lille sandeltræs vifte hænge ved hendes bælte og om hendes håndled den spiral-sølvslange med rubinøjne, han kendte så godt.

Hun havde bøjet sit hoved tilbage og sænket sine blik over sin indre jubel. Titus så, hvor hendes mund smilede, så tænderne lyste, og hans kys fornam deres kølige hårde emalje.

Så blev han pludselig ganske stille og lænede sit hoved til hvile ved hendes bryst. Han skjalv ikke længere, han savnede intet, han længtes ikke mere: dette hjerte, der bankede ved hans øre, gav takt til hans eget blod, det sang den kærlighedens

højsang, han ikke før havde hørt i så rene rytmer, i så brusende styrke.

Da de langt om længe begyndte at tale, fortsatte deres hviskende stemmer kun den samtale, deres læber og hjerter forlængst havde begyndt. De fandt en uanet fryd ved at give hinanden de mange søde løsninger på de små gåder, der altid findes mellem et par elskende, så længe de ikke har talt sig ud.

Dora fortalte om sin flugt fra Villa Victoria. Fra det øjeblik, hun så ham ensom bøje bort fra den vej, hun selv kom gående med de andre, havde hun grebet hans tanker, og hendes længsel var fløjet hans i møde. Hun tænkte sig ham siddende ene ved vinduet, således som han virkelig havde siddet, hun droges, hun var ikke sin egen herre, hun følte en magt, der var stærkere end alt. Det kaldte for hendes øren, hun hørte sit navn hvisket af en fjern og kendt røst, og hun havde rejst sig fra sin seng, på hvilken hun upåklædt havde kastet sig. Hun var listet ned i haven, Molle fulgte hende og Molle ville med, da hun gik ind i skoven. Og en tid havde hun betænkt sig, om hun ikke skulle tage hunden med i den skumle skov. Men så lo hun ad sin egen frygt og trak lågen til for Molle, der stod med logrende sænket hale og peb, fordi den ikke fik lov. Og hun kom til huset og så ham gå og trampe tungt i brostenene i den lille gård, og hun smuttede ind efter ham. Da han gik ind. Og nu var hun her.

– Og hvad *vil* du mig? spurgte Titus i en tone, hvis tunge alvor slog ham selv.

– Ingenting og alting, hviskede Dora. Jeg er *din*. Gør med mig, hvad du vil.

– Og du har slet ingen hensigt?

– Ingen, ingen!

– Du vil have mig til mand, ikke sandt?

– Jeg forlanger intet andet end at elskes af dig. Jeg vil én gang i mit liv elske for kærlighedens egen skyld, elske ubetinget, uden tanke på dagen i morgen.

– Dora, jeg vil *ikke* gifte mig med dig.

– Hvorfor ikke?

– Din stemme siger mig, at du ikke havde tænkt dig det umuligt.

– Nej, hvorfor skulle det være umuligt?

– Fordi den mistanke aldrig må slå rod i dit sind, at jeg elsker dig for din rigdoms skyld. Du skal stå på lige fod med mig. Du ejer mig, som jeg sidder her, jeg vil kun lige for lige.

Hun svarede med et kys. Så havde han ikke taget fejl. Hun *var* den, han havde ønsket, den, han havde længtes efter. Han følte en underlig svimmelhed midt i sin lykke – var den mon virkelig og ikke bare drømt? Han skælvede som den, der drømmer og er bange for at vågne og føle drømmen glide bort mellem sine fingre.

Aftenen gik, den korte sommernat var på gled, og de fik fortalt hinanden mere i få timer, end man fortæller hinanden i år. Og denne hviskende strøm af fortrolighed førte med sig den sødeste tryghed, som havde de kendt hinanden i al evigheds dage.

Gryet begyndte at lysne ude over træerne. Og endnu sad de og var ikke trætte af at tale. Titus bar hende på sine arme ind og lagde hende på sin seng under Mona Lisas billede. Dora smilede kun, men ytrede hverken frygt eller modstand. Titus knappede hendes stramme kjole og små varme sko op og hviskede:

– Hvil dig, du elskede, og vær slet ikke bange.

– Jeg *er* ikke bange, hviskede hun til svar og kyssede ham på håret.

– Din kærligheds uendelige tillid fortjener tillid igen. Vort forhold skal ikke ligne noget andet i verden. Hvil dig, du elskede. *Jeg* skal blive derinde.

Titus gik og trak døren sagte til efter sig.

Titus havde hedt blod. Men i dette øjeblik behøvede han ikke at betvinge sin lidenskab. Hans glæde var så forklaret, hans lykke så svulmende, hans taknemmelighed så stærk, hans hele sjæl opfyldt af en så idel jubel, at han ikke følte den rent legemlige besiddelsesdrift. Hans elskov var som den hede sommermiddag, da solens brand ikke føles, fordi der strømmer frisk søvind ind fra oceanets evigt kølige dybder.

Denne nat måtte ikke ligne fortidens profane nætter. Hans kærtegn ikke stige til vild, løssluppen sanselighed.

Titus havde sat sig til rette i sin sofa. Han kunne ikke sove. Hans hjerte sang, hans tanker hvirvlede ellevildt afsted; de var som en række jublende løb over sjælens strenge, og temaet for dem alle det ene, atter og atter tilbagevendende: Hun er kommet – er min – hun er her.

Bevidstheden om, at han ejede hende, var ham nok. Han skulle ikke misbruge hendes uendelige tillid, ikke overrumple hendes uerfarne lidenskab. Hun skulle sove sødt derinde og vågne uden bekymring, uden nag.

Da hørte han hendes røst kalde sagte, og han fløj ind til hende.

– Du må blive hos mig, du elskede, jeg har så meget at fortælle dig endnu. Ellers er jeg bange for at glemme det. Jeg

sover ikke i nat. Bliv kun hos mig, jeg er ikke bange. Men du må lukke vinduerne først.

Titus bøjede sig ned til hende i lykke.

– Du elskede, jeg vil hvile hos dig, som i eventyret prinsen hos sin vordende brud: med et tveægget sværd mellem sig og hende. Blot du vil hvile dit hoved på min arm og lægge din kind til min, så vil jeg lytte den hele nat til, hvad du har at sige mig, og så snart *du* holder op, vil *jeg* begynde …

Ingen af dem blev træt. Deres stemmer greb uophørligt ind i hinanden, sitrende af ømhed, hviskende af lykke. Deres hjerter havde latterens klingende sangbund, deres læber prægede alle ord med rytmiske tonefald, deres øjne duggedes af glæde.

Natten skred, og det begyndte at lysne. Deres læber mødtes i et langt kys, deres tanker faldt til ro i den drømmende stilhed, der følger, når hjertet er træt af at juble og le, og når glæden som en stormvind er faret gennem sindet.

Hvor længe denne stilhed varede, vidste de ikke. Titus hørte en myg synge skarpt inden for de lukkede vinduer; snart fjernede den sig, snart kom den nær med en blodtørstig hvinen. Så begyndte hanen i gården at sende sine langtrukne gal ud i den stille morgen, der bar lyden fjernt og vidt. Lidt efter svarede en anden hane som et ekko langt borte. Så havde de deres duet gående og gav hinanden tilråb og svar med lige lange mellemrum.

Deres øjne åbnede sig langsomt, så sig om og lukkedes igen. De vidste ikke, hvor længe de havde sovet, måske et par timer, måske kun et par minutter. Da de på ny slog øjnene op, smilede de til hinanden; de var slet ikke forbavsede over at hvile arm i

arm; thi den dybe følelse af lykke var ikke veget fra dem, mens de sov.

Der var over denne deres morgenhilsen en usigelig glæde. De havde hvilet hos hinanden uden brynde, uden kødeligt begær, og de vågnede uden nag og uden lede. Solen forgyldte allerede trætoppene derude, og Dora så, hvorledes bladene om de store æggegule roser, der rankede sig om vinduerne, skælvede for det kølige morgenpust. Myggen summede ikke mere; men ude i løvet lød der en evindelig pippen og kvidren og fløjten som af tusinde fugle. Og Dora glædede sig over at se, hvorledes det voksende dagslys afslørede alle stuens enkeltheder, og hun smilede til Mona Lisa, der bar hendes visne sorte roser.

Deres hjerner var friske og klare som efter en lang og sund søvn. De skyndte sig ud i den unge, duggede morgen, ned til den lille sø, hvor de var mødtes den foregående aften.

Fra skovtykningen strømmede endnu en tung og kvalm natteluft. Derfor gik de ad en bred og banet vej, beplantet med pile. Vejen var oversået af raklernes fine silkehvide uld; det så ud som snedun, der endnu stadigt dryssede fra træerne. Solen skinnede bag aske- og egestammer, der hævede deres mørkegrønne, fintløvede silhuetter op imod en gloriegrund som af smeltet guld. Over den lille sø, der spredte sin blikstille flade som en vifte med alle regnbuens bløde farveovergange, dansede en uhyre sværm af småbitte, hvidvingede fluer. Fra horisontens solside strømmede brede køle åndepust, som fik vandet til at svinge sine bevægelige viftelinjer op mellem breddens bræm af siv, der vuggede og svajede om brudelysenes stive, rødligtblomstrende klynger.

Titus og Dora stod nede ved søen, hvor en lille vig skar sig ind over sandbund uden siv. Bølgernes lette brudte skælven tegnede sig på den lave bund som et net med ideligt skiftende, lysegule masker.

– For os to er det alle tiders morgen, hviskede Titus og bøjede sig ned over Doras ansigt, på hvilket der sitrede et genskær af bølgernes blinken. Denne morgen udfolder sommer på sommer sine regnbuefarver for de to naturens børn, der kommer vandrende hånd i hånd. For dem står solen op, for dem danser de hvide myg over søen, for dem åbner vandliljer og brudelys deres alvidende blomster.

– Ja, det er tidernes morgen, hviskede hun til svar, og hendes øjne sank i hans, som solens glans synker i vandet. Og to klare tårer stod med ét i disse øjne, mens læberne dirrede af et skælvende smil.

– Synes du, jeg er sentimental? spurgte hun.

– Jeg tænker på digterens ord, svarede Titus: Lad verden kalde det sentimentalitet. *Den* kender navnet – *jeg* kender følelsen.

17. Lyse nætter

– Det var da mærkeligt, sagde Munk idet han tog penselen ud af munden; det var da mærkeligt. For to dage siden syntes De, det lignede. Og i dag ikke. Jeg har så godt som ikke rørt ansigtet siden. Det må være Dem, der har forandret Dem.

– Jeg ved ikke, sagde Titus med et smil.

– Men Gud, kære hr. Bøg, udbrød tante Rosalie, der stod og betragtede portrættet gennem sin hule hånd; hvor kan De sige, det ikke ligner? Det er jo Dora op ad dage. Og hvor mageløst hun ser på en. De øjne følger mig, hvor jeg går og står. Jeg er vis på, at selv Molle kan se, hvem det skal være. Ikke, Molle? Mol-le?

Men hunden stirrede på billedet uden spor af interesse.

Munk vendte et lærred i blindramme om fra væggen.

– Jeg har taget Eurydike med, hvis frøkenen vil se, sagde han.

Tante Rosalie rettede begærligt sine små rynkede øjne mod billedet; men hendes ansigt fik et udtryk af blufærdig forargelse, da hun så den næsten nøgne kvindefigur, hvis hvide hud skinnede som af et indre lys.

– Gud … Gud, stammede hun og blev purpurrød. Den slags ting … troede jeg ikke … man viste … *damer*. Og tante Rosalie skyndte sig vred ud af stuen.

Titus så leende på Munk.

– Den slags brave gamle damer skammer sig altid på hele kønnets vegne; når de ser et maleri af en nøgen kvinde, er det ligesom de følte klæderne falde af deres egen krop. Det er de ikke forberedte på. De tror, at det er *deres* legeme, der er malet. Vorherre bevare's!

Da Munk og Titus kom ned i lysthuset, hvor frokostbordet var dækket, modtog tante Rosalie dem med en kølig og værdig mine. Dora rakte Titus hånden til et kort, men inderligt tryk.

De følte begge en stille frygt for, at deres løndom skulle stå at læse på deres ansigter. De vekslede intet ord og vovede næppe at se på hinanden. De sad vis-à-vis ved bordet. Dora havde ligesom tilfældigt strøet en håndfuld mørkeblå campanulaer tværs over bordet imellem dem. Titus' blik vovede sig fra blomst til blomst, standsede en stund ved den høje tuberose, der næsten skjulte hendes ansigt, gjorde endelig et dristigt spring til siden og så ind i Doras øjne. De lyste af lykke, og, som de længe stirrede på hinanden, fugtedes de med ét af en usigelig ømhed, der i samme nu bragte gråden frem i hans egne øjne.

– Hvor du har sunget til morgen, min pige, sagde tante Rosalie uden at se på Dora. Er det, fordi din fader bliver fjorten dage endnu i Norge? Du har alt for gode dage, min pige. Man må ikke synge så tidligt om morgenen. Du er måske også glad, fordi du ikke længer skal sidde for herr Munk, tilføjede hun i en tone, der røbede at hun endnu var vred på den unge maler.

– Frøkenen har halvvejs lovet mig at sidde til Eurydikes hoved, bemærkede Munk spagfærdigt.

… Doras hoved på Paulas krop, tænkte Titus.

– Så-å? hvad hører jeg, Dora? spurgte tante Rosalie med et hvast øjekast. Hvad hører jeg, min lille pige? Du *har* da ikke set det uanstændige billede?

– Nej, tante, svarede Dora smilende.

– Nå, gudskelov! sagde tante Rosalie med lettet hjerte og lod hånden synke, hvori hun holdt en tallerken, der bugnede af mad, hun lige havde plukket sammen til Molle. – Grazia a Dio!

Munk søgte at formilde hende ved at indlede en samtale om fremtidens litteratur. På dette elastiske område forstod tante Rosalie ham så uhyre godt: Det var "denne væmmelige realisme", der skulle fordrives og give plads for det virkelig sande, skønne og ædle.

Titus hørte ikke efter. Hans øjne lukkede sig over Doras billede og al den indre jubel. Først da tante Rosalie og Munk var kommet til højdepunktet af begejstret enighed om, hvordan fremtidens litteratur *skulle* være og *ville* blive, og tante Rosalie spurgte ham i sin elskværdigste tone:

– Mener ikke også De det samme, kære herr Bøg? – måtte Titus smilende svare:

– Jeg mener ingenting, bedste frøken. Der går i hundredevis af folk og snakker om fremtidens litteratur og kunst. Det er lige så latterligt, som om vejrhanerne ville forkynde, hvad vind der skal blæse i morgen. Vejrhanerne plejer at rette sig efter vinden, og vinden ikke efter dem.

Dermed var den tråd afbrudt. Da Munk gjorde endnu et forsøg på at stemme tante Rosalie gunstig (thi af hende afhang det, om han fremtidig skulle komme til Villa Victoria, nu Doras portræt var færdigt) og fortalte hende om missionens fremskridt helt ind i Kina, blev hun i højeste grad begejstret for disse kristendommens "moderne apostle".

Dora og Titus skiftede et forstående blik, og Titus tog ordet.

– Men, bedste frøken, lige så meget *De* glæder Dem over, at vi sender missionærer til Kina, lige så glad ville *jeg* blive, og lige så naturligt ville jeg finde det, om der en skønne dag kom en flok kinesere til Danmark og ville omvende os. De har mindst den samme ret til at omvende os, som vi til at omvende dem. Jeg

synes, der er noget styrkende og befriende i den tanke, at der gives et uhyre stort folk, for hvem vor lille verdensdel, alle dens revolutioner og alle dens teologiske kævlerier ikke spiller den allerringeste rolle, for hvem navne som Sokrates, Jesus og Luther ikke betyder mere end Kongfutse og Laotse for os, men som har haft lige så sublime tanker om liv og død, har set lige så dybt i menneskelivets jammerlighed, og har udfoldet en lige så redelig stræben efter at finde trøst og lindring derfor. Synes De ikke, det er en triumf for den menneskelige ånd, bedste frøken? Tænk, om de flyttede en koloni af mennesker til månen, hvor de var isolerede fra al påvirkning af vor kultur – de skulle dog, uden at kende hverken vor kristne åbenbaring eller andre folkeslags åbenbaringer, nå frem til *deres* åbenbaring, der ville være lige så god som vor.

Tante Rosalie var meget indigneret.

– De vil da vel ikke sige, min gode herr Bøg, at vor åbenbaring, som er forundt os af Guds særlige nåde, er nået til hedningerne før til os?

– Hvorfor ikke, bedste frøken? Glem ikke, at hvert folk betragter *sig* som Guds udvalgte folk.

Tante Rosalie var målløs. Hun viftede sig heftigt med sin sammenlagte serviet som for at holde gudsbespottelsens urene ånde borte fra sit ansigt.

I sådanne øjeblikke ønskede hun både Munk og Bøg mange mile bort. Det kunne ikke være heldig omgang for Dora. Men til alle andre tider havde hendes hjertensgode optimisme overtaget, og hun trøstede sig med, at de unge mennesker aldrig mente det så slemt. De gik jo ligesom hun og alle brave

mennesker og holdt af natur, af blomster og musik og af god mad – så kunne deres hjerter ikke være helt fordærvede.

Munk kom da fremdeles hver dag, ikke for Eurydikes hoveds skyld, thi derom ville tante Rosalie ikke mere høre tale, men for at rette på portrættet og for at male et motiv i haven.

For Titus var det den lykkeligste tid, han havde levet. Der var en egen pikant modsætning mellem den kølige holdning, han stadig i de andres nærværelse indtog overfor Dora, og bevidstheden om, at deres hænder brændte efter at mødes og deres læber sitrede af længsel.

Om aftenen, når alt var slukket i Villa Victoria, mødtes de inden for i skoven. Titus ventede bag hegnet og kunne næppe ånde, når han hørte nøglen rasle i havelågens lås.

Hvor bankede da deres hjerter, når i det første favntag al den længsel fik udløb, der havde vokset sig helt til storm i dagens løb! Omslyngende hinanden gled de ind i skovens hemmelighedsfulde mørke, tavse som træerne omkring dem. De standsede ved de åbne pletter, hvor tjørnen spredte sine knortede buske over det tuede græs og bøgekuplerne hævede sig tunge, sorte mod vesterhimlens bleggyldne klarhed. Titus bar hende over græsset, at ikke duggen skulle fugte hendes tynde sko, og satte hende ned på en af de store kampesten, der fandtes hist og her. Og længe sad de og stirrede på himlens stjerner, der blinkede som brillanter på søgrønt atlask, og hørte kun lyden af deres eget hjerteslag, eller den dumpe skurende gumlen af en ko, der lå tæt ved, og som de først havde antaget for en stor mørk sten.

En aften gik de ned til stranden. Kysten tegnede sin træbevoksede kam blæksort mod den gullighvide

vesterhimmel, vandet i den lille bugt lå blikstille og havde en fin fortoning af regnbuefarver fra det blødeste violet inde i skygge af skrænten, til det sarteste rosarødt lige under det punkt i horisonten, hvor solen var dalet. Men fra øst trak en tung skymur op, hvorfra der stundom kippede svage lyn, ikke stærkere end kornmodsglimt.

Natten var lummer, luften stille og hed. Havet rislede så indbydende foran deres fødder, at de begge uden aftale klædte sig af og gik ud i den kølige strand. Og da de nåede over den lave sandbund ud på dybere vand, blændedes de af et glimrende skue. Vandet var myldrende fuldt af morild; når de svømmede frem, bevægede de sig i et blåligt strømmende fosforlys; omkring dem bugtede sig en vrimmel af skinnende ildslanger, der smuttede bort mellem fingrene på dem, og ned fra skuldre og arme trillede en regn af tusind fine ildperler. Således styrede de blændede frem ad en mørk havflade som gennem kølige ildsluer med en uhyre himmel over sig, gennemsitret af kornmodslyn og fugtigtblanke stjerner. De kunne næsten ikke bestemme sig til at gå op på land igen.

Når de således vandrede i de lyse nætter, var deres tanker udtryk for én sjæl, deres følelser alt for rige til at ty til fattige ord. Gang på gang kunne de gentage de tre ord, der udgør alle elskendes lykke; det er ikke ordene, der betyder noget, men det ømme tonefald, der hvisker dem frem.

De gik uden at tænke over hvorhen. Oftest slog deres fødder ind på den banede vej, der førte til skovløberhuset, og i Titus' lille stue sov de sommernattens få, dejlige timer bort. En sjælden gang vovede Titus sig med Dora op på hendes værelse. Ganske vist lå det isoleret for sig, men alligevel følte han sig

ikke tryg på fremmed grund. Han pustede ånden gennem munden, når han gik på trappen eller trak døren til efter sig med en utrolig langsomhed, ræd for dens mindste knirken. Han tænkte ikke over, at han således pustede; grunden var den, at han indbildte sig at overdøve alle bratte og opskræmmende lyde ved åndepustets monotoni. Men Dora smilede ad hans frygt.

Deres første nat gentog sig ikke. Da havde Titus været idelt begejstret, optaget af det vidunderlige, der var sket, følt sig som i en eventyrnat og næret en tilbedende beundring for prinsessen, der gæstede ham. Siden blev hans lykke ikke ringere, men rolig og mættet, hans jubel mere stille, hans elskov fik sunde regelmæssige hjerteslag, og han følte, at den unge stærke kærlighed mellem mand og kvinde af sig selv fordrer blodets og livets ret.

Denne nat gled hun halvvejs ud af hans arm, hendes hjerteslag trak sig indad og blev næppe hørlige, hun drejede hovedet bort, og hendes løste hår faldt ned og skjulte hendes kind. Titus bøjede sig over hende, løftede hendes ansigt og så, at det var blegt med sammentrukne øjne, under hvis vipper gråden sivede frem.

Han kyssede hendes tårer bort, og hun åbnede øjnene og så på ham med et blik, han aldrig kunne glemme. Som deres øjne hvilede i hinanden, var det, som legemet forsvandt og kun sjælene blev tilbage, forenede i dette blik. Den korte afstand mellem deres ansigter gjorde, at Dora først længe så ind i Titus' ene øje med begge sine og dernæst ind i det andet.

– Har jeg gjort dig fortræd? hviskede han og kyssede hendes læber, der med ét syntes ham kolde, som marmor er koldt.

– Nej, nej, nej! hviskede hun heftigt til svar. Så smilede hun, og i det samme brød gråden voldsomt frem.

Han kyssede gråden af hendes øjne og tyssede på hende med ømme ord.

– Så, så, så … græd nu ikke mer. Har jeg taget mandens ret – hører du – så kender jeg også mandens ansvar. Nu er jeg *din* for hele livet – misforstå mig ikke – det ville jeg også være ellers, men nu *er* jeg din og *skal* blive din for Gud og hvermand – *din* for hele livet.

Hun smilede bittert og klogt.

– Det er netop det, du ikke er og ikke skal blive.

– Tror du mig ikke?

Hun virrede med hovedet, så håret gled ned over hendes nøgne hvide hals.

– Nu, du elskede, nu *ved* jeg da – nu bliver jeg *aldrig* din hustru.

– Ville du være det?

– Nej.

Hun smilede med et underligt stærkt og lyst smil.

– Nu ved jeg, jeg er *din* for hele livet. Nu mister du mig aldrig.

Han forstod i samme nu hendes smil og hendes tanke og tilføjede, idet han kyssede hendes pande:

– Ja, du – alene det, man *har* besiddet, er umisteligt.

Hun nikkede og knugede ham til sig.

Da de næste dag sås, mødtes deres øjne tavst og længe. Der var en besynderlig sørgmodig længsel i Doras blik, som hurtigt sløredes af gråd, så hun måtte vende sig bort. Titus måtte lægge den stærkeste tvang på sig selv for ikke også at græde.

Dog blev deres aftener dem bestandig kære og lykkelige. I dem åndede de frit og dybt, og stemningen fødte de samme melodier i begges sind.

Men ofte om dagen følte Titus til sin store uro, at han var på veje til at blive smålig og kritisk. Allerede længe havde han været uretfærdig mod Munk, og når Dora fortalte om hans evindelige gøren kur, ironiserede han over vennen og søgte at gøre ham endnu mere latterlig ved at røbe små hemmeligheder af den slags, man kun betror til en virkelig ven, aldrig til en lunken. Titus følte med sig selv, hvor ufint det var; men alligevel lo han, når Dora fortalte ham om, hvorledes hun allerede et par gange havde givet Munk en høflig kurv, men hvorledes denne med urokkelig sangvinikertro stadig håbede på at "vinde sin Eurydike tilbage".

Men også overfor Dora selv begyndte han at blive kritisk, analyserende. Han følte elskovens despotiske magtbegær bryde frem indeni sig. Han vogtede på hendes smil og bevægelser; ingen andre end ham måtte de gælde. Der er noget af en tyran i enhver elsker. Allerhelst gad han sætte sin elskede bag lås og lukke, lig en gnier, der ikke under andre så meget som glansen af sit guld. Han tirredes i sit stille sind, når han så Dora kysse sin tante; han syntes, det var at profanere de læber, hvis kys alene var til for ham.

Hver time på dagen følte han en ubetvingelig lyst til at vide, hvilke tanker der gik gennem hendes hoved. En ung pige tænker ofte ubevidst; men Titus blev vred, når han fordrede regnskab for hendes tanker, og hun intet kunne give. Og han var ikke ganske fri for at betragte det som en troløshed, når

hendes tanker engang imellem lod til at beskæftige sig med dagligdags ting, hvori han ingen rolle spillede.

Dette hang til at dissekere hendes åndelige indhold i det forfængelige håb at finde sit eget navn indskåret overalt i hendes væsen, gik side om side med den pinlige jalousi, som alle forelskede kender, en skinsyge selv uden virkelig rival, men gående ud på absolut besiddelse, på at være det eneste menneske, der har lov til at se, høre og sanse den elskede. Han følte sig skinsyg på alt og alle, på Munk, fordi han havde haft lov til at studere hendes træk, på tante Rosalie, fordi hun fik kys af den samme mund som han, på veninderne, fordi de fik breve skrevne af den hånd, der fra nu af kun burde skrive til ham, på pigen, der havde lov til at høre hende synge og le om morgenen og at hjælpe hende med hendes påklædning, ja selv på tjeneren, der havde lov at gramse sine grove hænder ned i hendes fine sko for at pudse dem.

Titus mærkede, at kærligheden ikke tåler at være hverdagskost. Og han lovede sig selv, at hans forhold til Dora, der havde bragt ham hans livs skæreste lykke, aldrig skulle blive et vaneforhold.

En kærlighed som denne skulle ikke få lov at dø langsomt som en lampe, der umærkeligt går ud og tilsidst fylder stuen med os, skønt den blafrer endnu.

Hans kærlighed skulle stærk og strålende gå over i erindringen, der år for år forskønner den lykke, som menneskehjertet dybest har følt.

18. Levvel

Tiden var rundet som en drøm.

Dagen før Titus skulle møde på biblioteket efter endt ferie, tog han til byen. Herfra afsendte han et brev, han havde skrevet natten forud i skovløberhuset. Brevet lød:

> Min elskede.
> Da jeg i aftes sagde dig godnat, så jeg mig om i din stue for at samle det hele billede til et varigt indtryk. Foran toiletspejlet brændte de to sølvstagers lys, der lod det gule tyls små pailletter blinke som diamantkorn; og de to valmuer, der stod i det slanke fine krystalglas, sugede lyset ind i deres matte blodige purpur. Den blanke spejlplade viste mit eget billed, og jeg ønskede, at det for altid måtte blive bundet til glasset og fortone som en stille baggrund for dit, så du hver morgen kunne komme og stirre ind i mine øjne.
>
> Jeg så mig om i den lille stue, hvor vægge og gulv og loft usikkert sitrede i samme fine farve som tyllet omkring spejlet. Jeg åndede for sidste gang denne stues duft, og jeg vidste, at intet andet sted ville jeg finde den igen, en duft af dig, af ungdom, af skønhed, af unge hjerters blomstrende elskov. Jeg så på portrættet af din afdøde moder, der ligesom våger over din stues renhed. Jeg gav hende i én tanke, i ét blik al den ømhed tilbage, hvormed

hendes store mørke øjne har stirret på os i de lyse nætter, når vi søgte lykken i hinandens arme. Der var øjeblikke, da jeg syntes, disse fine træk blev strenge, at disse milde øjne sløredes af bebrejdende vemod. Men der kom aldrig et nu, da jeg følte, at vor kærlighed var din moders minde uværdig. Jeg havde gerne kysset hendes hvide tænksomme pande, fordi hun har været dig en god moder og et tiende vidne til vor lykke.

Et vidne var der endnu, din tamme drossel i det store hvid- og rødmalede bur. Døren til buret stod åben. Vi havde leget med den; den havde fløjet rundt i alle dine urtepotter, gemt sig mellem blomster og blade og ladet sine stærke strubetoner fløjte smeltende frem for at glæde os. Siden glemte vi den, og den blev stille. Nu var den hoppet ind i sit bur og op på den øverste gren af det løvløse træ derinde. Den sov ikke; men dens runde sorte øjne skinnede vendt mod lyset. Den så efter mig og drejede hovedet, da jeg gik ud af døren.

Hvor gerne havde jeg taget med mig et minde om dig – en af de fine små blomsterakvareller, der lå på dit skrivebord, og som du selv har malet; den pen, hvormed du har skrevet til mig; den lille sandeltræs vifte, der var faldet på gulvet; en af dine elskelige små sko, der med deres hvide foer skinnede som et par snepletter foran din seng, og i hvis fine skind din fod har trykket sit søde mærke; allerhelst havde jeg taget en lok af dit silkebrune

hår, der har spredt sit duftende net over hele mit ansigt.

Men nej, intet ville jeg tage. Kun billedet af denne stue, der har rummet min lykke, kun billedet af dig selv, som du lå dér med store fugtige øjne, der fulgte mig, da jeg gik. Og efter at døren var lukket, vidste jeg, at du lyttende fulgte mine sagte skridt, indtil de døde bort i skoven.

De lyse nætters tid er forbi. Så længe varede vor håndgribelige lykke. Vor kærlighed vil vare så længe, som nogen af os lever.

Elskede, følte du, at vi sås for sidste gang? Formåede mine øjne at synke så dybt i dine, at de fik kysset det inderste af din sjæl? Følte du, hvor mine læber skjalv i det bristende kys, der besegler en skilsmisse for livet?

Vor kærlighed har været vor og ingen andens, den vil aldrig få offentlighedens skilt på sig. Vor kærlighed er for stor og stolt til at bære ægteskabets åg, der fra først af synes en rosenlænke, men langsomt får tyngende vægt, alt som vejen bliver længere og de tvende mærker, at de altid skal gå i spand sammen. Vor kærlighed skal ikke langsomt afblomstre i vanelivets tunge lumre luft.

Vi har set for meget i hinanden, til at vi nogensinde skulle begynde at blive, smålige overfor hinanden. Vi har delt lidenskab og sommerens glød og hjertets helligste følelser. Vi vil

ikke lade os tvinge til at dele hverdagslivets usle vaner.

I morgen er jeg borte, og du vil næppe mere få mig at se.

Afrodite har været mig nådig og skænket mig en elskov, skønnere og stoltere end jeg vovede at bede om. Men guderne må man ikke friste. Jeg har bedet hende om, at jeg ikke skulle se min elskov dø strådød af vanelivets lange tæring.

Min kærlighed er blevet bønhørt som de, hvem guderne i levende live optager til himmels. Fra nu af skal den leve i erindringens evige sommer.

Vil du forstå mig, min elskede? Tro ikke, at jeg handler, fordi jeg har følt om også blot en plet af den lede, der langsomt lader lykken rådne bort. Du står for mig ren og dejlig som på den første dag. Og således skal du blive stående for mig, iført min kærligheds strålende brudeflor. Jeg vil aldrig se det gulne. Jeg kender dig og kender dig dog ikke. Der er hemmelige dybder i din sjæl, hvortil mit blik ikke er nået. Men jeg ved, at man altid føler lede ved, hvad man helt har gennemskuet. Som en uudforsket løndom vil jeg altid bære dig i mit hjerte.

Måske vil du beklage dig over min flugt og i den se et tegn på fejhed, en mangel på tillid til dig eller mig. Men om end vor tillid overgik alle andres, så kender jeg dog menneskehjertet og dets skiften for godt til at tro, at vort liv kan fortsætte denne

sommer uden at frygte noget efterårs visnen. Men denne sommer, som du har skænket mig, har jeg i min magt at lade leve i min erindring, fordi indtrykket er uplettet rent.

Jeg skælver for min lykke, at jeg ikke skal miste den igen. Én gang vil jeg have levet de lyse nætters tid til ende uden bitterhed, uden nag. Ét minde vil jeg bevare i min sjæl, strålende skært og uden skygge.

For to elskende er der altid en smertelig vemod i det spørgsmål, de begge kan rette til hinanden: Er nu *jeg* den sidste? Og er du den, der skal komme, eller skal jeg vente en anden? Så ofte er den, man elsker, kun en, der bereder vejen for den næste. Men jeg vil svare for mig: jeg tror, du er den rette. Og erindringen vil stadfæste min tro. Thi mennesket elsker inderligst og renest i sin erindring.

Foreløbig rejser jeg bort, ingen skal vide hvorhen. Men jeg ved om dig, min elskede, at du intet øjeblik vil tvivle på, at min kærlighed gav dig alt, hvad mit hjerte ejede. Og jeg sender dig min hede tak for alt, hvad du har været og altid vil være for mig.

Alene det, man *har* besiddet, er umisteligt. Nu skal jeg aldrig miste dig.

Levvel og lad mig leve hos dig i mindets troskab.

19. Løsrevet

Titus gik igen på de brosten, der slides hule af den grumsede menneskestrøm, som fylder byens vidtforgrenede net af gader, stræder og smøger. Sløvt gled mængden ham forbi med udviskede fysiognomier og følelsesløse, stivnede ansigtstræk. Igen fornam han en knugende livslede, der over alt ombølgede ham som en muggen lugt af tugthusfanger. Den hele by var som et uhyre fængsel, hvor fangerne vel havde lov at gå visse ture ad alle fængslets krinklede gange, men hvor hver især søgte tilbage til sin større eller mindre celle, til sit vanemæssige arbejde, til sit stereotype liv.

Uden at tænke over, hvor han gik, var han kommet ind i et af forstædernes vældige kasernekvarterer. Dagen var ved at svinde, og husrækker, himmel og brosten var alt af samme matte, skiddengrå farve. Det var ikke gader, men et system af åbne begravelser, af kolumbarier, hvor rum var hobet på rum i en høj stabel etager, og hvor beboerne måtte søge hver sit hul ad smalle krogveje og stejle trapper. Jordens overflade begyndte først deroppe over de høje huses tage; disse gader var at ligne ved dybe løbegrave, som menneskene aldrig slap ud af.

Titus syntes allerede, at det farverige sommerliv, han lige havde levet, lå som en fjern, fjern drøm. Der var øjeblikke, da han var i tvivl, om han ikke havde drømt det hele. Når han kastede blikket ned ad den endeløse, skidne, ildelugtende gade, hvis lige høje husrader løb sammen fjernt i en gullig tåge, forekom virkeligheden ham så trøstesløs, at al solglans måtte

være bedrag, al farvepragt en skuffende drøm og alle erindringer om lykke et ekko fra fantasiens lukkede verden.

Her boede livets utallige daglejere, som alle var gået på en tarvelig akkord. De sled sig frem fra dag til dag, fra arbejd til måltid, fra arbejd til søvn. Dem skænkede livets glæde ikke længer nogen berusende drik; deres tankegang blev om dagen afstumpet og fattig som det ensformige arbejde, der beslaglagde hænder og øjne, og natten brugte de trætte lemmer kun til dyrisk hvile. Af fantasi havde disse stakkels vanedyr intet i deres forarmede hjerner.

Der kunne være en smule forskel på arbejd og arbejdstid, på mad og drikke, på de fattige adspredelser; men de allerfleste levede det regelmæssige liv, som præsterne roser og samfundet ynder, fordi det volder så få bryderier. De havde fundet deres plads i maskineriet som hjul, der bliver ved at løbe rundt, indtil tænderne er slidt af hjulet.

Titus gled langsomt forbi den endeløse husrække og stirrede ned i de skidne kældere. Her var der en af de hyppige kombinationer: "Grønthandel, Frugt og Rulle", som der stod på skiltet. Bag det snavsede hvide stykke, der var hængt for det ene vindue, skimtede man et par roterende skjorteærmer og hørte rullens evindelige plapren. Så kom en viktualiekælder, i hvis vindue sås et skrabet ligblegt kalvehoved, nogle tallerkener med frikadeller og stegte sild, samt nogle spølkummer, i hvis mørkebrune væske overskårne æg med svovlblå blommer var størknede fast. Under et lånekontor en lappeskomager, der vissen og vranten stod og drev i kælderhalsen, medens det smalle vindue fremviste en sørgelig udstilling, bestående af et par skimmelovergroede støvler og en hvid atlaskessko,

gennemdanset, som var den dyppet i møddingevand. I den næste kælder en af disse mærkelige forretninger med gammelt jern, hvor en lille indskrumpet mand med briller selv synes at være en rusten genstand mellem alt det skrammel, der dækker vægge og gulv: kæder, hestesko, sengestativer, umulige nøgler, låse, der er forrustede, så de aldrig kan åbnes mere, stumpe eller brækkede knive, file, der ikke kan file mer, opskærpede leer, bukkede søm – kort sagt et arsenal af al verdens ubrugeligste jerngenstande, som den lille forrustede mand ikke desto mindre lever af at sælge.

Der faldt nogle regndråber fra den grå, skumrende himmel. Brostenene fik fugtige pletter hist og her, og inden længe var de brunligt farvede af regnens skinnende væde. Og med ét blev noget grønt, dunagtigt at se rundt omkring mellem fliser og sten. Den friske støvregn gav det sparsomme græs, der ellers næppe kunne ses, en mosgrøn farve, og Titus smilede ved at se, at selv mellem denne usle gades brosten var der spirende planteliv, som tålmodigt ventede på lidt regn for at komme til kræfter og farve.

En halvvoksen, barhovedet dreng i sorte tøjsko, med en lille tom spånkurv på armen, løb fløjtende ned ad gaden.

For hvert hus tog han tilløb ind mod facaden, satte af, hoppede op og stødte mod sokkelgesimsen med den ene fod. Dette gentog han i ét væk. Et i sig selv ganske meningsløst arbejde, der kun vidner om overstrømmende livsfølelse, om trang til at udlade sin sunde kraft i en anstrengelse uden noget nyttigt formål. Titus blev smittet af drengens vitalitet, uvilkårligt gik han raskere til og gentog det eksperiment, han så

tit havde foretaget i sin barndom, at gå på fliserne uden at træde i stregerne.

Følgen af denne manøvre blev, at han tog meget uregelmæssige skridt og ikke så sig for, hvorved han løb lige mod en skikkelse, der blev stående på flisen for at se ham nærme sig i denne mærkelige gangart.

– Om forladelse!

– Det var ellers tidligt at være kæfereret.

– Hvad for noget!

Titus stod lige overfor en ung pige, hvis sorte dragt havde den udfordrende karakter, hvoraf man ikke tager fejl. Hendes ansigt var pudret, skønt det i sig selv havde det blege skær, som er fælles for disse nattens børn. Under øjnene havde hun sorte skygger og om mund og næse de fine, dybtskårne linjer, der tyder på nervøs sanselighed, og tillige de hængende rynker, der fremkommer som udtryk for idelig afslappelse. Det rødgule hår kontrasterede stærkt til de fine, sorte bryn.

Hun gav sig til at skoggerle over Titus' kritiske blik, der undersøgte hende nøje.

– Hvad er der så at se, lille ven? Man skulle hellere se sig for og ikke vælte folk i rendestenen. Dér kan han lægge sig selv, sådan en – flisedingler!

Titus kunne ikke lade være at smile. Røst og ansigt forekom ham bekendt. Han vendte sig om og gik med hende.

Til enhver anden tid ville han have følt væmmelse ved at slå følge med en sådan kvinde. Men netop nu trængte han til en kras reaktion mod det sværmeriske sommerliv, han lige havde ført. Han gyste ved tanken om, hvor stor fristelsen havde været til at binde sig. Thi han *havde* følt sig fristet. Men nu havde

uafhængighedsfølelsen, trangen til at eje sin frihed ubeskåren og atter at give sig tilfældets lunefulde vinde i vold, drevet ham til et afgørende skridt. Han havde allerede sendt opsigelse til biblioteket. Han ville bort for ikke oftere at henfalde til den dorskhed og selvtilfredshed, som vanelivet medfører. Han *ville ikke* sidde fast på det store koralrev, bundet til en plet, hvorfra han ikke mere kunne flytte sig. Han *ville ikke* forsone sig med livet og den trøsterige tanke, at en regelmæssig tilværelse er den bedste, at arbejdet adler manden, og lignende skønne sentenser.

Nu havde han revet alle bånd over og følte sig fritsvømmende i tilfældighedernes store hav. Hvorfor da ikke benytte sin frihed og slå følge med det ubekendte, uden at lade sig lede af moralske skrupler?

Mens Titus tænkte således, havde det sortklædte pigebarn udkrammet en hel række af de lunefulde og rå bemærkninger, hvorved et sådant væsen søger at udforske en herres stand, pung og tilbøjeligheder. Titus svarede hende næsten ikke, ukendt med jargonen, der søger sit ordforråd fra revy-brandere, knejpeviser og gadesprog. Men alt som han så på hende og hørte hende snakke, kom han til at tænke på den nat, da han sammen med Jakob Trane blev vidne til, hvorledes en ung pige måske for sidste gang følte afsky for det liv, hvortil hun var hjemfalden.

De havde spist i en af de store forlystelseshaver. Pigebarnet var glad for sin kavaler, drak rigeligt, blev kåd og lystig og lo skingrende, da hun gik hjemefter med ham i den halvmørke aften.

– Var det ikke Josefa, du hed? spurgte Titus uden at se på hende.

– Sludder! sagde hun heftigt. Jeg hedder Petra.

– Ja, ikke sandt? – Josefa Ravens?

– Hold op med den! sagde hun harmfuldt. Josefa var en halvgal tøs, der kom på hospitalet. Det var et fæ, der lod sig narre af en nederdrægtig flab af en doktor. Josefa havde kulsort hår. Hahaha! Josefa var lige ved at krepere. Det var en latterlig tøs.

Trods alle hendes benægtelser var Titus sikker i sin sag. Han følte medlidenhed med hende og fulgte hende op; hun boede et ganske andet sted end tidligere, og der var ikke et møbel eller en ting, der mindede om interiøret fra den forrige nat.

Hun tog overtøjet af, tændte sig en cigaret og hoppede hen og satte sig på hans skød.

– Du er jo en nuttet svend, sagde hun og klappede ham på kinden. Hendes sorte øjne skinnede, og næsefløjene sitrede.

– Josefa –? begyndte Titus.

– Må jeg nu være fri! råbte hun. Skal du måske spionere, lille ven? Hvad rager Josefa dig?

– Kender du mig ikke?

– Du er god, min ven! *Jeg* kende *dig*? Du er ikke billig. Nu vil du oven i købet ha', jeg skal kende dig. Skal jeg måske kende alverden? Hahaha! I er allesammen ens, lille basse! Der er ikke mere forskel at se på jer end på en flok får. Vil du måske ha', man skal kende alle fårehovederne fra hinanden?

Titus var lige ved at tro, at han måtte have taget fejl, så lidet mindede denne rå tale om Josefas forfløjne kvidren. Imidlertid gav han sig til at fortælle om den forårsnat, da han havde set

Josefa og hørt hendes klager og angst for at skulle komme i kast med politiet. Han fortalte om hendes gråd og fortvivlelse ved tanken om den dejlige dag, hun havde tilbragt med Nanna i hendes hjem, om madam Trane og doktoren, der ville gifte sig med hende.

– Å sikke noget forbandet sludder, sagde Petra, der uopmærksomt havde fulgt hans fortælling. Latterligt skaberi! Det var løgn alt sammen. Hun var bare hysterisk. Hun længes efter sine gamle? Pyt! De havde jo jaget hende ud. Og Nanna var en gadetøs og madam Trane en infam tyvekvind – hun reddede alle stumperne, da jeg kom på hospitalet; mit ibenholtsmøbel og alt det andet var væk, da jeg kom ud, der var ikke en trævl tilbage, og mine stuer havde hun lejet ud til Mary, den langbenede rallike. – Nej, lille basse, det er ikke værdt at snakke fjolret sentimentalt om den slags historier.

Titus følte sig afmægtig overfor denne forhærdede trods. Han stirrede ind i hendes ansigt. Men der bævede ingen fiber til gråd, alle de hængende linjer lignede slappe strenge, hvoraf der ikke længer kan lokkes nogen lyd.

– Josefa, sagde han sagte. Hvorfor vil du gøre dig hårdere, end du er? Jeg mener dig det godt. Vil du ikke have tillid og betro dig til mig?

Hun gav sig til at skoggerle.

– Betro mig til dig! Er du rigtig klog, lille ven? Nu skal man oven i købet føje hans grædefærdige skaberi og lave romaner for ham! Er det det, du vil, lille ven? En roman med onde forældre, forførelse og elendighed? Men den slags kender vi ikke til, lille ven! Vil du læse "Albertine", så må du gå på lejebibliotek, min

ven, for den bog har vi ikke her. Du er gået galt i byen, lille basse.

Hun rejste sig vred, kiggede sig længe ind i spejlet og smed sig baglæns ned på sofaen.

Titus ville tage sin hat for at gå. Josefa rettede sig hurtigt op for at se, hvad han ville. Hendes rødgyldne hår blev hængende i sofaens lave kant, det gled af, og Titus så et fuldstændig nøgent, hvidligt lysende hoved. I samme nu blev hendes ansigt rødt som et dryppende blod; hendes hånd snappede parykken og satte den til rette igen.

– Nå, fik du set dig mæt, lille ven? Du ser ud, som du var falden ned fra månen. Fik du nu en mundfuld roman alligevel? Bild dig bare ikke ind, det er nogen *roman*, dit fjols. Josefas sorte hår var ingen roman, men det gik fløjten, lille ven. En anden gang skal du ikke ellers spilde en stræbsom piges tid.

Hun blev ved at overøse ham med en regn af forbitrede skældsord, og Titus gik.

Han vandrede længe, inden han kunne samle sine tanker. Scenen havde berørt ham pinligt, og han bar i sit sind et smerteligt nag over den håbløse fornedrelse, hvori et menneske kan synke.

Kun måneder lå imellem denne aften og den, da hun længtes tilbage til sin uplettede barndom med dens trygge glæde. Et menneskehjerte kan forhærdes hurtigere end skallen på en nød. Nu var der ikke andet end trods tilbage. Og om der end dybest i hendes sjæl var noget, der blødte, så havde hendes følelse udadtil fået den hårdhudede forskansning, hvorpå andres medlidenhed preller tilbage. Skøgens vaneliv havde stivnet hendes sjæl.

Titus gik længe gennem gaderne. Han så på det lydløst vuggende grålige vand i havnen, han så de lange vinduesrækker stirre som tomme stive øjne ud over havnens store øde. Langt borte blinkede et fyr, en gnist, et glimt fra en fjern kyst. Og han tænkte, det var det samme fyr, som også sendte sit blink til hende, han havde forladt. Og hans sjæl blev grebet af en vemodig længsel. I denne time sad hun måske og græd og syntes, mindet om den svundne lykke kun var blegt og koldt efter selve den varme, håndgribelige sommer, hun lige havde nydt. Han vidste, hun ville græde, sørge og savne. Og ham ville hun bebrejde, at han egenkærligt kun havde tænkt på sig selv. Thi hun ville aldrig helt kunne forstå hans tankegang; det smertede ham så stærkt, at han til tider følte en dump trang til at vende tilbage og sige: Jeg *kan* ikke leve uden dig!

Men nej, han ville jo heller ikke leve uden hende. Han bar hende i sig, over alt hvor han gik. Erindringen om hende skulle blive den hvide perle i hans sjæl, hvori alt lys skulle samle sig og sitre.

Mens Titus langsomt gik hjem gennem de sovende gader, tænkte han på, hvor mange sorte nætter han havde tilbragt i denne by, som tågen trykker, regnen tilsøler, østenvinden hyler over og nordens tunge mørke gør uhyggelig. Øde, vandpjaskende aftner, da lygterne klirrer for stormens rusk, så flammen danser og sitrer og lyspletten flakker vildsomt omkring lygtepælen og ligesom drukner i det sølede mørke. Og Titus skjalv for disse aftners ensomhed og længtes efter andre blidere egne.

I morgen skulle han bort. Han havde hævet de få hundrede kroner, han havde i sparekassen. Med dem ville han rejse, så

længe han kunne. Ikke oftere skulle han slide bibliotekets knirkende trapper eller gennemisnes af de kuldeklamme folianter.

Han tænkte på sine mange gamle kammerater. De var snart alle spredte over landet; de havde "nedsat sig", som det hedder, en som læge langt ude i heden, en anden som sagfører, en tredje som skolebestyrer, osv. Selv Jakob Trane var blevet "sat" og tænkte på bryllup; han havde ladet sig ordinere og var blevet kapellan i deres fælles fødeby.

Kun Munk havde ikke sat sig ned noget sted. Han havde igen pakket sin malerkasse sammen og var rejst til Paris, eksperimentmagernes og lykkeriddernes evige stad. Han vedblev at være "søgende". Han søgte den *store* kærlighed, blandt andet et "hoved" til sin Eurydike.

Titus følte en bittersød tilfredshed over ligeledes at have revet sig løs. Han drog kun et lille suk, da han pludselig kom til at tænke på sin ven Holger. Han mindedes hans nervøst energiske ansigt og kunne i dette øjeblik se ham sidde ene, bøjet over nodepapiret, mens kone og barn sov den sunde søvn ved siden af. Hvem kunne vide, om ikke han havde valgt den bedste del?

20. Hjemfart

Titus' sparepenge varede ikke længe. Han gik i Berlins labyrint af gader med et kort som ledetråd, hvorpå muser og slotte var mærkede som røde mål. Han nåede ikke ud over denne by. Han fordybede sig i dens samlinger og var lige ved at drukne i sine studiers grundighed.

Ellers oplevede han ikke andet end den sum af små sanseglæder, som et modtageligt sind finder over alt. Men han længtes meget mod sin vilje. Der var tider, da han syntes, at han havde båret sig ad som den dosmer, der smider en guldklump for at snappe efter en lygtemand.

Samtidig voksede et nag i hans indre. Der var noget, der ligesom drog ham tidlig og silde. Han følte sig som en desertør, der ser sig selv eftersøgt i aviserne.

Vel havde han revet sig løs fra sit regelmæssige arbejde, men dermed var han ikke samfundsforpligtelsen kvit. I sig selv følte han et dumpt ansvar. Der var noget, som kaldte og kaldte – ikke udefra, men fra dybet af hans eget sind. Der var noget stort og tungt, der havde tag i ham, en enevældig kraft, der ville opsuge hans egen, og med en ejendommelig gysen forudfølte han, at den stund måtte komme, da også han ville blive trukket til af samfundets uhyre koralrev for som alle andre at beklæde en lillebitte plet, hvor han skulle leve og dø.

Sidst i september var hans penge sluppet op. Han havde gjort nogle forsøg på at skaffe sig fortjeneste, men uden resultat. Han var da nødt til at vende hjem som den forlorne søn. Uden større selvovervindelse skrev han til sin fader et brev, hvori han

stillede den livsbetragtning, der havde drevet ham bort fra hans faste stilling, og som forøvrigt ikke var faderen ganske ubekendt, i det gunstigste lys og meddelte, at han ville komme hjem med det første – han sagde ikke dagen bestemt, men bad, om hans gamle værelse måtte stå rede til ham.

En mørk høstaften stod da Titus ved kupévinduet og stirrede ud mod sin fødeby, som han snart skulle se på ny. Der var i ham en egen forventningsfuld glæde til gensynet, sådan som han havde følt, hver gang han forhen vendte hjem til ferien. Hjemvéen havde knuget ham med de mange navnløse savn, han længtes efter sin gamle fader og glædede sig til at gøre ham glad.

Toget rutsjede forbi den store indsø, hvis bredder dannedes af nøgne høstede bakker. Vandet lå så stille, at alle høstaftenens klare stjerner spejlede sig i fladen. Når et flygtigt vindpust krusede søens spejl, kastede de hårfine sitrende ildlinjer hen over vandet.

Dernede kom den lille by ham i møde som en sort og sovende flok huse. Der var ikke andet lys at se end stationens fire lygter.

Titus lod sit tøj blive stående og gik til byen. Han slog ind på den lange hovedgade, der strakte sig som en bred og brolagt landevej med lave husrækker på begge sider.

Klokken var kun elleve, og dog lå byen allerede i dyb slummer. To lysende vinduer til højre og et til venstre antydede lige gadens retning, ellers lå husene mørke og tavse som to rækker sovende køer på en mark.

Titus mødte ingen. Hans fodtrin lød stærkt på den ujævne stenbro og kaldte et svagt skingrende ekko frem. Langt borte lød en harmonikas klynkende toner. En lille hund gøede bag en

lukket dør af harme over, at nogen fredsforstyrrer vovede at gå på gaden. Fra hotellets skænkestue faldt en lysstribe ud ad et åbent vindue, og man hørte billardballers smækkende krokade. I distriktslægens dagligstue var der lys, og pianoets toner havde forsamlet en skare andægtig tavse tilhørere udenfor – tjenestepiger, karle og andre, der hævder, at natten er deres egen.

Ellers mødte Titus ikke en sjæl på vejen til sit gamle hjem. Han gik bag om haven, smuttede over stakittet, vadede gennem græsset, som han følte plaskvådt af dug om sine fødder, og slap ind ad den uaflåsede gårddør. Han lyttede en tid; men da alt var slumrende stille, listede han sig op ad den knagende trappe, fandt uden tøven nøglen, der altid lå over dørkarmen, og lukkede sig ind i sit gamle gavlkammer.

Luften kom frisk fra vinduet og lugtede syrligt af grønt. Sengen var i stand, lysene på bordet med tændstikker ved siden.

Titus tændte lys og så sig genkendende om i det lille kammer, der havde set hans barndoms stille flid og hørt ham nynne barndommens selvkomponerede sange. En stor buket skabioser var et tavst vidne om, at den gamle pige, Kirstine, ventede den unge herre, hvad dag det skulle være.

Titus lænede sig langt ud af vinduet og så i nattens skyggemørke den udsigt, han kendte i alle belysninger: de tykke kastanjer uden for latinskolens brede kolos med to rader stive vinduer og et tre alens plankeværk om legepladsen; rådhuset med spir og vejrhane og den lille "lukkede tarm", fra hvis ende en stump af søen plejede at blinke til ham og give hans blik fri flugt over til en lille skovklædt ø.

I denne by stod tiden stille. Jernbanen bragte fra hovedstaden og "verden" ikke andet end et par aviser, hvis nyheder blev tilbørligt beklippet, inden de serveredes i byens lille sprøjte. Byen sov denne aften, som den havde sovet alle aftener tilforn. Så fredelig var den, at køerne af sig selv gik hjem fra marken i skumringen og af sig selv fandt ind i deres respektive båse. Brandmajorens høns nippede ved højlys dag fuglegræs på åben gade, og politimesterens kalkunske hane spankulerede pludrende om uden for rådhuset på samme tid, som de syv velvise fædre pludrende drøftede stadens velfærd inde i byrådssalen for lukkede døre og åbnede vinduer. I denne by var borgerforeningens bal sæsonens største begivenhed, og adjunkt Sprogøs foredrag i den konservative klub over den danske litteraturs "guldalder" den allerfineste æstetik.

I denne lille by havde hans fader i tredive år foretaget sin daglige embedsvandring fra hjemmet over torvet til katedralskolen, og dag ud og dag ind havde han terpet naturhistorie ind i en hel menneskegenerations mer eller mindre tykhovedede individer. Titus mindedes med et vemodigt smil, hvor træt han kunne se ud i timen, og hvor tragikomisk hans fortvivlelse kunne være, når han bankede bogen i hånden og trampede en drævende heksametertakt til den ideligt gentagne formaning:

– Kan du da ikke få ind i dit torskepandede hoved?

I denne lille by havde hans fader trællet sig gammel og grå og furet sig dybe rynker til om mund og i pande. Og dog havde han bevaret et par skønne, klare og frie øjne, der havde vismandens stille dybe tænksomhed. Hvor ofte havde Titus ikke undret sig

over, at hans fader kunne være så behersket glad, så overlegen, så fordomsfri.

Rådhusuret slog sine klemtende slag – først elleve lange, så to korte – det skulle sige halvtolv. Han så ned ad gaden, hvor det sidste lys var slukket. Og nu lå byen så stille, som var det en by i ruiner, der havde slumret i tusinde år. Stilheden var endogså mere stille end nætterne i Lindevangsskoven. Thi dér havde træerne en dæmpet mumlen; men her var der så lydløst tyst, at to fårekyllinger kunne fløjte duet fra den ene ende af gaden til den anden, skønt gaden var en fjerdingvej lang.

Så gik Titus i seng efter til de stille stjerner at have hvisket et ømt godnat, som de kunne bringe videre til hans erindrings Madonna …

Om Kirstine, den gamle pige, havde hørt Titus gå op ad trappen den foregående aften, eller det blot var en anelse, som drev hende, nok er det, at ved 9-tiden næste morgen stod hun ved hans seng med kaffebakken, således som hun altid plejede at stå den første feriemorgen, han var hjemme.

Hun både græd og lo ved at se ham igen, uden at han var "kommet til skade". Herregud, hun syntes endogså, at han var kommet til at se mere frisk og munter ud end før. For hun vidste godt, at "den unge herre havde sådan hang til at tro, det er en lykke altid at gå og føle sig ulykkelig til mode".

– Adjunkten er på skolen, sagde hun forstående, da Titus så på hende og nikkede mod den åbenstående dør. Herregud, den unge herre skulle blot vide, hvor adjunkten har græmmet sig i al den tid. Der kom jo brev derinde fra biblioteket, at den unge herre ikke ville passe sin plads eller hvad det var, men var blevet helt væk med det samme. Og adjunkten rømmede sig tre gange

så tit, som han plejer, og på en meget skrappere måde. Det var da en Guds nåde, at den unge herre skrev og kom igen.

Titus smilede ad hendes snak. Da hun var gået, klædte han sig langsomt på, sende ud af vinduet. Jo ganske rigtigt: politimesterens kalkunske hane spankede som sædvanlig om på det græsgrønne torv, og to af brandmajorens høns benede i strakt karriere midt ad gaden, hidkaldte af hanens kluk, der antydede, at den havde fundet noget spiseligt ovre i apotekerens port.

Solen skinnede gennem den klare skarpe luft; den lille stump sø for enden af den lukkede gyde var mørkeblå med friskt skum inde ved bredden. Gennem Latinskolens åbne vinduer hørte han røster summe fra 5te klasse.

Titus gik ned gennem haven, der perlede af dug. Nasturtierne krøb langs stakittet med stærktgrønne blade, med flammegule og vinrøde blomster. Ørentvistene løb ud og ind i georginernes hvide, pibekrusede blomster. Spindelvæv – edderkoppernes natlige arbejde – var hængt til udstilling på alle buske og plantestængler, besatte med store, bristefærdige dugdråber. Og inde over græsset blinkede lyn fra masser af dugdiamanter i grønne, røde og regnbuefarvede lystre.

Og Titus åndede dybt og sundt i den klare formiddagsluft. Søen myldrede af småbitte blinkende bølger, der alle rullede smilende imod ham og ligesom nynnede en stump af hans barndoms uskyldige sange: Lille Guds barn, hvad skader dig? og fluerne summede omkring ham. Duerne kurrede og strøg ud over søen til den modsatte bred for at nippe korn på den høstede mark. Fiskene slog med halen i vandskorpen, inde i nabohaven pjaskede ænderne sig i en ståltrådshegnet vig af

søen. Det hele var så gammelt og dog så nyt, at Titus følte sig ganske oplivet. Hvor havde han også kunnet glemme, at naturen ikke som menneskene gentager sig selv fra dag til dag, men bestandig synes at skifte, at forny sig. Og det var netop dette, det kom an på – ikke at gentage sig selv, men at forny sig.

Efter frokosten, som Titus nød alene, gik han sig en lang tur i skoven omkring søen. Han følte den lange række af små forfriskende glæder, som gensynet med en kendt og kær natur vækker til live. Skoven havde stærke solbrunede farver og var skøn som en moden kvinde, der for sidste gang lader sine lemmers svulmende fylde præge sig i gevandtets svøb, duftende af stærkt og sundt blod, uden sødlige blomsterparfumer, uden pudder, uden sminke, kun med legemets egen lugt som af modent korn. Og denne natur havde ventet på ham for at give ham det sidste favntag, der skulle holde ham fast.

Enkelte gulnede blade dalede fra træerne ned over ham som for at kranse den hjemvendte, den længe savnede. Hans fod stødte af og til på en lille lysebrun svamp, der skør knækkede over og gemte sig i græsset. Hans skridt gav en dump lyd på den fugtige bund og skræmmede en hare op, der havde ligget under skovbrynets lave krat, men nu i lange sæt hoppede ud over en runkelroe-mark.

Titus var længe borte, og da han igen nærmede sig byen, smilede han af sundt mod og havde dristighed nok til at gå gennem den lange hovedgade.

Aldrig havde den lille bys komplette mangel på liv slået ham så stærkt. Det var, som den altid lå og sov til middag. Butiksdørene stod åbne ind til tomme interiører, hvor i det højeste en kræmmerdreng døsede med begge arme og hoved

støttet mod disken. Undertiden løftede han ansigtet for at se, hvem der kom gående ad gaden. Hist og her kom et ansigt til ruden for at betragte Titus, den forlorne søn, der fremdeles gik så vigtig forbi uden at hilse. En velnæret ung dame, postmesterens datter, skyndte sig med ophovnet kind ind ad porten til hotellet, hvor en tilrejsende tandlæge to gange hver uge residerede for at trække byens dårlige tænder ud. Byen havde ikke engang nogen stabil dentist. Langt nede i gaden skinnede det gamle postbuds røde frakke, som han trissede over til postkassen på manufakturhandler Henningsens hjørnested; besindigt lukkede han op, tog brev for brev, læste udskriften og lagde dem i sin sorte taske, fem-seks i det hele. Langs ad det brede, græsbegroede fortov kom byens største pengematador, brændevinsbrænder Pram, skridtende i sit sædvanlige negligé, morgensko og lang pibe på vej til hotellet for at nyde sin eftermiddagskaffe og spille et parti Karoline med gæstgiveren. Overhovedet var der næppe den borger i byen, uden at Titus med sit årgamle kendskab til dens regelmæssige liv kunne regne sig til, hvad han i øjeblikket tog sig for.

Jo, nede fra præstegårdshaven kom et sort ornat vandrende. Det hørte til de uberegnelige tilfælde. Det gik midt ud ad gaden med lange flotte skridt og svang et sort futteral i den venstre hånd. Den højre havde travlt med at hilse til begge sider på de ansigter, der lod sig til syne i vinduerne.

Titus stod stille og så ornatet nærme sig. Han tog ikke fejl. Det var Jakob Tranes lange fejende skridt. Skægget var vokset stort og havde allerede fået et præsteligt snit, som i forbindelse med den bredskyggede bløde hat gav ham udsende af i al

evighed at have været udset til sjælehyrde. Hvor var den flotte bonvivant blevet af fra giggens ophøjede sæde?

Pastoren genkendte også Titus og gav ham akkurat den samme hilsen, som urmager Sørensen lige havde fået. Han veg ikke et skridt ud fra gadens midtlinje, som han hele tiden havde fulgt, men gav Titus et næppe mærkeligt vink med hånden. Halvt mod sin vilje fulgte Titus med.

– Velkommen, du gamle. Glæder mig at se dig. Du må gå med. Jeg kan ikke stå stille her på gaden, da alle folk ser, jeg er ude i embedspligt. Jeg skal berette en gammel kone her ude på Møllevejen. Du forstår nok. Hun kan ikke vente. Tjen mig i at følge mig. Jeg vil gerne passiare med dig.

Jakob Tranes stemme lød klar og rolig. Hans ansigt havde bevaret sit selvtilfredse smil, og han følte sikkert sin egen værdighed, som han rettede sin høje figur under præstekjolen og velvilligt hilsede selv på den mindste lille pige, han mødte.

– Nå, lille Tit, har du været ude at slå volter? Du har nok gjort den gamle knuder. Oprigtig talt, min ven, jeg har længe ønsket for dig, at du måtte rende hornene af dig. Du skulle have begyndt lidt tidligere sådan som jeg og andre. Ak ja, du aner ikke, hvor behageligt man føler sig til mode, når man endelig er kommet til ro i en smuk og nyttig livsopgave. Og jeg forsikrer dig, at jeg er glad for, at jeg benyttede tiden til at se livets skyggesider, så jeg ikke kom til min ansvarsfulde gerning uden erfaring, uden indblik i menneskelivets jammerlighed. *Jeg* kender livet, min ven, og jeg har betalt det dyre lærepenge. Men det kommer igen alt sammen. Gør som jeg, kære ven, og slå dig ned jo før jo heller. Du skulle vide, hvor stolt man kan føle sig ved at være en af støtterne i den by, hvor man selv for knap en

halv snes år siden gik som en sølle skoledreng. Og vær du glad, at du ikke blev præst, min ven. Det er en tung gerning. Jeg var næsten syg de første gange, jeg skulle stå foran ligkisten og prædike. Det er en ækel stank. Men man vænner sig til alt, ikke sandt? Jeg var såmænd lige ved at græde de første gange af rørelse. Nu taler jeg med vemod og dog så fast i tonen. Tænk, hvad jeg ser af elendighed, kære ven. Du gør dig intet begreb. Omtrent to lig hver uge; dem lader pastor Mikkelsen mig besørge alene. Og så sygebesøg og barnedåb – bryllupper er snart det eneste, pastor Mikkelsen kan magte endnu. Men *jeg* bliver næsten altid inviteret alligevel. For menigheden holder meget af mig, kære ven. Og jeg tror også, jeg tør sige, at jeg gør min pligt. Ak du gamle, kære ven, hvor det gør godt at træffe dig igen. Hvor du ser bleg og spagfærdig ud. Du skal lade være at gå og gruble evig og altid, kære tit. Du skulle tage overtvært og søge pladsen ved Latinskolen. Man kan udmærket leve her, så får al sentimentaliteten ende. I en sådan by er man noget. Ja, undskyld du, dér ligger huset henne. Bliv nu ikke vred, at jeg siger, du skal gå. Men jeg vil gerne forberede mig lidt på øjeblikkets alvor, og det ser også bedst ud, at jeg kommer alene. Farvel, farvel du, og kom med det allerførste og besøg mig. Min kone vil også blive glad for at se dig. Du skulle gifte dig, du, og det snarest. Farvel, farvel! – –

21. Indfanget

Da Titus langt om længe lukkede døren op til sin faders studerekammer, var han underlig tung om hjertet.

Det var, som han åbnede døren til sin lange stille barndom og hørte tusind kendte røster hviske fjernt borte.

Først kom denne skarpe lugt af benzin og sprit og hele den mugne duft af allehånde zoologiske præparater. På den ene side de mange brede bogreoler, på den anden de tre gulmalede skabe med 22 skuffer i hvert, alle forsynede med påklistrede etiketter uden om udtrækningsringen. En række hvidgule kranier øverst så vel på skabene som på reolerne. Under vinduet det lange umalede fyrretræsbord, som altid var opfyldt af spilebrædder, korkskiver af form som skosåler, små glasklokker med mos og gamle biller, der skulle fugtes bløde, insektkasser, knappenåle, pincetter og en mængde andet småt metalværktøj. Reagensglas med brune, glasurskinnende pupper hængende ved en bladkvist, et lille bassin med halepadder og salamandere og en hel række spirituspræparater opfyldte vindueskarmen. Og udenfor: havens irgrønne efterårsfarver, en busk med store våde roser og gennem frugttræerne udsigt over den marineblå, krusede lille sø.

Titus blev stående ved døren og så det hele billede på ny, som han havde set næsten uforandret i en snes år, kun med tilvækst af et skab efter en hel række år.

Hans fader lå og sov på den gamle hårde moiré-betrukne sofa. Over den hang et eneste gammelt kobberstik, der viste Buffons klare smukke ansigt, hans guldbroderede dragt og det

sorte ordensbånd krusende sig om halsens hvide kniplingskrave.

Titus så på sin faders sovende ansigt. Søvnen har også det tilfælles med døden, at den slapper alle træk og gør de gamles udtryk endnu ældre, endnu mere forvisket. Han følte en underlig trang til at græde, som han så på dette gamle kære furede hoved. Så satte han sig stille hen ved vinduesbordet og stirrede ud i haven.

Af nogle tunge suk forstod han, at faderen vågnede; men han blev siddende i uforandret stilling og hørte, hvorledes han rejste sig i sofaen og efter at have sundet sig kom gående frem, indtil han lagde sin hånd på Titus' skulder.

Titus vendte sig ikke om, men faderen bøjede sig ned over hans ansigt og så ham ind i øjnene. Og Titus undrede sig over, så klare og dybe disse øjne var, og så stærkt de trængte ind i hans egne. Og i det længevarende blik, de sendte hinanden, udvekledes der tusind bebrejdelser og tusind kærlige tanker.

Så strøg faderen Titus over hovedet med sin hårde hånd og mumlede halvhøjt:

– Du slemme, slemme dreng, du dovne dreng, du tåbelige dovne dreng.

Og så lysnede der et drillende glimt i den gamles øjne, og han sagde:

– Ja, vidste jeg ikke nok, du ville komme hjem til reden, når du var sulten. *Sulten*, du tåbelige vanemenneske, sulten er du hver dag og flere gange om dagen. Sove gør du hver nat og stå op hver morgen. Og du, som ikke engang kan undvære mad eller søvn, du vil drive og blive en vanedriver. De værste vanemennesker er dem, der driver. Du, som bilder dig ind, at

du har en god forstand, du kan ikke engang se, at der er forskel på at være et *vane*menneske og et *pligt*menneske. Til en meget betydelig grad er og må vi alle sammen være vanemennesker; men vor pligt burde aldrig blive os en vane.

Den gamle begyndte at gå op og ned ad gulvet. Titus kendte denne hans måde at komme i ånde på. Han afbrød ham ikke med et eneste ord.

– Kan du da ikke forstå, du store dumme dreng, at det er noget snak med dette, du skrev, at hele livets kunst er at tilhøre sig selv. Du skal netop tilhøre andre, ser du, elske uden for dig selv skal du, elske menneskene og naturen, så finder du bedst dig selv. Du, som dog har læst dine klassikere, du har ikke begrebet Goethes vise ord, at kun den fortjener friheden og livet, som daglig må *erobre* friheden. Jeg vil se hele den moderne ungdom hængt med alle dens skrupler. Hvad kan det nytte, at I rigtigt erkender, at al moral er vilkårlig, og at ingenting er absolut godt eller absolut ondt. I verden må man tage parti, og den, der vil leve med, må i det mindste have frelst pligtfølelsen, menneskekærligheden ud af det Troja, ved hvis brand de andre guder gik til grunde.

> Kun den er vis, som har en vilje; men kun den
> en vilje har, der noget ret alvorligt vil,
> som klart erkender ét for godt og ét for ondt.

I skal lade være at skråle op med jeres krav på frihed; frihed er ikke noget, de ydre forhold kan skaffe jer, det er noget, I kun kan give jer selv, og som slet ikke kommer den politiske frihed ved. I må gerne stræbe efter at reformere, men I må ikke glemme, at den største reformator i virkeligheden er den, der reformerer sig selv.

Der kommer en tid, min dreng, da al den frihed, samfundsformerne byder en, kun er nominel og for intet at regne i sammenligning med den, man har vundet i sig selv, den frihed, at kunne undvære alt det, de andre kalder frihed og skriger på som på en livsbetingelse. Den frihed, man daglig erobrer sig, der kommer som en stille skumring efter dagens blændende sol og dagens øredøvende vås, en skumring, i hvilken sjælen bevinges af et suk mod det højeste, hvortil menneskenaturen kan nå, mod det, som ikke er fra i går eller i dag, men fra al evighed af. Så synes man at skimte en stor forjættende mening i det meningsløse, at høre en verdensharmoni, der klinger fra klode til klode. Den frihed, jeg har til at nyde glæder, som de mange ikke kender og ikke forstår, men sparker til som til jordklumper, der dog rummer guld.

Du skal ikke tilhøre dig selv, lille Titus, men tilhøre de evige magter, der er virksomme i dig, som de var det i Sokrates og Spinoza. At føle et pust af menneskeåndens triumf, der bliver sig selv lig til alle tider, at lægge sin skærv, sin flid, sin gransken, så ringe dens udbytte end er, på det alter, hvorpå alle Jordens største, stærkeste og reneste ånder har ofret – det er den bedste lykke, du kan vinde i dit liv.

Slå dig ned, min dreng, og vær bare ikke bange for at forsumpe. Tør du for alvor sige, at *jeg* er forsumpet, jeg, for hvem naturen er hellig og styrkende og befriende og evig ung? Du kan le ad mit ringe arbejde, om du vil, når du ser mig spile flueben og følehorn ud; men *mit* lille arbejde har også sin betydning, og af sind er jeg mindst lige så ung som du.

Man behøver ikke at stå i stampe, fordi man binder sig, min dreng. Man træder ind i et nyt stadium, der medfører nye muligheder i et uoverskueligt perspektiv.

Du vil aldrig risikere at blive, hvad du forstår ved et vanemenneske, så længe du står i fortrolighedsforhold til naturen. Og naturen kommer du bedre i tale her i denne lille luftige krog end i den ildelugtende hovedstad. I aften går vi begge to over og taler med rektor. – Det er sandt, her ligger to breve til dig, som ad mange omveje er nået hertil. – –

Ved solnedgang lå Titus og drev med båden langt ude på søen. Naturen havde atter fanget ham i sine stærke arme og gydt sin milde, lidenskabsløse ro i hans sind. Han følte sig til mode som den, der længe har vandret i trange gaders osende gaslys og fundet stjernerne på himlen så underligt blege og matte, men som endelig når ud på åben mark og til sin store glæde opdager, at her er stjernerne større og klarere end derinde i byen, hvis kunstige lys tog magten fra deres stråler.

På sit bryst bar han de to breve fra Dora. Han havde ikke brudt dem og følte et øjeblik lyst til at kaste dem i søen. Hvad bud kunne de bringe ham andet end længsel og savn og en kaldende røst? Der burde ikke længer gå bud fra ham til hende. Hans erindring havde apoteoseret hende, og hans erindrings Madonna skulle ikke igen have livets kød og blod. Hans kærlighed skulle aldrig visne, thi mindet er det eneste, som ikke visner.

Og dog beholdt han brevene, og han følte enkelte øjeblikke den dobbelthed i sin sjæl, som han også havde mærket før, da faderen talte til ham: at han var ved at gå på akkord og dog troede at kunne slippe uden om akkordens tvang. Således var

der dybt i hans hjerte en ulmende lyst til at bryde brevene og beruse sig i denne stemme fra livets og kærlighedens jordiske land. Han forudså, at når aftenen kom, ville længslen gribe ham og Doras kalden få magt over hans selvherskervilje.

Titus var ved at forsone sig med livet.

Han havde taget sejlet ind og lod båden drive for strømmen. Han lagde sig forude i stævnen og stirrede mod den stærke glødende sol.

Tag mig, I syngende vover,
og bær mig i Vesterled bort.
Bag de skumrende skove
stiger natten så sort.
Bakkernes bløde bølger
vugges bort i det fjerne,
over dem tændes en stille
gyldenttindrende stjerne.

Langsomt stævner jeg fremad
over det klukkende vand.
Solens svindende lue
er som en støtte i brand,
en støtte, der viser mig vejen
gennem tankernes ørk:
O sol, hvor ville foruden
dig min sjæl være mørk.

Her i min båd jeg knæler
vendt mod dit himmellys,
gennem hver inderste fiber
skælver dit hellige gys.
Sol, du elskede høje,
Sol, du dårende varme,
du slutter den hele klode
i moderligt milde arme.

Sivskovens kroner lysner
blankt af en glinsende bræm,
rønnens guldrøde klaser
funkler langs bredden frem.
Og i mit duggede øje
skinner din gyldne gnist,
Sol, du elskede høje,
skin du både først og sidst.

Skin, når mit hjerte sig åbner
og drikker al verdens duft,
skin, når min sjæl sig lukker
over drømmenes luft.
Skin, når mit hoved sig rejser
i svulmende menneskemagt,
skin, når i dødens hvile
mit legem har træt sig strakt.

Sol, du glødende øje,
ørkenens søn har du set,
når han knæled mod aften
og mindedes Guds profet.
Du stærke strålende øje,
som går gennem natten frem,
er dog kun et blink fra det store
evige lysets hjem.

Om "Vanemennesker"

Forfatter: Sophus Michaëlis (1865-1932).
Org.udgave: Sophus Michaëlis: *Vanemennesker.* Jacob H. Mansas Forlag, København 1892.
Denne udgave baseret på:Sophus Michaëlis: *Samlede Romaner, Første Del: Vanemennesker.* Gyldendalske Boghandel — Nordisk Forlag. København og Kristiania 1919.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter Anders Zorn: *Lodsen* (1919).

ISBN 978-87-7628-237-0
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-484-9 (Ølstykke 2016).

© 2025 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk

Note 1:

19 gr. Réaumur: Ca. 24° Celsius.